ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΜΠΡΙΔΟΥ

ΙΑΤΡΟΥ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΤΕΠΕΛΕΝΛΗΣ ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΒΛΑΣΤΟΥ ΒΑΡΒΑΡΡΗΓΟΥ

1887

ΤΗι ΙΕΡΑι ΤΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ ΕΜΟΥ

«ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΕΛΙΓΙΑΝΝΗ (1)

ΚΑΙ

ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΕΡΤΟΥ»

ΣΚΙΑι

ΤΟΔΕ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ.

(1) Ὁ ἐξ Ἄνω Σουδενῶν τοῦ Ζαγορίου Ἰ. Δελιγιάννης ἦν υἱὸς τοῦ πρωθιερέως Νικολάου Ἐξάρχου ἐκ τῆς πατριᾶς τῶν Μποκάτων καὶ Σταμάτως ἐκ Κάτω Σουδενῶν. Ξενοδόχος δὲ τυγχάνων ἐν τῇ μεταξὺ Σοφίας καὶ Ῥαδομηρίου παντερήμῳ θέσει «Βλαδάϊα» καὶ ἀείποτε κατὰ τοῦ διαβοήτου τῆς Ῥούμελης ἀρχιληστοῦ Κούρταλη ἀντιπράττων κατελήφθη ἀπροόπτως ἐν τῷ ἑαυτοῦ ξενοδοχείῳ τῇ 7 Ἰαννουαρ. 1825 ὑπ' αὐτοῦ. Βασανισθεὶς δὲ πολυειδῶς διὰ ζέοντος ἐλαίου κατεκρεουργήθη ἐπὶ τέλους μετά τινος συνεγχωρίου του ὑπηρέτου, τοῦ Χριστ. Κοράκη, ὑπὸ τοῦ τέρατος τούτου καὶ παρεχώθη τῇ ἐπαύριον ἄκλαυστος ὑπὸ συγγενῶν καὶ ἄνευ ἱερέως ὑπὸ διαβατῶν, ἵνα μὴ βορὰ θηρίων καὶ σαρκοφάγων ὀρνέων γένηται.

«Πῶς θάφτονται 'ς τὴν ξενιτειὰ οἱ ξέν' ὄντα πεθαίνουν !
»δίχως μανούλας κλάματα, γυναῖκας μυρολόγια,
»δίχως θυμιάμα καὶ κηρί, δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη,
»Ἀλάργια ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ σὲ χέρισα χωράφια.»

Τὰ δ' ὀστᾶ τοῦ μάρτυρος τούτου ἀνδρός, ἵνα μὴ διασκορπισθῶσιν

ἕνεκα τῆς ἐπικειμένης σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ἀνεγέρσεως ἐπὶ τοῦ τόπου, ἔνθα ἔκειντο, ἐμῇ προτροπῇ τὰ τέκνα αὐτοῦ «Λάμπρος καὶ Κώνστας» καὶ οἱ ἔγγονοι «Ἐλευθέριος Κ. Δεληγιάννης καὶ Δημήτριος Λαμπρίδης» περισυνήγαγον καὶ εἰς τὴν γενέτειραν ἐκόμισαν καὶ τῇ 28 Νοεμβρ. 1876 ἐν τῷ κοιμητηρίῳ, ἐν ᾧ καὶ πολλῶν πεφιλημένων καὶ συνεγχωρίων τὰ ὀστᾶ κεῖνται, κατέθεντο.

Περιδεῶς καὶ ἄνευ νεκρωσίμου τελετῆς θάπτεται ἐν ξένῃ γῇ τὸ καθημαγμένον σῶμα τοῦ πατρὸς τοῦ τέως ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου Ν. Ἰωαννίδου.

Φόβῳ ἐπίσης καὶ τρόμῳ καὶ ἐν τῷ μέσῳ ζοφερᾶς νυκτὸς ἐκχώννυνται μετὰ πεντήκοντα καὶ ἓν ἔτος τὰ τετερηδονισμένα ὀστᾶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ εὐδαίμονος Νεοφύτου Δύττου, ἐν Ἀθήναις ἀποθανόντος καὶ παρὰ τὸν ναὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἀναπαυομένου.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἱκανὰ διὰ μυρίων πόνων περὶ καταγωγῆς, προαγωγῆς, χαρακτῆρος, ἰδιοτελείας, ἀσελγείας, ἀδιαλλάκτου ἐκδικήσεως, θησαυρῶν καὶ τῶν τελευταίων τοῦ παραδόξου τούτου ἀνδρὸς ἡμερῶν συλλέξαντες δημοσιεύομεν καὶ ταῦτα πρὸς ἐποικοδόμησιν τῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου.

Ἔγραφον ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 12 Μαρτίου 1885.

Ι. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Καλλιεργηταὶ γαιῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων, μονῶν, ναῶν, κοινοτήτων, μεγιστάνων καὶ ἀρχόντων ἐπιχωρίων καὶ ξένων ἦσαν οἱ κάτοικοι πολλῶν καὶ πρὸ τῆς κατακτήσεως χωρίων, ἐν οἷς τὸ παρὰ τὸ Πέραμα διαλυθὲν Λέπινο, ἀνῆκον εἰς τὸν θρόνον Ἰωαννίνων, τὸ Μποντσικὸν εἰς τὸν τῆς Πογωνιανῆς, ἡ Γαβριὰ εἰς τὸν τῆς Ἄρτης, ἓξ οἰκίαι τῆς παρὰ τὴν Νίβανην Λιούκανης εἰς τὴν μονὴν Πολίτσιανης, τὸ Τσουπὶ καὶ ἡ Γλυκόρριζα εἰς τὴν ἐν Ἄρτῃ τῆς Κάτω Παναγίας, τὸ Μιχαλίτζ εἰς τὴν παρακειμένην τοῦ Ἁγ. Βλασίου, ἡ Πέτρα εἰς τὴν παρὰ ταύτην καὶ ἐπὶ ὑψηλῆς π έ τ ρ α ς (1), τὸ Ἀλποχώριον Ταΐρ-Ἀγᾶ εἰς τὰς παρ' αὐτὸ τοῦ Ἁγ. Νικολάου καὶ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς, εἰς ἐκκλησίας μετατραπείσας, τὸ Λυκούρση διαλυθὲν, εἰς τὴν παρὰ τὸ Στρούνη, τὸ Γκουβέρι εἰς τὴν τοῦ Δρυάνου, τὸ Βαρκόν, τοποθεσία τις δηλ. ἐν Σωπικῇ ἐκ 300 στρεμμάτων, εἰς τὴν παρὰ τὸ Γαρδίκη τῆς ὑ ψ η λ ῆ ς Π έ τ ρ α ς (2), τὸ Μπάρτση εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Παντανάσσης. Πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα χωρία ἀνῆκον εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἰωαννίνων καὶ πολλοὺς τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως ταύτης (Χρ. Π. Α. τ. 6' σελ. 245), τὸν Βρανᾶν, Συργιάννην τὸν Παλαιολόγον, Καταχουζηνόν, Εἰρήνην τὴν Παλαιολογίναν, Ἰωαν. Τσιάφαν Ὀρσίνην, τυχοδιώκτην Ἰταλὸν (Χρ. Π. Α. τ. 6' σελ. 315) καὶ ἄλλους. Τῶν πλείστων ὅμως χωρίων καὶ

---

(1) Τὸ κληροπάροικον τοῦτο χωρίον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς μονῆς περιῆλθεν εἰς τὸν θρόνον Ἰωαννίνων, οὗ ἀρχιερεύς τις πρὸς ἀποφυγὴν ἀσχημιῶν παρεχώρησεν εἰς τὸν διοικητὴν Ἰωαννίνων Μεχμὲτ Πασᾶν. Ἐπιγραφὴ δ' ἐπὶ λίθου τῆς κούλιας τοῦ χωρίου τούτου ἐπιβεβαιοῖ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θρόνου τούτου.

(2) Τὸν τόπον τοῦτον εἰς τὸ μετόχιον κυρίως τῆς μονῆς ταύτης Ἅγ. Νικόλαον ἀνῆκον ἥρπασε Γαρδικιώτης τις καὶ ἐπροίκισε δι' αὐτοῦ θυγατέρας του ἐν Πρεμετῇ, παρὰ τῶν ἀπογόνων τῶν ὁποίων ἠγόρασαν αὐτὸν οἱ Σωπικιῶται τῷ 1731—1732.

τῆς Ἠπείρου οἱ κάτοικοι ἦσαν ἐ λ ε ύ θ ε ρ ο ι, ἀ τ ε λ ε ῖ ς, μόνον δεκάτην ἀποτίοντες. Καταπονούμενοι ὅμως βραδύτερον οὗτοι καὶ ἀδυνατοῦντες ν' ἀντεπεξέρχωνται κατὰ τῶν ἐπιπιπτόντων καὶ διαρπαζόντων αὐτοὺς ἤρξαντο νὰ ὑποβάλωσιν ἑαυτούς, ὅπως καὶ ἐπὶ Διοκλιτιανοῦ, εἰς τὴν προστασίαν Μωαμεθανῶν, σπανιώτατα δὲ καὶ ἱδρυμάτων τοιούτων (1), χορηγοῦντες αὐτοῖς προστασίας φόρον, βαθμηδὸν δὲ διὰ ποικίλας τῶν χρόνων ἐκείνων συμφορὰς εἰς ἀληθὲς συνήθως γεώμορον (2) μετατρεπόμενον. Μνημονεύονται ὅμως καὶ κοινότητες τῆς ἐσχάτης ταύτης ποινῆς καὶ καταδίκης ἀπαλλαγεῖσαι διὰ πολυχρονίων ἀγώνων, πολλῶν δαπανῶν καὶ γενναίας τῶν προστατῶν (!) ἀποζημιώσεως. Πρὸς ἀπώλειαν τῆς ἐλευθέρας ἰδιοκτησίας τῶν χωρικῶν τῆς Ἠπείρου συνετέλεσεν οὐ μόνον ἡ κακὴ τῶν Σπαχήδων διαγωγή, ἀλλὰ καὶ ποικίλαι ἕτεραι συμφοραὶ τῶν χρόνων ἐκείνων (3), ὡς καὶ βαρεῖς ἀσυνειδήτων τοκογλύφων τόκοι (4). Ἀπατῶνται δ' οἱ φρονοῦντες, ὅτι οἱ χριστιανοὶ

---

(1) Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Φετόκου ἀπαυδήσαντες ἐκ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῶν περιοίκων, ὑπέβαλον ἑαυτοὺς εἰς τὴν προστασίαν ἰσχυροῦ Μπαμπᾶ (Ἀβᾶ) Τεκὲ ἐν Κονίτσῃ.

(2) Πᾶσαι αἱ οἰκογένειαι τοῦ χωρίου Π λ ι κ ά τ α ι ς ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν ἰσχυρῶν Κολονιατῶν τεθεῖσαι ἀπέτιον ἑκάστη αὐτοῖς 10—15 γρ. κατ' ἔτος, εἶτα δὲ καὶ ποσόν τι ἐκ τῶν σιτηρῶν καὶ ἐπὶ τέλους ἀληθὲς γεώμορον. Καὶ οἱ κάτοικοι Κερασόβου Κονίτσης κατ' ἀρχὰς μὲν ἐχορήγουν εἰς τὸν ἐκ Φράσιαρης Μουσλῆ Μπεϋν λόγῳ ὑπερασπίσεως χρηματικόν τι ποσόν, εἶτα δὲ καὶ τὴν ἀκίνητον αὐτῶν περιουσίαν ὑπὲρ ἐκείνου ἐξεποίησαν ἐπισήμως.

(3) Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Μανουλιάσας καὶ Μηλιγγῶν ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν ἑνὸς τῶν ἀπογόνων τοῦ Καμπὲρ Ζουρδῆ τελοῦντες ἀπὸ τοῦ 1692, αὐθορμήτως, ἀλλαχόθεν καταδυναστευόμενοι καὶ ἀπειλούμενοι, προσῆλθον καὶ ἐδήλωσαν τῷ 1738, ὅτι προθύμως τὸν φόρον τῆς προστασίας διὰ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι ἐκείνου ἀνταλλάσσουσιν! Ἀντήμειψε δ' ὁ Μαργαριτιώτης οὗτος τὴν προθυμίαν τῶν ὑποτελῶν αὐτοῦ ταύτην, παραγγείλας εἴς τι παρακείμενον πανδοχεῖον ὑπὲρ αὐτῶν δεῖπνον, δι' ὃν γρόσιον ἓν καὶ ἥμισυ ἐδαπάνησε!

(4) Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου «Μηλιωτάδες» δὲν ἠδυνήθησαν

κάτοικοι τῆς Ἠπείρου (Χρ. Π. Α. τ. α΄ σελ. 239) ἤρξαντο νὰ ὑποβάλωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν προστασίαν ἰσχυρῶν Μωαμεθανῶν ἀπὸ τοῦ 1720. Τὴν δ' ἀπάτην αὐτῶν μαρτυροῦσι καὶ τὰ ἑξῆς ἱστορικὰ συμβάντα. Ἀπὸ τοῦ 1598 δύο ἰσχυραὶ πατριαὶ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, κώμης τότε τοῦ Ζαγορίου, πρὸς ἀλλήλας διαπληκτιζόμεναι καὶ ἀλληλοκτονούμεναι, ἐπεκαλέσθη ἑκατέρα τὴν προστασίαν Καραμουρατάτων ἀντὶ τιμήματος. Ἀπὸ τοῦ 1635 —1640 οἱ κάτοικοι τῆς Διπαλίτσης ἐπεκαλέσθησαν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐν Μασαρίᾳ ἐγκατεστημένης πατριᾶς τῶν Διαλιατῶν ἀντὶ φόρου ὑπερασπίσεως κατὰ τῶν παρενοχλούντων καὶ διαρπαζόντων αὐτούς. Ἐκ τοῦ χρονικοῦ δὲ τῶν Τσαραπλανῶν, περὶ οὗ ἐν τοῖς Πογωνιακοῖς ὁ λόγος, ἐκ σημειώσεων ἐν τοίχοις τῆς εἰς τὴν θέσιν Βαλαντιὰν ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Καστάνιανης καὶ ἐξ ἐγγράφων τῶν μονῶν Μέγγουλης καὶ Μακρῆ Ἀλέξη ἐξάγεται, ὅτι ἡ προστασία τῶν χριστιανῶν τῆς Ἠπείρου ἄρχεται πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ ΙΖου αἰῶνος, γενικεύεται περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ κοινὴ πάντων ἀνάγκη καθίσταται ἀπὸ τοῦ 1735—1740, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν αὐτονομουμένων τοῦ Ζαγορίου χωρίων ἐπεκταθεῖσα.

2.

Εὐάριθμοι κατ' ἀρχὰς ἦσαν αἱ ἰδιοκτησίαι τοῦ στέμματος ἐν Ἠπείρῳ, ὑπερηυξήθησαν ὅμως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἰδίως τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος, περιερχομένης τῆς τῶν ἐγκληματιῶν ἐν γένει καὶ τῶν ἄνευ συγγενῶν κατιόντων ἀποθνησκόντων περιουσίας εἰς αὐτό, μάλιστα δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀτέκνου Ἰσμαὴλ Πασᾶ Βελιάμπίστι. κατόχου πάντων τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ καὶ Μεγάλῃ Μουζακίᾳ ἐθνικῶν νῦν ἰδιοκτησιῶν, τοῦ Ἰμπραῒμ Πασᾶ, ἀποθανόντος ἐν ταῖς εἱρκταῖς τῶν Ἰωαννίνων (Δεκεμβρίου 20. 1821), τοῦ Ἰμπραῒμ Μπεϋ Καβάϊα καὶ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ (1).

ν' ἀποτίσωσι πρόστιμόν τι ἕνεκα φόνου ἐπισυμβάντος κατὰ τὰ ὅρια τοῦ χωρίου αὐτῶν, ὑπεθήκευσαν τὰς ἰδιοκτησίας των εἴς τινα μητροπολίτην Ἰωαννίνων καὶ ἀκολούθως εἴς τινα τοῦ χωρίου αὐτῶν ἱέρειαν, ὑφ' ἧς μὴ ἀποζημιουμένης ἐπωλήθη εἰς τὸν δισέγγονον τοῦ Ἀμούσιαγα Καμπὲρ Ὀσμὰν Ἐφένδην κατὰ νόμον.

(1) Πλὴν τούτων μεγαλοκτηματίαι ἐν Ἠπείρῳ μνημονεύονται κατὰ

'Ανέκαθεν δὲ καὶ περιοδικῶς ἐκποιοῦνταί τινα τῶν κτημάτων τούτων ἢ εἰς ἐντελῆ ἰδιοκτησίαν ἢ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἁπλῆς ἐμφυτεύσεως (Μουατζὲλ) καὶ ταῦτα διὰ δημοπρατήσεως, καίτοι οἱ κάτοικοι αὐτῶν οἰκοδομοῦσι τοὺς οἴκους αὐτῶν, καλλιεργοῦσι τὰς γαίας ἰδίαις δαπάναις καὶ προικοδοτοῦσιν αὐτὰς ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ἔσονταί ποτε κύριοι αὐτῶν, ἀποζημιουμένης τῆς κυβερνήσεως, ὅπερ καὶ πάντοτε μέχρι τοῦ νῦν δὲν συμβαίνει. Διὸ καὶ εὐχόμεθα, ἵνα τὰ ὑπόλοιπα τῶν χωρίων τούτων περιέλθωσιν εἰς τὴν κυριότητα τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ἄλλως δ' ἡ εὐχὴ ἡμῶν καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν κατοίκων αὐτῶν εἶνε συμφερωτέρα τῆς γενναίας προσφορᾶς ἄλλων. Διότι μετὰ τὴν ἐκποίησιν εἰς ἐντελῆ ἰδιοκτη-

---

μὲν τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα ὁ Ζουλφικάραγας, κατὰ τὸν ΙΖ'. ὁ Τζιελαλῆ Πασᾶς, κατὰ τὸν ΙΗ' Σουλεϊμὰν Πασᾶς ὁ Αος, 'Αλῆ Μπεῦς ἐξ 'Αργυροκάστρου, πατὴρ τοῦ εἰρημένου, 'Ιμπραῒμ Πασᾶς, 'Αχμὲτ Κοὺρτ Πασᾶς, Μεχμὲτ Πασᾶς, Σουλεϊμὰν Πασᾶς ὁ Γος, 'Ασὴμ Μπεῦς, ἐσοδεύων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λὴκ 200,000 γρ., οἱ Καραγιανναῖοι, οἱ Μαροῦτσαι, οἱ Μπεμπρῆ Μπεῦς, Ταχὶρ Πασᾶς καὶ 'Ισμαὴλ Μπεῦς, καρπούμενοι ἐκ τῶν ἐν τοῖς διαμερίσμασι Λούρου καὶ Λάμαρης γεωργίων αὐτῶν 100,000 γρ. Κατὰ δὲ τὸν παρόντα αἰῶνα διακρίνονται οἱ ἑξῆς· «Κ. Καραπάνος, 'Ομὲρ Μπεῦς καὶ 'Αδελφοὶ Καχρημὰν Πασᾶ Βριόνη, Μουσταφᾶ Πασᾶς ἐξ Αὐλῶνος. Βεϊσὲλ Πασᾶς Ντῖνος ἐκ Πρεβέζης, Μαλὴκ Πασᾶς, Τζιαφὲρ Μπεῦς Σελὴμ Πασᾶ ἐξ Αὐλῶνος, Μουσταφᾶ Πασᾶς καὶ 'Ισμαὴλ Μπεῦς 'Αχμὲτ Πασᾶ ἐξ 'Ιωαννίνων, τὰ τέκνα Χουσεῒν Πασᾶ ἐκ Βερατίου, Τζιαμαλῆ 'Αγᾶς ἐκ Κονίτσης, ὁ ἀρχαῖος τοῦ Πρόνιου οἶκος ἐκ Παραμυθίας, Χαϊρεδὶν Πασᾶς ἐξ 'Ιωαννίνων, Μωχαμὲτ 'Αμπάζης ἐκ Δελβίνου. νεόπλουτος ὤν, Μωχαμὲτ Μπεῦς καὶ 'Ασὴμ Μπεῦς Κόκα, ἔγγονοι τοῦ 'Αβδοὺλ Μεχμέτ, 'Αλῆ Πασᾶς καὶ Βεχμπῆ Μπεῦς, υἱοὶ 'Αβδοὺλ Κόκα ἐκ Δελβίνου, 'Αβδοὺλ Μπεῦς Σελὴμ ἐπίσης, τὰ ὀρφανὰ Βασιλείου Ι. Λιάμπεϋ καὶ Γ. Ζωΐδης· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἕτεροι οἶκοι Μωαμεθανικοὶ μάλιστα καὶ ἰδίως εἰς Λιασκοβίκου, οἷον ὁ τῶν Βεὴπ Πασᾶ καὶ Κιανῆ Πασᾶ υἱῶν 'Ρουστὲμ Πασᾶ, ὁ τῶν 'Ρουσαίων, ὁ τῶν υἱῶν 'Αμπάζ Μπεῦ κ.τ.λ., ὡς καὶ χριστιανικοί, οἷος ὁ τοῦ Π. Σακελλαρίου, ἐσοδεύων καὶ ἐκ τῶν ἐν 'Ηπείρῳ ἰδιοκτησιῶν αὐτοῦ Λίρ. 800, καὶ ἕτεροι. 'Αλλὰ τούτων πάντων, ὡς καὶ τοῦ Μαλὴκ Πασᾶ, ἀλλαχοῦ τῆς 'Ηπείρου κεῖνται τὰ γεώργια.

σίαν τῶν χωρικῶν ἑκάστου χωρίου οὐ μόνον φόρους ἐκ τῶν οἰκημάτων καὶ τῶν γαιῶν πλείονας ἡ κυβέρνησις θὰ εἰσπράττη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τῆς δεκάτης πρόσοδος θ' αὐξήση, ἐπαυξανούσης τῆς προθυμίας τῶν χωρικῶν πρὸς καλλιέργειαν. Ἐκ τῶν τοῦ στέμματος ἰδιοκτησιῶν περιῆλθον καὶ πολλαὶ εἰς χριστιανοὺς εὐπόρους ἔκτοτε. Τὸ Ῥάϊκου ἠγόρασαν τῷ 1735 οἱ ἐν Ἰωαννίνοις βαθύπλουτοι Καραγιανναῖοι.

Αἱ Μουτσιάδες, εἰς τὴν κυριότητα τῆς κυβερνήσεως εἰς ἄγνωστον ἐποχὴν περιελθοῦσαι, ἐπωλήθησαν τῷ 1681 εἰς τὸν ἐν Ἑνετίᾳ μεγαλέμπορον Μιχαὴλ Μακρῆν, ὅστις ἀφιέρωσεν αὐτὰς εἰς τὴν Μονὴν τῶν Δυγγιάδων χάριν τοῦ κτίτορος αὐτῆς ἀδελφοῦ του, τοῦ Βησσαρίωνος ἐκείνου. Ἡ Μπριάνιστα ἀπὸ τοῦ 1748 ἐκποιηθεῖσα ἠγοράσθη ὑπὸ τριῶν ἀδελφῶν ἐκ Τσεπελόβου, παρ' ὧν ὁ Ἀλῆς διὰ τῆς βίας ἀντὶ 3000 γρ. ἠγόρασεν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀδελφῆς του Σιαχνισᾶς (1), τὰ Βάρβεση ἀπὸ ἐθνικοῦ ἐγένετο γεώργιον τοῦ Νούτσου Καραμισίνη ἐκ Καπεσόβου (2), τὰ

(1) Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀλῆ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου συζύγου της Ἀλῆ Πασᾶ, δολοφονηθέντος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Σουλεϊμὰν Μπεϋ, ἔτεκε τὴν Ἀσσιμπέ, ὑπανδρευθεῖσαν Βελῆ Μπεϋν τινὰ ἐκ Κλεισούρας, δολοφονηθέντα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ εἰς τοὺς γάμους τοῦ Βελῆ Πασᾶ, ἐκ δὲ τοῦ δολοφόνου ἔτεκε τὸν Ἐλμὰζ Πασᾶν καὶ Ἐδὲν Μπεϋν, οὗ υἱὸς εἶναι καὶ ὁ Μαλὴκ Πασᾶς, εἰς ὃν ἐκ κληρονομίας περιῆλθε καὶ τὸ γεώργιον τοῦτο.

(2) Τὸ γεώργιον τοῦτο περιελθὸν εἰς τὸν Ἀλέξιον Νοῦτσον νῦν κατέχεται ὑφ' ἑνὸς τῶν ἐξ Ἀργυροκάστρου Σουμπασιάδων Μπράχου, πτωχοτάτου πρό τινων δεκαετηρίδων ὄντος. Καίτοι ἐν τῇ περιγραφῇ ἑκάστου τμήματος περιγράφεται καὶ ἑκάστου χωρίου ἡ περιπέτεια τῆς ἀκινήτου περιουσίας, ἐν τούτοις χάριν περιεργείας καὶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων σημειοῦμεν καὶ ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς· Τὰ χωρία Δίσπερη, Λέπινο, Βάνιστα, Γκρίμποβον καὶ ἕτερα 34 ἐν διαφόροις τῆς διοικήσεως Ἰωαννίνων τόποις γεώργια ἦσαν τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ. Ἐκ πάντων δὲ τούτων μόνον τὸ τελευταῖον κατέχει ἀπόγονός τις αὐτοῦ Μουσταφᾶ Μπεϋς. Τὸ χωρίον Βατατάδες ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀλῆ κατεῖχεν ὁ φίλος καὶ σύμβουλος αὐτοῦ Σιϊχερῆς, νῦν δὲ δύο χωρικοὶ τοῦ Σκαμνελίου. Τὸ Πέραμα ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ κατεχόμενον ἐδωρήθη μετὰ τὴν ἀποκήρυξιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Χουρσὶτ Πασᾶ (1821 Ἰαν.) εἰς τὸν

χωρία «Λίθινον, Ῥιάχοβον καὶ Γερομνήμη (1), ἐθνικὰ μετὰ τὴν πτῶσιν αὐτομολήσαντα πρὸς αὐτὸν Ὀμὲρ Μπεϋν Βριόνην. Νῦν δὲ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῦ κατέχει Ἰσραηλίτης τις, χθὲς μὲν ζάπλουτος, τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν τροφοδοτῶν, γενόμενος, νῦν δὲ πένης. Τὰ χωρία «Κόντσικα. Λιόκου καὶ Ζέλοβα» κατεῖχεν ὁ εἰρημένος Μεχμὲτ Πασᾶς, ἐξ ὧν τὰ μὲν πρῶτα ἐδωρήσατο αὐτὸς εἴς τινα διδάσκαλον τῶν τέκνων του Ὀμὲρ Ἐφένδην, τὸ δὲ τρίτον εἰς Μαρούτσην τινὰ ἐκ τοῦ Μεσαίου Μαχαλᾶ Βίτσης καὶ ἀδελφὸν συζύγου του χριστιανῆς προώρως ἐκπνευσάσης! Νῦν δὲ καὶ τὰ τρία ταῦτα διαρπαγέντα ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ κατέστησαν ἐθνικά. Τὸ Μπισδουνόπουλον, τὸ ἥμισυ τοῦ χωρίου Λυγοψᾶ καὶ ἕτερα διέθετο ὁ Πασὸ Μπεϋς Ἀσὴμ Μπεϋ ὑπὲρ τῆς ἐκ Μεσολογγίου συζύγου του Χρυσῆς, ἣν ὁ υἱὸς αὐτῆς καὶ κληρονόμος Ῥιφὰτ Μπεϋς μετ' ἀξιοπρεποῦς παρατάξεως καὶ δι' ἀρχιερέως εὐγνωμόνως ἀποθανοῦσαν ἐκήδευσε. Τὸ χωρίον Ῥαδοτόβι πρῶτος κατεῖχεν ὁ ἔγγονος Ἀσλὰν Πασᾶ τοῦ Β' Μουσταφᾶ Πασᾶς, ἀπόγονός τις δ' αὐτοῦ Ῥαοὺφ Μπεϋς ἐξεποίησεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας Ἠλιὰν καὶ Ἰσδρὰν Κοφίναν. Καὶ οἱ Κοχουλιοὶ Ἰσραηλιτῶν γεγόνασι γεώργιον, τῶν υἱῶν Νεγρίνη. Ἡ Βοδίβιστα περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλῆ, ἐδωρήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν υἱόν του Βελῆν, ὃς ἐπροίκισε δι' αὐτῆς τὴν κόρην του. Ἀπόγονος δ' αὐτῆς ἐξεποίησεν εἴς τινας χριστιανοὺς Ἰωαννίτας, οἵτινες ἐπώλησαν αὐτῆς τὰ μὲν 3]4 εἰς τὸν κ. Ν. Κίγκον, τὸ δ' 1]4 εἰς τοὺς Κρουσιοβιτσινούς. Τὰ χωρία «Γερακάρη, Κοντοβράκη, μέγα μέρος τῶν Κλαζάδων, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ Μπρακμάδη περὶ τὰ 1760—1770 ἦσαν γεώργια Πάντσιοβάς τινος, εἰς Ἐνετίαν ἔκτοτε μετοικησάσης, ἀφ' οὗ πάντα ταῦτα εἰς τὸν Ἰσμαὴλ Μπεϋν, πενθερὸν ἀκολούθως γενόμενον Σαλὴχ Πασᾶ υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ ἀντὶ 6,000 γρ. ἐξεποίησε, τοῦ ἑνετικοῦ φλωρίου γρ. 6 τιμωμένου τότε! Πᾶσαι δὲ αἱ ἰδιοκτησίαι αὗται περιῆλθον εἰς τὴν μονογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα Ἀσσιμπέ, ἥτις ἐπώλησε ταύτας ἀντὶ 400,000 γρ. εἰς τὸν ἐκ Σομποτσελίου Δ. Ἀναγνωστόπουλον. Ὁ πλούσιος οὗτος Ζαγορίσιος οὐδὲν ὑπὲρ τῆς γενικῆς πατρίδος διαθέμενος, ἄτεκνος ὤν, πρὶν ἢ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ αὐτόθι που παραδώσῃ εἰς τὸν πλάστην, μετέγραψε ταῦτα ἐπ' ὀνόματι τῆς συζύγου του, ἥτις ἐλθοῦσα ἐπ' ἐσχάτων εἰς δεύτερον γάμον διδάσκει πάντα ἄπαιδα, ἵνα μόνον ἰσοβίους προσόδους διατιθῶσιν ὑπὲρ τῶν συζύγων των.

(1) Κυρίως τὸ Γερομνήμη ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Χαϊρεδὶν Πασᾶ· ἐπειδὴ

τοῦ Ἀλῆ κατακτάντα, ἐγένοντο γεώργια τῆς ἐν Ζήτσῃ μονῆς τῶν Πατέρων.

3.

Μεγάλοι γαιοῦχοι ἀναμφιβόλως καί τινες τῶν κατὰ καιροὺς διοικητῶν τῶν διαφόρων τῆς Ἠπείρου πόλεων κατὰ τὸν ΙΗ' μάλιστα αἰῶνα, ὡς καὶ πολλοὶ εὐγενεῖς αὐτῶν Μωαμεθανοί, ἐγένοντο καὶ διά τινων ἐλαφρῶν καταχρήσεων, πάντας ὅμως τούτους ὑπερηκόντισεν ὁ Ἀλῆς, τύπος καὶ ὑπογραμμὸς σφετερισμοῦ διὰ παντὸς τρόπου καταστάς. Τὰ πλείονα τῶν διασωζομένων καὶ ἐκποιηθέντων χωρίων τοῦ στέμματος ἦσαν τσεφτλίκια τοῦ ἅρπαγος τούτου. Δὲν ἐγένοντο ὅμως καὶ πᾶσαι αἱ ἰδιοκτησίαι αὐτοῦ ἐθνικαὶ μετὰ τὴν ἀποκήρυξίν του. Διότι ἡ κυβέρνησις οὐ μόνον εἰς Μωαμεθανοὺς ἐπέστρεψε τὰς ὑπ' ἐκείνου ἁρπαγείσας ἰδιοκτησίας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας κατὰ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ οἰκειοποιηθείσας ὑπὸ ἑτέρων Μωαμεθανῶν ἀνεγνώρισε. Κατὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ τυράννου Μπέϋδές τινες καὶ Ἀγάδες τοῦ Ἀργυροκάστρου προϊδόντες τὸν ἐπικείμενον αὐτοῦ ὄλεθρον ἔσπευσαν καὶ κατέλαβον αὐθαιρέτως χωρία τινὰ αὐτοῦ ἰδίως εἰς τὴν Λάκκαν τοῦ Μουχτάρ, ἀπέσπασαν δὲ καὶ πωλητήρια ἔγγραφα προγενέστερα δι' ἀπειλῶν παρὰ τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ὅτε δὲ βραδύτερον ὁ Μεχμὲτ Ῥεσὶτ Πασᾶς προσεκάλεσε τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων τούτων, ἵνα μάθῃ εἰς τίνα ἀληθῶς ἀνῆκον, οὗτοι διὰ τὸν φόβον καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν ἁρπακτήρων ὡμολόγησαν, ὅτι ἀνήκουσιν εἰς ἐκείνους. Οἱ ἐξ Ἀργυροκάστρου γεννάδαι οὗτοι ἠγωνίσθησαν τοιαῦτα πωλητήρια ἔγγραφα ν' ἀποσπάσωσι καὶ ἐκ τῶν χωρίων «Καστάνιανης, Στρατινίστας καὶ Λαύδανης» ἀλλ' ἀπέτυχον. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐσεβάσθη τὰς παρὰ τοῦ Ἀλῆ Χριστιανοῖς τε καὶ Μωαμεθανοῖς δωρηθείσας γαίας κατὰ τὸ πλεῖστον,

---

ὅμως οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀπεποιοῦντο νὰ ἀποτίσωσι γεώμορον εἰς αὐτόν, καίτοι πολλάκις καὶ πολλαχῶς καταπονούμενοι καὶ βιαζόμενοι καὶ δὴ καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἰωαννίνων νὰ χαλικοστρώσωσιν ὑποχρεωθέντες, ἡ μονὴ τῶν Πατέρων ἄφθονα τότε τὰ μέσα ἔχουσα (1848) ἀπεζημίωσε τὸν ἀγοραστὴν καὶ ἐγένετο κυρία καὶ τούτου. Ἀλλ' ἐπὶ ψιλῷ μόνον ὀνόματι, διότι οὐδέν τι ἠδυνήθη ἔκτοτε ἀπὸ τῶν δυστροπωτάτων τούτων χωρικῶν νὰ εἰσπράξῃ.

ἀνεγνώρισε δὲ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ περὶ κυριότητος γαιῶν πρᾶξιν γενομένην καὶ ἐπεσφραγισμένην τῇ μικρᾷ καὶ γνωστῇ σφραγίδι αὐτοῦ. Πάσας μὲν τὰς μητροκωμίας τῆς Ἠπείρου προὐτίθετο ὁ ἄπληστος οὗτος διὰ παντὸς τρόπου νὰ μετατρέψῃ εἰς γεώργια αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη διὰ λόγους, οὓς ἐν τῇ περιγραφῇ ἑκάστου τμήματος θὰ εἴπωμεν.

Τὸν τιμαλφῆ τῆς ἰδιοκτησίας τίτλον ἐν τῇ νῦν Ἠπείρῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ διετήρουν πλὴν τῶν Βλαχικῶν κωμῶν «Σαμαρίνας, Περιβολίου καὶ Ἀβδέλλας καὶ τῶν πόλεων τότε καὶ νῦν, ἐξαιρουμένης τῆς Πάργης καὶ τῆς μικρὰς συνοικίας Βοστίνας, καὶ χωρία χριστιανικὰ 117, ἤτοι 6 τοῦ Μαλακασίου, 43 τοῦ Ζαγορίου, 2 τῶν Κουρέντων, 6 τῶν Φιλιατῶν, 5 τοῦ Πογώνη, 21 τῆς Κονίτσης, 6 τῆς Δροπόλεως, 11 τῆς Χειμάῤῥας, 8 τῆς Ζαγοριᾶς καὶ 9 τῆς Λιντζουριᾶς, ὧν τὰ ὀνόματα ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ περιγραφῇ ἑκάστου τμήματος θὰ ἴδῃ. Προσετέθησαν δ' εἰς ταῦτα ἔκτοτε ἐξαγορασθέντα καθ' ὁλοκληρίαν μὲν 41, ἤτοι 6 τοῦ Μαλακασίου, 2 τῆς Τσαρκοβίστας, 3 τῶν Κουρέντων, 1 τῆς Κονίτσης, 14 τοῦ Μαργαριτίου, 12 τοῦ Πογώνη, 2 τῆς Χειμάρρας καὶ 1 τῆς περιοχῆς Ἄρτης, κατὰ τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον τὰ ἑξῆς «2 τῆς Τσαρκοβίστας κατὰ τὰ 1]2, τὸ δὲ Μειλίχοβον μόνον ἐμφυτευτικὸν φόρον ἐξ 8.000 γρ. ἐτ. ἀποτίει· 7 τοῦ Πογώνη, ἐξ ὧν τὰ μὲν 4 κατὰ τὸ 1]4 ἐξηγοράσθησαν, τὰ δὲ 3 κατὰ τὸ 1]2· 5 τῶν Κουρέντων, ἐξ ὧν 1 κατὰ τὸ πλεῖστον, ἕτερον κατὰ 6]7, ἄλλο κατὰ τὰ 4|5, ἄλλο κατὰ τὰ 2[3 τὸ Ῥιζὸν κατὰ τὸ 1]2 καὶ 1 τοῦ Ζαγορίου κατὰ τὸ 1]2.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ

ΤΟΥ

ΑΛΗ ΠΑΣΑ.

Χουσεΐν (¹) ἀπεκαλεῖτο ὁ ἀντιπρόπαππος τοῦ Ἀλῆ, γεννηθεὶς εἰς Κοτυάϊον (Κιουτάϊον). Διακορεύσας δ' εἰς τεκὲν τοῦ θείου του, παρ' οὗ καὶ ὀλίγα τουρκικὰ γράμματα εἶχε μάθει, παρθένον καὶ ἀνηλεῶς παρ' αὐτοῦ δαρεὶς ἀπέδρα καὶ ἀπὸ τεκὲ εἰς τεκὲν περιπλανώμενος κατέφθασε (1638—1640) εἰς τὸν παρὰ τὸ χωρίον Μπετσίστι, ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ Τεπελενίου καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου ὥρας ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀώου, τεκὲν ἐπὶ βουνοῦ, εἰς ὃν προσελήφθη παρὰ τοῦ Σέχη ὡς ὑπηρέτης. Προσεκλήθη ὅμως μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τοῦ τοπάρχου Δελβίνου, εἰς ὃν ὑπήγετο καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου καὶ εἰσπράκτωρ αὐτῆς, χάριν τῶν ὀλίγων αὐτοῦ τουρκικῶν γραμμάτων, ἅπερ οὐδεὶς τότε ἐκεῖ ἕτερος ἐγνώριζε, διωρίσθη. Υἱὸς τοῦ Μικρασιανοῦ τούτου ἦν ὁ πρόπαππος τοῦ Ἀλῆ Μουσταφᾶς (²), ὅστις, γνωρίζων τὰ ὀλίγα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Τουρκικά, ἀνέλαβε μετὰ τὸν θάνατον ἐκεί-

---

(1) Ὁ Λὴκ ἀποκαλεῖ αὐτὸν Γιουσοὺφ (Ἰωσήφ), Χουσοὺφ δὲ καὶ Χοῦσον οἱ Ἀλβανοί.

(2) Ὁ Λὴκ ἀποκαλεῖ τοῦτον Μουσᾶν (Μωϋσῆν), οἱ δ' Ἀλβανοὶ Μουτσᾶν καὶ Μοῦτσον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ τυράννου Μοῦτσο ἴσος Μέτσο ἴσος (Χοῦσος).

νου καὶ τὴν ὑπηρεσίαν του, γενόμενος ἀκολούθως ἕνεκα τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ καὶ εὐφυΐας καὶ Μουτεσελίμης Τεπελενίου καὶ διαπρέψας ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ τίτλου Καπουτζῆ Μπαση (ἀρχιθυρωροῦ) μέγα τι τότε σημαίνοντος καὶ πρὸς τὸν τίτλον Βεζύρην σχεδὸν νῦν ἰσοφαρίζοντος. Ἐκ δὲ τοῦ βαθμοῦ τούτου οὐ μόνον συνοικία τοῦ χωρίου Μπετσίστι, ἔνθα καὶ νῦν ἔτι τὰ ἐρείπια τῆς οἰκίας τοῦ Χουσεῒν διασώζονται εἰς ἀπόστασιν 100 περίπου βημάτων πρὸς Α, μετωνομάσθη ***Καπουτσίαση***, ἀλλὰ καὶ χωρίον παρὰ τὸ Τεπελένιον ὁμώνυμον ἐπενοήθη καὶ ὁ ἀντιπρόπαππος τοῦ Ἀλῆ Χουσεῒν Καπουτζῆς ἐπωνομάσθη ὑπό τινων ἱστορικῶν καὶ ὡς ἐν Κωνσταντινουπόλει γεννηθεὶς ἐθεωρήθη! Ἐν Ἀλβανίᾳ ὑπάρχει παράδοσις, καθ' ἣν ὁ Μουσταφᾶς οὗτος καθυπέταξεν αὐτὴν ὁλόκληρον, ὅπερ ἀλάνθαστον εἶνε τεκμήριον, ὅτι δὲν ἦν κοινὸς οὗτος ἄνθρωπος, οὐδ' ἀσήμως τὸν βίον αὐτοῦ διῆλθεν. Ἡ δὲ ἀνέγερσις ὑπ' αὐτοῦ γεφύρας τοῦ *Μούτσου* ἄχρι τοῦ νῦν λεγομένης εἰς τὰ στενὰ τῆς Κλεισούρας καὶ ὁ τίτλος Μπέῦς (φεουδάρχης), ὃν ἔφερον οἱ υἱοί του, σημαντικότητα καὶ εὐτυχίαν προδίδουσι. Κατέλιπε δὲ τὸν Μουχτάρ Μπεῦν, πάππον τοῦ Ἀλῆ, εἰς πολλοὺς τῶν πέριξ χριστιανικῶν κοινοτήτων προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν καὶ πιέσεων χορηγοῦντα, καὶ τὸν Ἰσλάμ Μπεῦν νεώτατον, ἀμφοτέρους ἐν Τεπελενίῳ μετ' οὐ πολὺ ἐγκαταστάντας. Ὁ Μουχτάρ Μπεῦς ἐπὶ κεφαλῆς ἱκανῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ καὶ συνεγχωρίων συνεξεστράτευσε (1717) μετὰ τοῦ Καραμουσταφᾶ ἐκείνου κατὰ τῆς Κερκύρας καὶ ἡρωϊκῶς εἰς τὴν κατὰ τοῦ φρουρίου αὐτῆς ἔφοδον ἔπεσε, τὸ δὲ ξῖφος αὐτοῦ φυλάττεται, πιστεύουσιν οἱ Ἀλβανοί, μεταξὺ τῶν τροπαίων τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης.

Ὁ Μουχτάρ Μπεῦς κατέλιπεν ἐκ μὲν τῆς πρώτης συζύγου του προαποθανούσης δύο ἄῤῥενα, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας, ἐκ Λιμπο-

χόδου ὁρμωμένης, τὸν Βελῆ Μπεῦν, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατέστρεψε τοὺς ἑτεροθαλεῖς ἀδελφούς του. Ὁ Βελῆ Μπεῦς κατὰ παράδοσιν ἦτο ἄπληστος, εἶχεν ὅμως δραστηριότητα καὶ ὑπουλότητα χαρακτῆρος ἀπαράμιλλον. Διὸ καὶ ταχέως προήχθη καὶ παντοδύναμος ἐν Τεπελενίῳ κατέστη, συζευχθεὶς τὸ δεύτερον θυγατέρα Μπέῦ τινὸς τῆς Κλεισούρας σημαντικοῦ καὶ τοῦ ἰσχυροτέρου κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν Ἀλβανίᾳ Κοὺρτ Πασᾶ συγγενοῦς. Διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν ὅμως καὶ τοῦ συνασπισμοῦ συγγενῶν τῶν δολοφονηθέντων ἑτεροθαλῶν ἀδελφῶν του καὶ τοῦ θείου του Ἰσλὰμ Μπεῦ κατεδιώχθη καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἀπώλεσεν. Ἐτράπη λοιπὸν ἔκτοτε εἰς ληστοπραξίας, ἵνα ταχέως πλουτίσῃ καὶ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, τέρατα καὶ σημεῖα πανταχοῦ τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου διαπράττων. Ἡττήθη ὅμως ἀκολούθως ὑπό τε τοῦ ἁρματωλοῦ Μπουκοβάλα καὶ τοῦ ἀτρομήτου τῆς Σαμαρίνας ὁπλαρχηγοῦ Γιάννη Πρίφτη, καταδιώξαντος αὐτὸν (1743), ἀπὸ τῶν ὁρίων Σαμαρίνας καὶ Κερασόδου μέχρι Τεπελενίου (1), καὶ ἀποθανὼν (1746) κατέλιπε τὸν Ἀλῆν μόλις τριετῆ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ θυγατρὸς Σιαχνισᾶς, ἐν αὐτοδικίᾳ διερχομένων, καὶ ἕτερον ὀρφανὸν μητρὸς υἱόν, τὸν ὁποῖον αἱ μαινάδες ἐκεῖναι κατὰ τὸ παράδειγμα συζύγου καὶ πατρὸς ἀνήρεσαν ἐκ πλεονεξίας. Ἡ Χάμκω διεκδικουμένη τὰ δικαιώματα τοῦ συζύγου της συνέλαβε καὶ κατέσφαξε καὶ τὸν πρὸς ἀνδρὸς θεῖον αὐτῆς, πυρπολήσασα καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἀ-

(1) Τοσαύτην φρίκην διὰ τοῦ ἀνδραγαθήματος αὐτοῦ τούτου ἐνεποίησεν ὁ ἥρως τῆς Σαμαρίνας εἰς πᾶσαν τὴν Τοσκαρίαν καὶ Λιαπουρίαν, ὥστε καὶ νῦν ἔτι ἐκεῖ, λέγεται, αἱ Ἀλβανίδες καταβαυκαλίζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀπειλοῦσαι αὐτὰ διὰ τῆς ἐπικειμένης ἐλεύσεως τούτου πρὸς ἀποκοπὴν τῶν κεφαλῶν των.

πεσύρθη δ' ἀκολούθως εἰς τὰ χωρία Γκλάτη καὶ Κακόζη, ἀποδιώξασα τοὺς προστάτας των καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν κατοίκων αὐτῶν μόνη αὕτη ἀναλαδοῦσα. Ἐπιτεθεῖσα ὅμως κατὰ Γαρδικιώτῶν καὶ Χορμοβιτῶν κατασυνετρίβη καὶ εἰς χεῖρας ἔπεσε μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς τοῦ Τσιαούση Πρίφτη, παρ' οὗ εἰς τοὺς Γαρδικιώτης παραδοθεῖσα ὑπέστη τὰ πάνδεινα, περιϋβρισθεῖσα καὶ ἀτιμασθεῖσα. Ἐξαγορασθέντες δὲ μετ' οὐ πολὺ οὗτοι ἀπεσύρθησαν εἰς Γκλάτη, τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ἕνεκεν ἀπορίας ἀναβαλόντες. Διὸ καὶ ὁ Ἀλῆς μόλις τὸ 15ον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ συμπληρώσας ἔτος (1758), εἰς τὸν ληστρικὸν ἐπεδόθη βίον, ἵνα πλουτίσῃ. Διέτρεξε λοιπὸν κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ Παληοπογώνη, ἔνθα οὐ μόνον ἐπιτυχεῖς ληστοπραξίας διενήργησεν, ἀλλὰ καὶ σχέσεις στενοτάτας μετὰ τοῦ εὐφυοῦς καὶ τολμηροῦ ἐκ Σωπικῆς ἱερέως Ἰωάννου Οἰκονόμου Δευτεράτου συνέδεσεν, ἐγκαταστήσας κατόπιν αὐτὸν μὲν ἐφημέριον τῆς μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν, τὴν δ' οἰκογένειαν αὐτοῦ τε καὶ ἑτέρων Σωπικιωτῶν εἰς Γκλάτη. Εἶτα δὲ εἰσήλασεν εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐπιδιώξας ἰδίως τὴν σχέσιν τοῦ ἐκ Καπεσόβου Νούτσου Καραμισίνη, ἀνδρὸς πλουσίου καὶ ἰσχυροῦ διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μάλιστα παντοδυνάμων συγγενῶν του, καὶ διὰ τοῦ ἐκ Δουβρᾶς, ἣν κυρίως ἐλαφυραγώγησε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, Γεωργίου Λαδιᾶ φιλίαν μετὰ τούτου στενοτάτην συνέδεσεν. Ὁ Ἀλῆς πλήρης χαρᾶς ἐκ Ζαγορίου ἐπανακάμψας, προαγωγὴν ἐκεῖθεν, μέλλον καὶ σύστασιν ἀναμένων καὶ προαισθανόμενος, διῆλθε τὸν βίον αὐτοῦ ἐπί τινα ἔτη ποτὲ μὲν ὡς φύλαξ τῆς τάξεως τῆς φίλης αὐτῷ Ζαγοριᾶς καὶ ὡς ἀγροφύλαξ χωρίων τινῶν τῆς Λιντζουριᾶς, συνηθέστερον ὅμως εἰς ληστοπραξίας καθ' ὁδὸν μάλιστα ἐπιδιδόμενος πρὸς διατήρησιν τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ. Καταδιωκόμενος δὲ συνελήφθη ὑπὸ ἀποσπάσματος

τοῦ Κούρτ Πασᾶ. Ἠμνηστεύθη ὅμως ταχέως καὶ προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ὡς συγγενὴς καὶ ὑποψήφιος γαμβρὸς κατὰ πρότασιν τῆς συζύγου του, τὴν ὡραιότητα καὶ ἀνδρείαν αὐτοῦ δεόντως ἐκτιμησάσης. Ἀφοῦ ὅμως ὁ Κούρτ Πασᾶς ἐμνήστευσε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐξ Αὐλῶνος Ἰμπραΐμ Πασᾶ, ὁ Ἀλῆς χολωθεὶς ἕνεκα τῆς γενομένης αὐτῷ ταύτης περιφρονήσεως ἀπέδρα καὶ μεγάλης τυχοδιωκτῶν συμμορίας ἀρχηγὸς γενόμενος (1763), καὶ παρακολουθούμενος πολλάκις ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἀδελφῆς, ὡς καὶ ὑπό τινων Σωπικιωτῶν, πανταχοῦ τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον ἐμβάλλει, λεηλατεῖ καὶ πολλὰ τοῦ Ζαγορίου χωρία καὶ γενναίως παρὰ τοῦ φίλου του Καραμισίνη ἀνταμείβεται πρὸς διαιώνισιν ἀταξίας ἐν Ζαγορίῳ! Πολιορκηθεὶς δὲ μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ ἀποσπασμάτων τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν περιοίκων ἐχθρῶν του ἐν τῇ μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν ἐσώθη διὰ τῆς ἑτοιμότητος τοῦ πνεύματος τοῦ ἐφημερίου αὐτῆς, θέντος αὐτὸν εἰς κάδον τυροῦ καὶ διὰ τοῦ ἀρχιποίμενος τῆς μονῆς ἐκεῖθεν αὐτὸν ἐξαγαγόντος. Παρατυγχάνων δὲ τὸ ἐπιὸν μετὰ τοῦ ἱερέως τούτου καὶ τῆς ἀδελφῆς του εἰς Κακόζη πολιορκεῖται ὑπὸ Γαρδικιωτῶν καὶ ἀναμφιβόλως ὑπ' αὐτῶν θὰ συνελαμβάνετο, ἐὰν ὁ ἀγχίνους ἐκεῖνος Σωπικιώτης δὲν συνίστα αὐτῷ τὴν ἔξοδον διὰ τοῦ ἀποπάτου, ὅπερ ἡ Σιαχνισὰ μὴ προφθάσασα νὰ πράξῃ περιέπεσεν εἰς χεῖρας ἐκείνων, μετηνέχθη εἰς Γαρδίκη, περιϋβρίσθη καὶ ἐπανῆλθε πλήρης κότου καὶ ὀργῆς κατ' ἐκείνων. Δὶς δ' ἀκολούθως κατ' ἰσχυρῶν ἀποσπασμάτων τῆς κυβερνήσεως, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κούρτ Πασᾶ ὁδηγουμένων, συμπλακεὶς ἐνίκησε μέν, παραίτιος ὅμως πολλῶν συμφορῶν ἐγένετο τῆς Πολίτσιανης μάλιστα. Διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπυρπολήθη καὶ ἡ σημαντικὴ βιβλιοθήκη τῆς παρὰ τὴν κώμην ταύτην μονῆς ὑπὸ ὀπαδῶν τοῦ Κούρτ Πασᾶ Τσιά-

μιδων. Σημειωτέον δέ, ὅτι κατὰ μὲν τὴν περὶ τὸ Δελβινάκιον μάχην ἔπεσαν ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κούρτ Πασᾶ 70, περὶ ὧν εἰς τὰ στόματα τῶν Ἀλβανῶν διασώζεται καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἔτι τὸ ἑξῆς ᾀσμάτιον:

«Ντελβινάκι ντὶ νὐὶ γρόπ
Χάνγκρι στάτε δὐέτε κόκκε»

ἤτοι τὸ Δελβινάκιον ἐντὸς κοιλάδος κείμενον ἔφαγεν 70 κεφαλάς. Ἵνα δὲ καὶ τὴν παρὰ τὴν Πολίτσιανην, ἔνθα γενναίως ἐπὶ κεφαλῆς συνεγχωρίων του ἐπολέμησε καὶ ὁ εἰρημένος ἱερεύς, περιώνυμον καὶ δυσπόρθητον τοῦ Κούρτ Πασᾶ κούλιαν ἁλώσῃ, ἐπλήρωσε πίθους ἐρίου καὶ διευθύνας αὐτοὺς μέχρι τῆς πύλης αὐτῆς ἥναψεν αὐτό.

Πανταχόθεν δὲ καὶ συστηματικῶς ἔκτοτε καταδιωκόμενος κατέφυγεν εἰς τὸν τοπάρχην Ἀργυροκάστρου Καπλὰν Πασᾶν, νυμφευθεὶς μετ' οὐ πολὺ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἐμινὲν (1764), ὑπανδρεύσας δ' ἀκολούθως (1770) καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνης, ἅπερ συνετέλεσαν, ἵνα ἰσχυρότερος καταστῇ καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐκδικηθῇ. Ἐπιπεσὼν ὅμως μετά τινα ἔτη ἐπὶ κεφαλῆς ἑκατοντάδων Λιάπιδων κατὰ τῆς Λέκλης ἀπεκρούσθη πεισματωδῶς ὑπὸ τῶν ἀτρομήτων ἐκείνων· ἐξεδικήθη ὅμως αὐτῆς βραδύτερον (1774), ὡς γνωστόν, ἐξαπατήσας καὶ ἀτίμως φονεύσας τοὺς προκρίτους αὐτῆς τε καὶ τοῦ Χορμόβου. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως ὁ κενόδοξος καὶ ἄπληστος οὗτος ἀνὴρ μήτε τοπάρχης Δελβίνου νὰ διορισθῇ, καίτοι ἐπὶ τούτῳ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ κατέδωκε καὶ ἐξηπάτησεν, ἐπενόησε δὲ καὶ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ γαμβροῦ του δι' ἑτέρου γυναικαδέλφου του, καὶ τὸν τοπάρχην Δελβίνου Σελὴμ Πασᾶν ἐσυκοφάντησε καὶ διαταγῇ τῆς κυβερνήσεως αὐτὸν ἀπεκεφάλισε μόνος. Ἀλλὰ οἱ μεγάλα

διανοούμενοι καὶ μετ' αὐταπαρνησίας ἐργαζόμενοι σπανίως ἀποτυγχάνουσι. Διὸ καὶ οὗτος καὶ τῆς 'Αλβανίας βραδύτερον ἦρξεν, ἀφοῦ τὸν μὲν τοπάρχην Βερατίου δεσμώτην εἰς τὰς εἱρκτὰς τῶν 'Ιωαννίνων ὡδήγησε, τὸν δὲ τοῦ Δελβίνου ἄνευ τροφῆς καὶ ὕδατος ἐν αὐταῖς κατέλιπεν!

2.

'Ο 'Αλῆς ἔτρεφε μεγάλας ἰδέας. Ἵνα δ' ἐπιτύχῃ τούτων οὐ μόνον ἄτιμα καὶ φοβερὰ μέσα μετεχειρίζετο, ἀλλὰ καὶ τὴν εὔνοιαν τῶν ἰσχυρῶν ἐθήρευε καὶ σχέσεις καὶ φιλίας μετ' αὐτῶν νὰ συνάψῃ κατεγίνετο, ὅπως ὁ Πύῤῥος, καίτοι διάφορος ὁ σκοπός. Διὰ τῶν σχέσεων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1758 μετὰ τοῦ Νούτσου Καραμισίνη, φίλου στενοῦ καὶ τοῦ ἁρματωλοῦ Παλαιοπούλου τυγχάνοντος, συγγενοῦς δὲ πλησιεστάτου τοῦ ἐκ Καπεσόβου Χρ. Πασχάλογλου, ἰατροῦ καὶ συμβούλου τεσσάρων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Σουλτάνων, ἤρξατο νὰ ἐπιδιώκῃ τοιαύτας καὶ μετ' ἄλλων 'Ελλήνων τῆς Θεσσαλίας καὶ 'Ηπείρου καὶ ἰδίᾳ Ζαγορισίων, ὧν συγγενεῖς καὶ συνεγχώριοι, οἷοι ὁ Κ. Μαρίνος, ὁ 'Ι. 'Ρέσσος κ.τ.λ. ἴσχυον ἐν τῇ βασιλευούσῃ. 'Εδηλάτει ὅμως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐπίτηδες, ἵνα ἀφυπνίζῃ καὶ κεντᾷ τοὺς κατοίκους αὐτῶν πρὸς συντονωτέραν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς του ἐνέργειαν καὶ μέριμναν. Οὕτω λοιπὸν οὐ μόνον ἐν Ζαγορίῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἰσχυραὶ μερίδες ὑπὲρ αὐτοῦ εἰργάζοντο, ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἤπειρον πεποίθησις καὶ κοινὴ γνώμη ἐσχηματίσθη, ὅτι μόνος ὁ 'Αλῆς ἠδύνατο νὰ περιστείλῃ καὶ καταπαύσῃ τὰ ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις διαπραττόμενα κακουργήματα. Διὸ καὶ εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον (1784) τοῦ Κούρτ Πασᾶ οὗτος, σπεύσας

καὶ συνεννοηθεὶς (18 Ἰαν. 1785) μετὰ τοῦ Ν. Καραμισίνη (Πανδ. Τ. ΙΕ΄. σελ. 261), κατορθοῖ, ἵνα διορισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν τοποτηρητὴς τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ δδοφύλακος, μετ' οὐ πολὺ δὲ (178.) Βεζύρης τῆς Τρίκκης καὶ ἀνώτατος ἐπόπτης τῶν ὁδῶν τῆς Ῥούμελης. Ἵνα δὲ πάντα ταῦτα κατορθώσωσιν οἱ Ζαγορίσιοι ἐν Κωνςαντινουπόλει οὐ μόνον ψίαθον διὰ τοῦ περιωνύμου ἐκείνου Γεν. τοῦ Ζαγορίου προεστῶτος τοῦ ἐκ Βραδέτου Νούτσου Κοντοδήμου ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Χαμὴτ τοῦ Α΄ ἔκαυσαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπαιτουμένας δαπάνας διὰ τοῦ ἐκ Νεγάδων Α. Σταθᾶ κατέβαλον πρὸς ἐπίτευξιν καὶ ἔκδοσιν τοιούτου διορισμοῦ. Καὶ ὁ διορισμὸς ὅμως οὗτος τὸν φιλόδοξον Ἀλῆν, τὴν διοίκησιν Ἰωαννίνων πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν σχεδίων αὐτοῦ εὐχερεστέραν ὀνειρευόμενον, δὲν ἱκανοποίησε. Διὸ καὶ πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς ἐπίτευξιν καὶ τῆς θέσεως ταύτης στρέψας μυρία μηχανᾶται.καὶ διενεργεῖ. Μεταβαίνων εἰς Θεσσαλίαν, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ εἰρημένην ὑπηρεσίαν, διέρχεται τοῦ Ζαγορίου, λεηλατεῖ ἐπίτηδες χωρία τινὰ καὶ συνεννοεῖται μετὰ τοῦ Ν. Καραμισίνη καὶ ἄλλων ἰσχυρῶν αὐτοῦ ἀνδρῶν. Μόλις δὲ τὴν σατραπείαν τῆς Τρίκκης ἀναλαβὼν ἀποστέλλει μυστικῷ τῷ τρόπῳ ληστρικὰς συμμορίας, αἵτινες διήρπασαν καὶ ἐλαφυραγώγησαν πολλὰς διαφόρων τμημάτων τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων οἰκίας, ἐν αἷς καὶ τὴν τοῦ Νικολάου Τσιγαρᾶ εἰς Βραδέτον, διότι οὗτος ἀντενήργει μετὰ τῶν Ζαγορισίων Β. Ῥάδου, Γ. Κρομμύδα καὶ ἄλλων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' αὐτοῦ. Αἱ ληστρικαὶ δ' αὗται ἐπιδρομαὶ συνετέλεσαν πρὸς κορύφωσιν τῶν δεινῶν τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, ἡ δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ ἐργαζομένη Ζαγορισιακὴ μερὶς ἠναγκάσθη καὶ αὖθις νὰ καύσῃ ψάθαν (1786) διὰ τοῦ Νούτσου Κοντοδήμου ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου καὶ προὐκάλεσε φιρμάνιον πρὸς ἀποκεφάλισιν τοῦ διοι-

κητοῦ Ἰωαννίνων Σουλεϊμὰν Πασᾶ τοῦ Γ' παρασκευάζουσα οὕτω τὴν ὁδὸν πρὸς κατάληψιν τῆς διοικήσεως Ἰωαννίνων ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ.

Ἀλλ' εἰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκεφάλισιν Σουλεϊμὰν Πασᾶ τοῦ Γ' βίαιοι καὶ ἐμφύλιοι συγκρούσεις μεταξὺ τῶν εὐγενῶν Μωαμεθανῶν τῆς πόλεως Ἰωαννίνων συνέβησαν, φόνοι δὲ πολλοὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐγένοντο, καὶ τὰ ὄργανα τοῦ Ἀλῆ ὑπεξέκαιον διὰ παντὸς τρόπου τὰς μεταξὺ τῶν προκρίτων ὀθωμανῶν ἔριδας, ἐν τούτοις διὰ τῶν ἀντενεργειῶν τῆς κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ Ζαγορισιακῆς μερίδος παρὰ τῷ Μεγάλῳ Βεζύρῃ καὶ τῶν μυθωδῶν τῆς συζύγου τοῦ τέως ἀποκεφαλισθέντος διοικητοῦ θυσιῶν ὑπὲρ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, τὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ναυαγοῦσι, διότι διοικητὴς Ἰωαννίνων διωρίσθη ὁ πρώην ἀστυνόμος Ἀληζότ Πασᾶς. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦτον αἱ ἀνησυχίαι τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐξηκολούθουν, οἱ δὲ μεταξὺ τῶν Μπέϋδων διαπληκτισμοὶ ηὔξανον, ὁ Ἀλῆς προτροπῇ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἠπείρῳ ἐν γένει ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωνιζομένων, πρόσφορον καὶ κατάλληλον τὴν περίστασιν νομίσας, συνάγει στρατὸν καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1788 ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυβερνήσεως ἐπιφαίνεται πρὸ τῶν Ἰωαννίνων. Ἡ ἐμφάνισις ὅμως αὐτοῦ ἥνωσε τοὺς τέως διαπληκτιζομένους καὶ ἐρίζοντας πρὸς ἀλλήλους εὐγενεῖς ὀθωμανούς, οἵτινες ἐν ἀκαρεῖ ὁμονοήσαντες συνέρχονται πρὸς σύσκεψιν, συλλέγουσι στρατὸν καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀσὴμ Μπεϋ, ἐγγόνου τοῦ Χατζῆ Ἀχμὲτ Πασᾶ, τοῦ δισεγγόνου τοῦ Τζελαλῆ Πασᾶ Ταχὶρ Πασᾶ, ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ, ὑπὲρ αὐτοῦ παραιτηθέντος ἕνεκα γήρως, ἐκστρατεύουσι κατὰ τοῦ Ἀλῆ. Συμπλοκῆς δὲ γενομένης εἰς τὸ χωρίον Ῥαδοτόβι, ἡττῶνται μὲν καὶ ἀποκρούονται οἱ Ἰωαννῖται, ὀπισθοχωρεῖ ὅμως καὶ ὁ Ἀλῆς, ὡς μὴ ἔχων στρα-

τὸν ἱκανὸν νὰ εἰσορμήσῃ καὶ κυριεύσῃ τὸ φρούριον, καὶ μετὰ τῶν Ζαγορισίων περὶ τοῦ πρακτέου συσκέπτεται. Ἐκρίθη δὲ καὶ ἀπεφασίσθη ἡ διὰ παντὸς τρόπου διαίρεσις ἀπ' ἀλλήλων τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Μπέϋδων. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου ἐθεωρήθη κατὰ πρότασιν τοῦ Ν. Καραμισίνη ἡ διὰ παντὸς τρόπου ἐπιδίωξις τοῦ γάμου τοῦ Ἀλῆ μετὰ τῆς Ζιλχάκως θυγατρὸς τοῦ εἰρημένου Ταχὶρ Πασᾶ καὶ χήρας Ἀχμὲτ Μπεϋ, υἱοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ. Ὄργανα δὲ πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ συνοικεσίου τούτου ἐκλέγονται Ζαγορίσιοι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐκ Δοβρᾶς Γ. Λαδιᾶς, φίλος τυγχάνων Ἀλῆ Μπεϋ τοῦ υἱοῦ Ἰμπραΐμ Πασᾶ, ὃς ἄσπονδος ἦτο ἐχθρὸς τῶν ἐν Ἰωαννίνοις σατραπευόντων. Τὸ ἄσπονδον μῖσος τοῦ εὐγενοῦς τούτου ὀθωμανοῦ πρώτου ἐξαδέλφου τοῦ συζύγου τῆς Ζιλχάκως πρὸς τὴν ἡγεμονεύουσαν ἐν Ἰωαννίνοις θείαν του Ἀϊσέ, ἡ μεγάλη αὐτοῦ ἐπιῤῥοὴ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς Ζιλχάκως καὶ ἡ γεννηθεῖσα ζηλοτυπία τοῦ νεαροῦ Μπεμπρῆ Μπεϋ, υἱοῦ Ταχὶρ Πασᾶ, ὡς παραγκωνισθέντος, κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Ἀσὴμ Μπεϋ, ἀρχηγοῦ τοῦ κατὰ τοῦ Ἀλῆ στρατοῦ ἐκλεχθέντος, ἐπιστέφουσι τὴν ἐπινόησιν τοῦ Ζαγορισίου. Νύκτωρ λοιπὸν ὁ Ἀλῆς ἐκ τοῦ παραλιμνίου Περάματος μεταβαίνει δι' ἀκατίου εἰς Ἰωάννινα ἄγνωστος καὶ μετ' ὀλίγων σωματοφυλάκων καὶ τελεῖ τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ τῆς Ζιλχάκως κατὰ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις σωζομένην παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς παράδοσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀσλὰν Μπεϋ, πάππου τοῦ νῦν ζῶντος Μετκό Μπεϋ, υἱοῦ τοῦ Μουρτεζᾶ Μπεϋ, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁποῖον θράσος! Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἑτέρα ὀθωμανικὴ παράδοσις, καθ' ἣν οἱ γάμοι τοῦ Ἀλῆ μετὰ τῆς Ζιλχάκως ἐτελέσθησαν οὐχὶ εἰς τὴν εἰρημένην οἰκίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐν τῷ φρουρίῳ οἰκίαν τοῦ πενθεροῦ τῆς Ζιλχάκως Μεχμὲτ Πασᾶ, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ Ἀλῆς διὰ τῆς παραλιμνίου θυρίδος. Ἀλλὰ καὶ

ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ὁ Ἀλῆς δὲν ἐτόλμησε τότε νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ἰωάννινα, ἵνα νυμφευθῇ τὴν Ζιλχάκω, φοβούμενος μήπως συλληφθῇ, οὐχ ἧττον ὅμως φαίνεται βέβαιον, ὅτι ἐγίνοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πᾶσαι αἱ προκαταρκτικαὶ τοὐλάχιστον ἑκατέρωθεν συμφωνίαι περὶ τοῦ γάμου τούτου καὶ συνεννοήσεις. Διότι ὁ Ἀλῆς ὑπῆρξε τῷ ὄντι σύζυγος τῆς γυναικὸς ταύτης, ἔστω καὶ βραδύτερον (1). Ἡ ἐπίτευξις τοῦ συνοικεσίου τούτου ἐνέσπειρεν εὐθὺς μῖσος ἀδιάλλακτον καὶ διχόνοιαν μεταξὺ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Μπέϋδων. Διὸ καὶ αὐθωρεὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ σχηματισθεῖσα μερὶς πέμπει εἰς Κωνσταντινούπολιν πρεσβείαν, ἵνα ἐξαιτήσηται τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς τοποτηρητοῦ τῆς διοικήσεως Ἰωαννίνων.

Ἀλλ' ἡ Πύλη, ἀνθισταμένου τοῦ Μεγάλου Βεζύρου ἰδίως, ἀπέπεμψε τὴν πρεσβείαν διατάξασα συγχρόνως τὸν Ἀλῆν, ἵνα ταχέως ἐπανέλθῃ εἰς Τρίκκην. Τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ ἀνυπομόνως καὶ ἐναγωνίως τὸ φιρμάνιον τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ἀναμένων Ἀλῆς μανθάνει παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαγορισίων, οἵτινες συγχρόνως προέτρεπον αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς πραξικόπημα. Ὁ Ἀλῆς συνεννοεῖται μετὰ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις μερίδος αὐτοῦ καί, ἐνῷ προεπορεύοντο οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἄπρακτοι ἐπανελθόντες πρέσβεις, εἰσέρχεται καὶ οὗτος κατόπιν αὐτῶν, περιβληθείς, λέγεται, καὶ τὰς ἱππουρίδας τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ, μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς Ἰωάννινα καὶ γίνεται δεκτὸς ὑπὸ πάντων τῶν εὐγενῶν ὀθωμανῶν Ἰωαννίνων, ἐχθρῶν του καὶ φίλων ἐν παρατάξει καὶ εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ ἐξελθόντων. Καίτοι δὲ ἐκ τῆς μετ' οὐ πολὺ ἀνα-

(1) Ἡ Ζιλχάκω καὶ τὸν Ἀλῆν ὑπανδρευθεῖσα ἐφόρει πάντοτε μέλαν μανδήλιον ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ὡς σημεῖον πένθους καὶ χηρείας μέχρις οὗ ὁ Ἀλῆς ἐδολοφόνησε τὸν δολοφόνον τοῦ πρώτου συζύγου της Καραχοῦσον, πρόγονον τῆς Ἀϊσέ.

γνώσεως ἐν τῇ πρὸ τοῦ φρουρίου πλατείᾳ τοῦ πλαστοῦ ἐκείνου φιρμανίου ἀνεκαλύφθη ὁ δόλος καὶ ψιθυρισμὸς καὶ κίνησις ὑπὸ τῶν ἐναντίων καὶ διαμαρτύρησις ἤρξατο νὰ γίνηται, ὁ Ἀλῆς ὅμως ἐπὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ταχθείσης μερίδος ἐπερειδόμενος εἰσέρχεται θριαμβευτικῶς εἰς τὸ φρούριον, ἐνισχύει πάραυτα τὴν φρουρὰν αὐτοῦ καὶ ἀποστέλλει τῇ ἐπαύριον εἰς Κωνσταντινούπολιν πρεσβείαν, ὅπως ἐξουδετερώσῃ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐναντίων, καὶ ταῦτα κατὰ προηγηθεῖσαν συνεννόησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαγορισίων φίλων καὶ μάλιστα τοῦ δαιμονίου ἐκείνου ἐμπειρικοῦ ἰατροῦ Χρ. Πασχάλογλου, ὅστις τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιτυχίας εἶχε προλειάνει, δωροδοκήσας μάλιστα τὸν Χαλὲτ Ἐφένδην. Μετὰ τῶν πρεσβευτῶν Ν. Καραμισίνη, Ν. Καραουλάνου καὶ τινος Τσεπελοβίτου, οὓς ὁ Ἀλῆς ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔπεμψε συγχρόνως καὶ ἐπενδύτην χρυσοϋφαντον, καθὼς καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Μεγάλου Βεζύρου θυγατέρα τοῦ Καρα-Ὀσμάνογλου οὖσαν, δυνάστου τέως Ἀτταλείας. Ἐξελιπάρει δ' ἐκείνης, ἵνα συνδράμῃ αὐτὸν εἰς τὸν διορισμόν του ὡς τοποτηρητὴν Ἰωαννίνων, δημιούργημα (sic) τοῦ πατρός της ὄντα! Διὰ τούτων λοιπὸν καὶ ἄλλων τοιούτων τρόπων ἐπετεύχθη ἡ ἔκδοσις φιρμανίου, δι' οὗ ἀνεγνωρίζοντο τὰ τετελεσμένα γεγονότα καὶ ὅπερ ἐκομίσθη εἰς τὸν Ἀλῆν ὑπὸ τοῦ Ν. Καραμισίνη, πρὸ πολλοῦ ἤδη, ὡς εἴρηται, ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἀλβανοῦ τούτου φίλου του.

«Νοῦτσος ἀχ τὸ Κακίσοβαν
«Πασχάλης ἀχ τὴν Πόλι
«ἔφεραν τὸν Ἀλῆ Πασᾶ
«μέσα εἰς τὸ Ζαγόρι»

Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη μετὰ τοῦ χρυσοϋφάντου

ἐπενδύτου καὶ λοιπῶν τοῦ 'Αλῆ δώρων πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Μεγάλου Βεζύρου ἐπενήργησε τοσοῦτον ἐπ' αὐτῆς, ὥστε πᾶν γυναικεῖον μηχάνημα μετῆλθεν, ἵνα διαθέσῃ ὑπὲρ τοῦ 'Αλῆ τὸν μέχρι χθὲς ἀμετάπιστον σύζυγον αὐτῆς. Ἐρωτηθεὶς δ' ὁ μέγας Βεζύρης ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ περὶ τοῦ αἰτίου τῆς μεταβολῆς τῶν διαθέσεών του, ἀπήντησε περίπου τὰ ἑξῆς: «Οἱ ἄνδρες, ἐφ' ὧν τοιαῦτα τοῦ κράτους συμφέροντα ἐρείδονται, ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ ὑποχωρῶσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν γυναικῶν αὐτῶν». Διὰ τοιούτων λοιπὸν μηχανημάτων, ἐπινοήσεων καὶ ἐνεργειῶν τῶν φίλων αὐτοῦ Ζαγορισίων ἰδίᾳ ἠδυνήθη ὁ 'Αλῆς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὄνειρον αὐτοῦ, τὴν διοίκησιν Ἰωαννίνων εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Θεσσαλίας προσαρτήσας.

Χαρακτήρ, πεποιθήσεις καὶ ὑπάλληλοι τοῦ 'Αλῆ.

1.

Καίτοι ὁ παράδοξος οὗτος Τουρκαλβανὸς πάσης μετεῖχε κακίας καὶ ὡς παράδειγμα ἀνθρωπομόρφου τέρατος εἰς τὰ στόματα πάντων χρησιμεύει, ἐν τούτοις ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου ἰατροῦ Holland μόνον ὡς ἀγχίνους, ἁβρόφρων καὶ φιλόφρων ἐχαρακτηρίσθη! Ὁ μηδὲν ἱερὸν καὶ ὅσιον ἔχων οὐδέποτε ὑπὸ τοιούτων εὐγενῶν ἰδιοτήτων περικοσμεῖται! Καὶ ἀγχίνους μὲν τῷ ὄντι ἦν ὁ 'Αλῆς, καίτοι πολλάκις ἀπερισκέπτως ἐνήργει, ἁβρόφρων ὅμως οὐχί· ἦν κόλαξ καὶ δόλιος, ἰδιοτελής, ἀσελγής, φιλέκδικος καὶ παράφορος, ἐνεργητικὸς ὅμως, δραστήριος, εὔγλωττος, ἐπίμονος καὶ ἐν μέρει εὐγνώμων, πολλοὺς αὐτοῦ φίλους εὐεργετήσας, καὶ τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν

παρορῶν. Ἡ δολιότης, ἡ ὑπομονή, ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ θέλησις τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἦσαν παραδειγματικά. Εἰς τὰς ἀρετὰς δὲ ταύτας ὀφείλεται μάλιστα καὶ ἡ ἐπιτυχία τῶν φιλοδόξων σκοπῶν του παρὰ τὴν θέλησιν καὶ πρὸς τὸ πεῖσμα τῆς Πύλης πολλάκις· ὀλίγοι τῶν πολιτικῶν ἢ μοναρχῶν τὸν ὑπερέβησαν· ἐὰν δέ ποτε ἤθελε συλλάβει ὑψηλὰς περὶ τῆς πατρίδος του ἰδέας, ἀναμφιβόλως διὰ τῶν προσόντων τούτων ἤθελε τὰς ἐκπληρώσει. Ἄξιον πολλῆς σημειώσεως εἶνε, ὅτι φύσει ὁρμητικὸς καὶ ἀχαλίνωτος ὢν ἦρχεν ὅμως τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς του, ἵνα κερδίσῃ ὀπαδούς. Εὐχαρίστως καὶ μετὰ προσοχῆς ἤκουε τὰς φλυαρίας καὶ τοῦ κατωτέρου ἀξιωματικοῦ Ἀλβανοῦ, ὃν καὶ πάντοτε ἐξηπάτα καὶ ἐκολάκευε. Φιλοφρονέστατα δὲ καὶ μετὰ ἐξαιρετικῆς οἰκειότητος ἐδέχετο καὶ τὸν ποταπότερον καὶ ῥυπαρότερον Ἀλβανόν, ἐπιτρέπων αὐτῷ οὐ μόνον ν' ἀσπάζηται τὰ κράσπεδά του καὶ ἐγγίζῃ τὴν χεῖρά του εἰς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἵσταται παρ' αὐτῷ, ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ νὰ κάθηται. Ὅθεν καὶ συχνὰ εἷρπον, σημειοῦσι πολλοὶ αὐτόπται συγγραφεῖς, μεταξὺ κεντημένου σηρικοῦ καὶ ὁλοχρύσων ὑφασμάτων φθεῖρες! Διαιτώμενος δὲ μετὰ τῶν ἀγρίων Τόσκων οὐ μόνον οἶνον ἐνώπιον αὐτῶν δὲν ἔπινεν, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς μετ' αὐτῶν συνεμορφοῦτο. Σχέσεις δὲ καὶ συναλλαγὰς μετ' εὐρωπαίων, ὧν παρηκολούθει τὰς πράξεις (1)

(1) Διὰ γυναικός τινος, ἧς τὸ ὄνομα διέφυγε τὴν μνήμην μου, ἥτις πολλάκις συνηντᾶτο μετὰ τοῦ Pouqueville καὶ μετ' αὐτοῦ ὥρας καὶ ἡμέρας διήρχετο ἐν τῇ Νήσῳ, κατώρθωσε νὰ ὑπεξαιρέσῃ τὴν μετὰ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀλληλογραφίαν τοῦ προξένου τούτου, ἀντιγράψας δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὴν μέχρι πρωΐας. Ἀκολασταίνων μετ' ἐκείνης ὁ Pouqueville ἐν τῇ Νήσῳ, οὐδόλως ἐνόησε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἀπὸ τοῦ χαρτοφυλακίου του, ὅπερ ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ, ὑπεξηρέθη ἡ εἰρημένη ἀλληλογραφία, οὐδὲ πότε πάλιν ἐναπετέθη ἐν αὐτῷ.

ἀγρύπνως, ἐπεδίωκε μόνον πρὸς αὔξησιν τῆς ἰσχύος του. Τοιαύτας, ὡς γνωστόν, συνδέσας μετὰ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Γάλλου ναυάρχου Γεντίλη, κατώρθωσεν, ἵνα τῷ ἐπιτραπῇ νὰ διαβῇ τὸν κόλπον τῆς Κερκύρας καὶ νὰ κυριεύσῃ τὰ χωρία «Νιβί-»τσαν καὶ Ἅγιον Βασίλειον, ὡς καὶ τὰ χωρίδια Χουτέτσο-»βον καὶ Σινίτσαν». Ἵνα δὲ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Γάλλου τούτου ναυάρχου ἐπιτύχῃ ὁ δόλιος, ἐφείλκυσε πρῶτον (1797) τὴν συμπάθειαν τοῦ ὑπασπιστοῦ του νυμφεύσας αὐτὸν μετὰ τῆς ὡραίας ἐκείνης Ζωΐτσας καὶ ἑορτάσας τοὺς γάμους αὐτῶν. Ἐξ ἐφόδου ὁ Ἰσοὺφ Ἀγᾶς τὴν πρωΐαν τοῦ Πάσχα πάντας ἀπὸ νηπίου μέχρι γέροντος ἀόπλους καὶ ἐν ἐκκλησίαις προσευχομένους διέφθειρε δῃώσας τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀποτεφρώσας τὰς οἰκίας αὐτῶν! Μὴ δ' αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἄγγλων, παρ' ὧν εἶχε λάβει τὰ πύραυλα τοῦ Κογκρέβ, δὲν συνετέλεσαν πρὸς κατατρόπωσιν τοῦ Ἰμπραῒμ Πασᾶ ;. Εἶχεν ὅμως καὶ πάσας τὰς κακίας Μικρασιανῶν τε καὶ Ἀλβανῶν. Γνώμονα εἰς πᾶσαν πρᾶξίν του εἶχε μόνον τὴν ἰδιοτέλειαν, ἀκολουθῶν τὸ περίπυστον τῶν υἱῶν τῆς φύσεως ἀξίωμα «γαῖα μιχθήτω πυρί». Οὐδέποτε οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς υἱούς του ἐνεπιστεύετο! Ἦν δ' αὐτὸς μόνος καὶ κύριος καὶ διευθυντὴς τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ καὶ ταμίας καὶ πᾶσαν σχεδὸν πρᾶξιν μόνος ἐκτελῶν πλὴν τῶν ἐγγράφων διαταγῶν, ἃς ὑπηγόρευε καὶ ἔγραφον Ἕλληνες γραμματεῖς του. Ἐν πολλοῖς, ὡς ἐρρέθη, ἦν ἀπερίσκεπτος. Διὸ καὶ πολλαὶ αὐτοῦ πράξεις ἦσαν αὐθαίρετοι καὶ ἀπότοκοι στιγμιαίων ἐμπνεύσεων. Ὀργισθείς ποτε κατὰ τῶν Ἰωαννιτῶν ἀπεφάσισε μεθ' ὅρκου νὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν ταύτην. Μεταμεληθεὶς δ' ὕστερον διέταξε ν' ἀνατρέψωσι τὰ λιθόστρωτα πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς, καὶ ταῦτα ἵνα μὴ τὸν ὅρκον του ἀθετήσῃ! Γενικῶς δὲ ἄνευ ἀρχῶν καὶ συστήματος διῆγε καὶ ταῦτα συλλαβὼν καὶ τὴν ἰδέαν

τῆς ἑαυτοῦ ἀνεξαρτησίας καὶ διαιωνίσεως τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τέκνων του. Ἀθλίως τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀνέθρεψε, καίτοι προωρισμένα νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀρχήν του! Καὶ ἡ ἀγωγὴ τοῦ τρίτου υἱοῦ του Σαλὴχ ἐν Ἀργυροκάστρῳ, ἵνα ἐκ παίδων ἐθισθῇ εἰς τὰ ἀλβανικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα μακρὰν τοῦ ἐν Τεπελενίῳ σεραΐου, δὲν μαρτυροῦσι μεγαλοψυχίαν τοῦ ἀνδρός. Ἀπελπισθεὶς περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Μουχτὰρ καὶ Βελῆ καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀρχῆς του ὑπὸ τούτων, ἐκ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις τρυφῆς ἐκνευρισθέντων, ἀπομακρύνων δὲ τὸν ἐκ τῆς Γεωργιανῆς μικρότερον υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μητρός του, ἵνα μὴ ὑπὸ ἀκαίρου φίλτρου διαφθαρῇ, ὤφειλε, μεγαλοψυχὴς ὤν, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ ἀλλαχοῦ, συμβουλευόμενος τοσούτους περὶ ἑαυτὸν σοφοὺς καὶ λογίους, καὶ οὐχὶ ἐν Ἀργυροκάστρῳ μεταξὺ Τουρκαλβανῶν, παρ' ὧν οὐδὲν ἢ τὸν στενότατον κύκλον ἁπλῶν συμφερόντων ἀναμένει τις.

2.

Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τοῦ Ἀλῆ ἀκριβῶς ἀγνοοῦνται· ἦν δεισιδαίμων, ὅπως πάντες οἱ ἀμαθεῖς. Προσεκάλει μάγους, χειρομάντεις, ὀνειροκρίτας, ἠσπάζετο μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως τὰ φυλακτήρια καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν βοήθειαν αὐτῶν. Ἐφαίνετο, ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸ τάγμα τῶν Μπεκτασήδων, διότι ἔφερε τὸ δωδεκάγωνον ἢ δωδεκαμερὲς τούτων καβούκιον καὶ προσεποιεῖτο, ὅτι τὸ τάγμα αὐτὸ ηὐνόει, συσκεπτόμενος σύνηθως μετά τινος Μπεκταςῆ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λήκ. Προσεποιεῖτο ὅμως, ὅτι τηρεῖ καὶ πάντα τὰ Μωαμεθανικὰ ἔθιμα. Παρατυγχάνων π. χ. μετ' ἀγρίων Ἀλβανῶν καὶ μὴ πίνων, ὡς εἴρηται, οἶνον, ἐνῷ συνήθως ἐν τῇ τραπέζῃ ἔπινεν. Ἀλλ' ἐσεβάσθη καὶ τὰς ἰδιοκτησίας μονῶν

καὶ ἐκκλησιῶν πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων. Ἀναλώμασι τούτου ἐκτίσθησαν (1) καὶ ἐπεσκευάσθησαν μοναί, οἷον ἡ εἰς Καλικόνδαση, ἡ τῆς Ζαγορίᾶς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν, ὡς καὶ ναοί, οἷον ὁ ἀπέναντι τοῦ φρουρίου εἰς Παλέρμον τῆς Χειμάρρας ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Νικολάου, ἐπεστράφησαν δὲ εἰς τοὺς ναοὺς ἁγίων ὅ,τι εἶχεν ἁρπάσει, διότι ἔβλεπεν αὐτοὺς κατ' ὄναρ. Ἀπετράπη πολλάκις νὰ ἐκτελέσῃ ὅτι ἐμελέτα κατὰ τοῦ ὑπηκόου του, θορυβούμενος κατ' ὄναρ ὑπὸ πνευμάτων ἀΰλων. Πολλάκις μὲν περιεφρόνει τὴν θεότητα καὶ ὕβριζεν αὐτὴν καὶ ἐχλεύαζεν. Ἐνίοτε ὅμως κατελαμβάνετο ὑπὸ φόβου ἀπεριγράπτου καὶ προσευχόμενος ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος ἀνεκουφίζετο. Ἀλλ' ὁ δόλιος καὶ ψεύστης, ὁσάκις συνέπιπτε νὰ ὁμιλῇ μετὰ τῶν Γάλλων, ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἦν ὀπαδὸς τῆς τῶν Ἰακωβίνων θρησκείας καὶ ἀπήτει νὰ μυηθῇ τὴν λατρείαν τῆς Καρμανιόλας . . ἦν ὅμως ὁμολογουμένως ἀνεξίθρησκος (2). Διότι, ὡς εἶχεν ὀθωμανικὸν τέμενος

---

(1) Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἀγαθ. τ. α' σελ. 114) Σημειωτέον δέ, ὅτι ὀλίγας μόνον ἡμέρας πρὸ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου του (1779 Αὐγ. 24) συνηντήθη ὁ ἅγιος Κοσμᾶς μετὰ τοῦ Ἀλῆ καὶ προεῖπεν αὐτῷ, ὅτι θὰ λάβῃ μέγα ἀξίωμα.

(2) Λέγεται, ὅτι κατ' ἀρχὰς οὗτος εἶχε συλλάβει τὴν ἀποτρόπαιον ἰδέαν νὰ ἐξισλαμίσῃ πάντας τοὺς προκρίτους καὶ νοημονεστέρους χριστιανοὺς τῆς Ἠπείρου. Ἀπεσόβησε δὲ τὸ μέγα τοῦτο δεινὸν ἐπιτηδείως ὁ πιστὸς αὐτῷ ὑπηρέτης καὶ σύμβουλος Ἀθαν. Βάγιας, εἰπὼν καὶ πείσας αὐτὸν νὰ πράξῃ ὅλως τοὐναντίον, νὰ σεβασθῇ δηλ. τὸ θρήσκευμα αὐτῶν, περιποιῆται καὶ ἀναδεικνύῃ αὐτούς. Διότι, ἐὰν ποτε ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις καὶ οἱ ὀθωμανοὶ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτοῦ, μόνοι οἱ χριστιανοὶ θὰ προστατεύσωσιν, ὑπερασπισθῶσι καὶ σώσωσιν αὐτόν. Οἱ λόγοι οὗτοι μεγίστην τῷ Σατράπῃ ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν καὶ εἰσηκούσθησαν. Διὸ καὶ περιεποιεῖτο τοὺς χριστιανούς, οἵτινες ἀπετέλουν τὰ 3]4 τῶν ὑπηκόων του, ηὐνόει αὐτοὺς καὶ τοῖς ἐδιδεν ἀξιώματα. Ἐὰν ἡ πα-

παρὰ τὸ Σεράϊον αὐτοῦ διὰ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ὀθωμανούς, οὕτως εἶχε καὶ ἐκκλησίαν διὰ τοὺς χριστιανοὺς καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας τοῦ χαρεμίου, διατάξας τὴν διατήρησιν αὐτῆς πρῶτον μὲν χάριν νεάνιδός τινος ἐκ τῶν πέριξ Τεπελενίου, ἀκολούθως δὲ χάριν τῆς Βασιλικῆς. Οὐδέποτε ἐσκέπτετο νὰ προσηλυτίσῃ ὁ Ἀλῆς, σημειοῖ ὁ Λήκ, διαβεβαιῶν καὶ τὴν ὕπαρξιν χριστιανικοῦ ναοῦ ἐν τῷ Σεραΐῳ καὶ προσθέτων, ὅτι εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη ἐδίδασκον συγχρόνως Χατζιάδες μὲν Τουρκαλβανόπαιδας, προωρισμένους διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ἱερεῖς δὲ χριστιανόπαιδας πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ὁ Ἀλῆς ἐνεθάρρυνε πάντας καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐῤῥέθη, προτρέπων καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς πρὸς τοῦτο, βοηθῶν δὲ καὶ τὸ Σχολεῖον τῆς Ἄρτης διὰ 1200 γρ. ἐτησίως.

3.

Ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Ἀλῆ δύο μόνον ἦσαν, εἷς Διβὰν Ἐφένδης καὶ εἷς γραμματεύς, ἀμφότεροι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Δι' αὐτῶν κυρίως καὶ δι' ἑνὸς ἰδιαιτέρου ἐπισήμου πράκτορός του ἤτοι Καποῦ Τσιοχαδάρη ἐν Κωνσταντινουπόλει διεξῆγε τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ καὶ ἦν πάντοτε ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν. Ἐφρόντιζεν ὅμως νὰ πέμπῃ συχνὰ δῶρα πρός τε τὴν βασιλομήτορα καὶ πρὸς τὸν Γιουσοὺφ ἐκεῖνον, Κεχαγιὰν αὐτῆς. Διετήρει ὅμως καὶ πολλοὺς ξένους ἐν Ἰωαννίνοις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, οἷον τὸν ἐξω-

---

ράδοσις αὕτη εἶνε ἀληθής, εἰς τὸν Ἀθαν. Βάγιαν ὀφείλονται ἀνδριάντες. Ἐὰν δὲ τοὐναντίον ἐπενοήθη πρὸς περιορισμὸν τῶν καταβοώντων κατ' αὐτοῦ ποιητῶν καὶ πεζογράφων, ζήτωσαν οἱ ἐπινοοῦντες! Si no né vero é ben trouvato.

μότην Μεχμὲτ Ἐφένδην (1) ὡς γραμματέα ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, χημικὸν ἐκ Μεδιολάνων, μηχανικὸν Γάλλον, ἕτερον Γάλλον λεπτουργόν, Δαλματὸν ὡρολογοποιόν, ἕτερον Ἰταλὸν χαλκέα, ἕτερον ἐξωμότην Ἰταλὸν Σουλεϊμὰν ἐπιστατήσαντα εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ φρουρίου Πρεμετῆς, δύο ἑτέρους Ἰταλοὺς φυγοδίκους κηπουροὺς ἐν Τεπελενίῳ καὶ ἄλλους ἴσως. Πλὴν τούτων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ἀλῆ διεκρίνοντο καὶ πολλοὶ Ἀλβανοὶ ἀμφοτέρων τῶν θρησκευμάτων, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ὄργανα πρόθυμα πολλῶν ὠμοτήτων αὐτοῦ ἐγένοντο καὶ μετ' αὐταπαρνησίας αὐτῷ ὑπηρέτουν. Μνημονεύονται δὲ ἐκ πάντων τούτων οἱ ἑξῆς, «Γιουσούφ, Ἰσούφ Ἀράπης, ὁ σκληρότερος καὶ ἀπανθρωπότερος· οὗτος εἷλκε τὸ γένος ἐκ μαύρων καὶ ἐχρημάτισεν εἷς τῶν πιστοτέρων τοῦ Ἀλῆ θεραπόντων ἐκ παίδων παρακολουθήσας καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς ληστοπραξίας. Διετέλεσε δὲ πρότερον ὑπηρέτης τοῦ ἐξ Ἀργυροκάστρου Μωχαμὲτ Ἀγᾶ Κασὴμ Ἀγᾶ. Ὁ Ἰσοὺφ Ἀράπης ἐπὶ κεφαλῆς 60 συνέλαβε τὸν Κιτσαντώνην καὶ τὸν ἀδελφόν του. Ἠγαπᾶτο δὲ παρὰ τοῦ Ἀλῆ οὐ μόνον ἕνεκα τῆς γενναιότητος καὶ ἐνεργητικότητος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὠμοῦ καὶ ἀγρίου χαρακτῆρός του. Τῷ 1789 ὤπτησεν ἄνδρα ζῶντα ἐπαχθῆ τῷ Ἀλῆ! Ὁ Βελῆ Γκέγκας αἱμοχαρὴς καὶ διώκτης τῶν κλεφτῶν ἀπαράμιλλος. Ὁ Μέτσιο Μπόνιος ἐκ Τεπελενίου (2) ἀρχηγὸς ὁδοφυλάκων. Ὁ Ἄγο Μουχουρντάρης διαδεχθεὶς (1804) τὸν Βελῆ Γκέγκαν. Ὁ Τάτσα Μπουλοὺκ Μωσσῆς ἴσως ἐκ τῆς περιοχῆς Πρεμετῆς, ὄργανον πλείστων κα-

(1) Ἐκαλεῖτο οὗτος πρὶν ἢ ἐξισλαμισθῇ Μάρκος Γουερίνης, ἐμόχθει δ' ὁ ἄθλιος ἐξισλαμισθεὶς ν' ἀποδείξῃ μετὰ ῥητορικῆς ἰταλικῆς, ὅτι ὁ ἰσλαμισμὸς εἶνε ἡ μόνη λογικὴ θρησκεία. Διαβιώσας δ' ἀθλιέστατον ἐν Ἰωαννίνοις βίον ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους καὶ ἀπέθανε χριστιανός.

(2) Τοῦτον ὁ Π. Ἀρ. ἰταλικῆς καταγωγῆς θεωρεῖ!

κουργημάτων τοῦ Ἀλῆ, παρακολουθῶν αὐτὸν πάντοτε μετὰ τοῦ Ἀθαν. Βάγια. Ὁ Χουσεῒν Ἰσὰ Πόδας Σιλιχτὰρ (Σελιαχσιδόρ=δορυφόρος) Ἀγᾶς, μεγίστην εἰς τὴν Κάτω Ἀλβανίαν ἐξασκῶν ἐπιρροὴν καὶ ὁρμώμενος ἐκ τοῦ ἐν τῇ περιοχῇ Κονίτσης χωρίου Πόδα· Ἰλιὰς Μπεῦς, Λιάζης, υἱὸς τούτου καὶ Σιλιχτὰρ ἐπίσης. Ἐλμὰς Ἀγᾶς καὶ Σέλφος ἐκ τῶν πιστοτέρων καὶ υἱοὶ τοῦ Μέτσιο Μπόνιου. Ὁ Ταχὶρ Ἀμπάζης ἐκ Δραγότι, χωρίου τοῦ Τεπελενίου, ὀφείλων τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ εἰς ἕτερον πρώην κύριόν του ἐκ Τεπελενίου Ἀμπάζην καλούμενον. Οὗτος μάλιστα ἀνεδέχετο τὴν ἐκτέλεσιν κρυπτῶν φόνων· ἦν δὲ δεσμοφύλαξ, φίλος καὶ σύμβουλος τοῦ Ἀλῆ· καὶ οἱ ἐκ Λέκλης δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι Σάββας (1) Τσιαούσης Βάγιας, υἱὸς ἱερέως καὶ ὁμογάλακτος τοῦ Ἀλῆ, καὶ Ἀθανάσιος Βάγιας, ὑπηρέτης κατ' ἀρχὰς τοῦ ἐξαδέλφου του, εἶτα δ' ἀντικαταστήσας ἐκεῖνον (1798) μετὰ τὸν θάνα-

(1) Ὁ πατὴρ τοῦ Σάββα Τσιαούσης Πρίφτης ὢν συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς ὑποταγὴν τῆς Λέκλης. Ὁ Σάββας κατ' αἴτησιν τοῦ Ἀλῆ ἐνυμφεύθη τὴν χήραν θυγατέρα τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει ἐμπειρικοῦ ἰατροῦ Πανταζῆ Ἐξάρχου Ἑλένην. Εἰς τοὺς γάμους τούτου, εἰς Λιασκοβέτζ γενομένους, παρευρέθη καὶ ὁ Βελῆς. Μετήγαγε δὲ μικρὸν μετὰ τὸν γάμον του τὴν σύζυγόν του εἰς Λέκλην ὁ Σάββας, ὅπερ συνετέλεσεν, ἵνα μετακομισθῇ καὶ μεταδοθῇ καὶ τὸ τότε γυναικεῖον ἔνδυμα τοῦ Ζαγορίου εἰς τὸ τμῆμα Ῥίζης. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ συζύγου της ἐπανῆλθεν αὕτη μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς εἰς Λιασκοβέτζ, οὓς βραδύτερον ἀποκατέστησεν εἰς Νεγάδες· ἡ κόρη μάλιστα αὐτῆς ἐγένετο σύζυγος ἐγγόνου τινὸς τοῦ Χατζῆ Μάνθου, ἑνὸς τῶν πλουσιωτέρων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν. Προσθετέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἑλένης Κωνσταντῖνος, παρακολουθήσας Φιλιππουπολίτας εἰς Ἰνδίας ἐμπορευομένους, προήχθη καὶ ἤκμασεν ἐν Καλκούτῃ, συνεργήσας τὰ μέγιστα πρὸς προαγωγὴν ἐκεῖ ἑλληνικῶν οἴκων περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος.

τόν του εἰς Βιδύνιον παρὰ τῷ 'Αλῆ καὶ περιώνυμος καταστάς (1).

ΤΑ ΤΡΙΑ ΜΕΓΑΛΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.

'Ιδιοτέλεια.

Οὐδὲν παρέλειπεν ὁ 'Αλῆς πρὸς μὴ ἱκανοποίησιν τοῦ περιποθήτου ἀξιώματός του «τὸ πᾶν δι' αὐτὸν καὶ αὐτὸς διὰ τὸ ὅλον», ταυτόσημον τῷ «γαίᾳ μιχθήτω πυρί». Δὲν ἠγάπα τὸ ὑπήκοον αὐτοῦ τὸ πρότυπον τοῦτο τῆς φύσεως τέκνον! Διότι σὺν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ δὲν ἐπληροῦτο τὸ βαλάντιόν του. Πάντα τὰ δημόσια λεγόμενα ἔργα του, ἅπερ κατὰ τὸ πλεῖστον ἦσαν περιττά, κατεσκεύασε, προσκαλῶν πανταχόθεν τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ ἐργάτας, χορηγῶν αὐτοῖς μόνον μερίδα κουραμάνας. Πολυάριθμα παλάτια πρὸς ἐκπλήρωσιν στιγμιαίων συνήθως ἐμπνεύσεων καὶ ὁρμῶν ἀνήγειρεν, ὑποβάλλων ἕκαστον εἰς προσωπικὴν ἐργασίαν σὺν τῷ ὑποζυγίῳ του, πολλοὺς δὲ τῶν εὐπόρων καὶ εἰς χρηματικὸν ἔρανον πρὸς καλλωπισμὸν αὐτῶν, τὴν δὲ ξυλείαν ἀδιακρίτως ἐκ τῶν δασῶν διαφόρων κοινοτήτων λαμβάνων ἠνάγκαζε καὶ τοὺς περὶ αὐτὰ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὴν ὅπου διέταττεν! 'Εὰν δὲ αἱ τηλι-

(1) 'Ο 'Αθανάσιος μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς αὐτοῦ κατέφυγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πατρὸς τοῦ 'Αλῆ παρὰ τῇ ἐκ μητρὸς θείᾳ του, θηλαζούσῃ τότε τὸν 'Αλῆν καὶ διέμεινε τέσσαρα ἔτη. 'Ο οἶκος τούτου ἐν Λέκλῃ ὑπῆρξεν ἡγεμονικός. Κατέστρεψε δ' αὐτὸν ὁ Τζιέλιο Πιτσάρης διὰ κότον. Τὰς δ' ὀροφὰς αὐτοῦ (νταβάνια) μετεκόμισεν εἰς Πιτσάρη, δύο ὥρας ἀπέχον τῆς Λέκλης, διὰ διακοσίων Λιάπιδων καὶ ἐκόσμισε δι' αὐτῶν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον.

καῦται δαπάναι καὶ οἱ τοσοῦτοι τῶν ὑπηκόων πόνοι καὶ μόχθοι πρὸς ἀνέγερσιν δημοσίων ἀληθῶς ἔργων, οἷον γεφυρῶν καὶ δρόμων, διετίθεντο, βεβαίως τὸ ὄνομα αὐτοῦ διὰ παντὸς θὰ ηὐλογεῖτο!

Σπουδαῖόν τι προτιθέμενος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἢ μέγα τι ἔργον ἀποπερατῶν ἢ καὶ ζημιούμενος ὑπέβαλλε τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ εἰς ἐράνους, οὓς πολλάκις αὐτὸς οὗτος καὶ ὥριζεν· οὐαὶ δ' εἰς τὸν φειδωλόν! Μετὰ τὸ πέρας πολέμου τινὸς ἢ ἄλλης δαπανηρᾶς ἐπιχειρήσεως παρεσκεύαζε διὰ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ ἐπιτηδείως συνδρομάς, ὧν μετεῖχον καὶ οἱ πτωχοί. Διότι προσέφερον πρῶτον οἱ περὶ αὐτόν, τούτους ἐμιμοῦντο οἱ ἀρχιερεῖς, κατόπιν οἱ ἄρχοντες, οἱ πρόκριτοι τῶν χωρίων καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν ὑποχρεουμένων νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν Ἀλῆν μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Βερατίου ἦν καὶ ὁ μητροπολίτης Βελεγράδων. Εἰσελθὼν λοιπὸν οὗτος κατέθετο εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ σάκχαριν καὶ καφέν. Τὴν προσφορὰν ταύτην ἰδὼν ὁ Ἀλῆς διέταξεν ἕνα τῶν παρισταμένων ὑπηρετῶν του, ἵνα δώσῃ εἰς τὸν ἐννεάτιδα υἱόν του Σαλήχ. Στρέψας δὲ πρὸς τὸ παράθυρον τὸ πρόσωπόν του ἀφῆκε τὸν ἀρχιερέα ὄρθιον ἱστάμενον, οὐδὲν λέγων αὐτῷ μέχρις οὗ κατανοήσας τὴν ἀγανάκτησιν οὗτος τοῦ τυράννου ἀπῆλθε μὴ τολμήσας μηδὲ ν' ἀποχαιρετίσῃ αὐτόν. Ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος ἐπανῆλθε τῇ ἐπαύριον καὶ κατέθηκεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀντὶ καφὲ καὶ σακχάρεως 200 φλωρ. ἐνετικά, ἅπερ ἰδὼν ὁ Ἀλῆς ἐμειδίασε καὶ ἤρξατο νὰ ἐρωτᾷ αὐτὸν πῶς ἔχει, πῶς ἔχουσιν οἱ χριστιανοί κ.τ.λ. Ἀκούσας δέ, ὅτι καθυστεροῦσιν αὐτῷ ἀπολαυαί τινες, διέταξεν ἀμέσως, ἵνα εἰσπραχθῶσι μέχρις ὀβολοῦ αὗται! Τὴν πυρπόλησιν (1819) τοῦ ἐν Τεπελενίῳ μεγάρου του μαθὼν καὶ ἐκεῖ ἐσπευσμένως μεταβὰς ἔστρωσεν ἐπὶ ἐρειπίων τάπητα καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ κλαίων καὶ

ὀδυρόμενος, ἔχων συγχρόνως ἐῤῥιμένας καὶ 2—3000 γρ., ἵνα ῥίπτωσι καὶ οἱ προσερχόμενοι πρὸς παραμυθίαν του! Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ἰωάννινα προσεκάλεσε τοὺς πλουσίους αὐτοῦ θεράποντας καὶ τύπτων μετὰ δακρύων τὸ στῆθος, μεμψιμοιρῶν δὲ καὶ πολλαχῶς τὴν τύχην αὐτοῦ ἀποδυρόμενος, ἔτεινεν ἀναιδῶς τὴν χεῖρά του, ὡς ἐπαίτης! Εἰς ἔρανον ὑπεβλήθησαν (1819) πάντες οἱ ὑπάλληλοί του, ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν ἀπεμπώλησιν τῆς Πάργης ἀντὶ 666,666 ταλλήρων.

Ἐπολλαπλασίασε τοὺς φόρους τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ καὶ ὠφελεῖτο μόνος αὐτός, προσθεὶς ἴδιον φόρον ὑπὲρ ἑαυτοῦ π.χ. καὶ εἰς τὸ προβατονόμιον. Ἐκ τῶν 4 γρ., ἅπερ δι' ἕκαστον ἄρρεν ἢ θῆλυ πρόβατον πέραν τῶν ἓξ μηνῶν ἀπέτιον οἱ κάτοχοι τοιούτων, τὸ πλεῖστον ὁ Ἀλῆς δικαιώματι νομίστρων ἐλάμβανεν. Ὁ πρὸ τοῦ Ἀλῆ ἀποτίων ἐν Ἄρτῃ γρ 150 ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἀπέτιε γρ. 700, σημειοῖ ὁ Λήκ. Οἱ φόροι τῆς Καλαρύτης, λέγει ὁ αὐτός, μόλις εἰς 14,000 γρ. μέχρι τοῦ 1804 ἀνερχόμενοι, ἀνῆλθον ἔκτοτε εἰς 45—70,000 ἤτοι εἰς 4,000 λ. Ἀγγλ. κατὰ τὴν τότε ἀξίαν τοῦ νομίσματος. Τὸ δὲ δημόσιον χρέος αὐτῆς (1814—1815) συνέκειτο ἐξ 125,000 γρ., ἐνῷ μέχρι τοῦ 1804 τοιοῦτον οὐδόλως ὑπῆρχε. Μὴ δυνάμεναι δὲ τοιούτους δασμοὺς αἱ κοινότητες ἐν γένει ν' ἀποτίσωσιν ἠναγκάζοντο πᾶσαι σχεδὸν νὰ δανείζωνται. Πολλαὶ δὲ τούτων ἀκολούθως πρὸς ἀπότισιν τῶν δανείων αὐτῶν ἢ προέβαινον εἰς ἐκποίησιν τῶν ἀκινήτων αὐτῶν κτήσεων, ὡς συνέβη εἰς τὸ Ματσούκη, ἢ ἐξεπατρίζοντο, ὡς συνέβη εἰς τὸ Χαλίκι.

Οὐδεμίαν πώλησιν ἰδιοκτησίας ἐπέτρεπεν, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐλάμβανε τὸ δέκατον τῆς ἀξίας αὐτῆς. Ἀνηγόρευε δ' αὐτὸς ἑαυτὸν πάντων τῶν ἄνευ γόνων ἀῤῥένων ἀποθνησκόντων κληρονόμον. Διὸ καὶ μετὰ τὴν συμβᾶσαν ἐν Ἄρτῃ

πανώλην ἐκληρονόμησε πάντα ἄνευ τοιούτων γόνων θανόντα. Διένεμε δὲ τὴν ἀκίνητον αὐτῶν περιουσίαν εἰς κατοίκους τῆς Λάμαρης, ὑποχρεώσας αὐτοὺς οὐ μόνον εἰς Ἄρταν ν' ἀποκαταστῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποτίσωσιν ἀξίαν τῶν διανεμηθέντων αὐτοῖς ἣν αὐτὸς ὥρισεν.

2.

Μὴ ἀρκούμενος δ' εἰς τὰ γενικὰ ταῦτα μέτρα πρὸς κόρεσιν τῆς καταστρεπτικῆς ἰδιοτελείας του, κατέφευγε καὶ εἰς μερικά, ἀφαιρῶν διὰ μυρίων μηχανημάτων καὶ ἐπινοήσεων τὴν ἰκμάδα ἀπὸ παντὸς σχεδὸν εὐπόρου ὑπηκόου του· οὐδεὶς πλούσιος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ διέφυγε τὴν ἁρπαγήν του. Διὰ νυκτὸς ἀπῆλθεν ὁ Στ. Στροῦμπος ἐξ Ἰωαννίνων εἰς Κέρκυραν, πολλάκις ὑπὸ τοῦ ἀπλήστου τούτου κοσμίως φορολογηθείς. Ἐφυλάκισέ ποτε, γράφει ὁ Λήκ, τὸν Μετσοβίτην Σ.Ν. ἐπὶ τρεῖς μῆνας, προφασιζόμενος ὅτι ἀπεκάλυψεν ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ μετὰ Ῥώσσων. Ἵνα δ' ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος ἀπαλλαγῇ τῶν βασάνων, ἀπέτισεν αὐτῷ 1000 τσεκίνια. Ὁ αὐτὸς Ἄγγλος διηγεῖται, ὅτι ἄλλοτε ἐφυλάκισεν ἑβραῖόν τινα ἄνευ διαδικασίας καὶ δίκης καὶ ἀπειλήσας αὐτόν, ὅτι θὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ, ἔλαβεν 150 πουγγία καὶ ἀπέλυσεν αὐτόν. Ὁσάκις δ' ἐμάνθανεν ὅτι ὑπήκοός του ἐπανῆλθεν ἐξ ἀλλοδαπῆς πλούσιος, ἐπέῤῥιπτεν αὐτῷ ἄδικα καὶ ἀνύπαρκτα κακουργήματα, ἵνα ἀπογυμνώσῃ αὐτόν. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ τοιούτων παραδειγμάτων παρενείρομεν ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς. Ἐλθόντες ἐκ Βλαχίας οἱ «Ἰωαν. Τσιγαρᾶς ἐκ Βραδέτου καὶ τρεῖς αὐτοῦ ἐκ Τσεπελόβου πρῶτοι ἐξάδελφοι,» κατεμηνύθησαν ὑπὸ δύο Βλάχων ἐκ Σαμαρίνας, ἀχρείων τοῦ Ἀλῆ ὀργάνων, ὅτι δῆθεν ἐγύμνωσαν τὸ κιβώτιον αὐτῶν! Μετηνέχθη-

σαν λοιπὸν εἰς Ἰωάννινα καὶ εἰς τὸν δι' ἀγχόνης κατεδικάσθησαν θάνατον, ἀφ' οὗ ἀπηλλάγησαν ἀπογυμνωθέντες τῇ μεσολαβήσει συγγενοῦς αὐτῶν, τοῦ Ἰ Καπᾶ, καὶ ἀνεπιστρεπτεὶ εἰς Βλαχίαν ἀνεχώρησαν. Εἰς τὸν Ἀλῆν ἐπροδόθη καὶ ὁ ἐκ Τσεπελόβου Γ. Μουλᾶς καὶ ἐκλήθη εἰς Ἰωάννινα. Ἀντ' αὐτοῦ ὅμως κατῆλθεν ἡ εὐφυὴς σύζυγός του καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὸν τύραννον. Ἐρωτηθεῖσα δ' ἀποτόμως παρ' ἐκείνου, «τί θέλεις σύ; ἐγὼ τὸν ἄνδρα σου ἐζήτησα», ἀπήντησε· «Πασᾶ μου, ἔχεις δίκαιον, ἀλλ' ὁ ἄνδρας μου ἔμεινε χρόνους καὶ καιροὺς εἰς Βλαχίαν, ὅπου οἱ ἄνθρωποι τρώγουν βώδια Τρώγοντας δὲ καὶ οὗτος βῶδι, βῶδι, ἔγεινε βῶδι καὶ δὲν ἔχει ἑπομένως γάτι νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν ὑψηλότητά Σας»! ὁ Ἀλῆς μειδιάσας ἀπέπεμψε τὴν γυναῖκα ταύτην, προσθεὶς «ἄϊντε τώρα σοῦ τὸ χαρίζω σένα». Καὶ περὶ τὰ ἤθη αὐστηρὸς ἐφαίνετο, καταδιώκων τοὺς μοιχοὺς καὶ πόρνους ὁ ἀσελγέστατος, ἵνα ὠφελῆται! Μαθών, γράφει ὁ Λήκ, ὅτι ὁ Σ. Β. ἐξ Ἰωαννίνων ἐκληρονόμησεν 800 πουγγία παρὰ τοῦ πατρός του, ἠρώτησεν, ἂν φοιτᾷ εἰς καταγώγιά τινα· ἀκούσας δ', ὅτι ὁ νέος οὗτος οὐ μόνον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς περιωνύμου ἐκείνης Εὐφροσύνης συχνὰ ἐπορεύετο νύκτωρ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας, διέταξε τὸν Ταχὶρ Ἀμπάζην, ἵνα ᾖ ἄγρυπνος καὶ συλλάβῃ αὐτόν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐπειδὴ δ' ἠπειλήθη, ὅτι θὰ τιμωρηθῇ καὶ θὰ ἐκτεθῇ, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἡμίσεος τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ σωτῆρος τούτου τῆς νεολαίας!

Καὶ ἡ καταδίκη εἰς τὸν διὰ πνιγμοῦ θάνατον τῶν 17 ἐκείνων γυναικῶν (1801) πράγματι πρὸς χρηματολογίαν ἐγένετο. «Τὸ κακούργημα τοῦτο, παρατηρεῖ ὁ Λήκ, ἠδύνατο νὰ προληφθῇ διὰ προσφορᾶς χρημάτων. Δυστυχῶς ὅμως ἀπῆν ὁ μητροπολίτης καὶ οὐδὲν ἐγένετο.» Τὸ κακούργημα λόγῳ μὲν

ἔπραξε πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ζηλοτύπων νυμφῶν αὐτοῦ (1), πράγματι δέ, ἵνα σπεύσωσιν οἱ χριστιανοὶ καὶ διὰ χρημάτων

(1) Τὴν Εὐφροσύνην, ἀνεψιὰν Γαβριὴλ τοῦ Γκάγκα, τυφλωθεῖσαν καὶ ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἁμαρτίας κυλιομένην μετὰ τοῦ Μουχτὰρ ἀπελθόντος κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός του πρὸς κατατρόπωσιν τοῦ ἐξ Ἀσίας Γκιουρτζῆ Πασᾶ διοικητοῦ Σελίστρας, ὅστις μὴ συγκατανεύων νὰ μετατεθῇ βιαζόμενος ἐπανέστησε καὶ περιήρχετο διαφόρους τῆς Θράκης πόλεις θύων καὶ ἀπολύων. Ἐρασθεὶς ὁ Ἀλῆς, ὡς γράφουσιν οἱ ποιηταί, καὶ μὴ κατορθώσας τὴν σωφροσύνην αὐτῆς νὰ δελεάσῃ (!), κατέπνιξε μετ' ἄλλων φίλων αὐτῆς ἀντεκδικούμενος τὴν ἀπείθειάν της! «Μεθ' ὑπερηφανείας, γράφει ὁ Λήκ, ὁμιλοῦσιν οἱ Ἰωαννῖται περὶ τῆς ἀνεψιᾶς τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν (ἀντὶ Λαρίσσης τότε, εἶτα δὲ Ἰωαννίνων 1810—1827) Εὐφροσύνης, γυναικὸς πνευματώδους, τελείας τοὺς τρόπους καὶ παρομοίας ταῖς ἑτέραις τῆς ἑλληνικῆς δημοκρατίας. Μετὰ τοσαύτης πεποιθήσεως ἀνεγνωρίζετο ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆς, ὥστε, ὅτε ὁ Ἀλῆς ἀπέπνιξεν αὐτὴν καὶ ἄλλας 16, ἐξ ὧν 5 ἐπίσης ἀνῆκον εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν, μόνης ταύτης τὴν κηδείαν, ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει γενομένην, παρηκολούθησαν οὗτοι, καὶ ταῦτα, ἐπειδὴ ἡ ὑπεροχὴ τοιούτου προσώπου, οἷον ἡ Εὐφροσύνη, ἐθεωρεῖτο ἀπόδειξις τῆς τῶν Ἰωαννίνων ὑπεροχῆς τῶν λοιπῶν τῆς Ἑλλάδος μερῶν ἐπὶ πολιτισμῷ! Ἀλλ' οἱ τρόποι τῆς Εὐφροσύνης κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦσαν μᾶλλον γαλλικοὶ καὶ ἰταλικοὶ οὐχὶ δὲ ἑλληνικοί. Τρόποι ἐπικίνδυνοι ἐν Τουρκικῇ πόλει, ἔνθα τὸ διδόμενον παράδειγμα ὑπὸ γυναικὸς ὑψηλῆς περιωπῆς μιμοῦνται εὐκόλως καὶ ἄλλαι καὶ ὀλέθρια γεννῶνται ἀποτελέσματα. Καὶ αὐτοὶ οἱ ὀθωμανοὶ μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἀηδίας ἐθεώρουν τὴν Εὐφροσύνην.» Περὶ τῆς ἀθλίας διαγωγῆς τῆς γυναικὸς ταύτης ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Λὴκ μανθάνομεν, ὅτι εἶχε σχέσεις, ὡς εἴρηται, μετά τινος πλουσίου ἐκ κληρονομίας νέου καὶ ἄλλων αὐτοῦ ὁμηλίκων. Ἰδοὺ δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ στυγεροῦ τούτου κακουργήματος, καθὼς περιγράφει τοῦτο ὁ Λήκ. «Μεταξὺ τῶν 17 τούτων γυναικῶν συγκατελέγετο καὶ ἡ σύζυγος τοῦ ἐκ Καλαρύτης πιστοῦ ὑπηρέτου Ν. Γ., εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου κατὰ τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην ἑσπέραν οὐ μόνον ἐδείπνησεν ὁ Ἀλῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ δύσμοιρα ταῦτα ὄντα νύκτωρ περισυνήγαγεν. Εἰκάζουσι πολλοί, ὅτι ὁ ἀχρεῖος οὗτος καὶ πιστὸς τοῦ

κορέσωαι τὴν ἀπληστίαν του. Σημειωτέων δέ, ὅτι οὐ μόνον τὸ ὑπήκοον αὐτοῦ ἀσυνειδήτως καὶ πολυμηχάνως ἐφορολόγει, ἀλλὰ καὶ ξένους. Μεταξὺ δὲ τοιούτων παραδειγμάτων μνη-

---

Ἀλῆ ὑπηρέτης προεγίνωσκε τὴν καταδίκην τῆς συζύγου του καὶ μόνον πρὸς σωτηρίαν τῶν τιμαλφῶν αὐτῆς πραγμάτων ἐφρόντισε. Προεῖπεν αὐτῇ ὁ ἀλητήριος, ἵνα ἐμφανισθῇ εἰς τὸν Ἀλῆν, ἐὰν ζητηθῇ παρ' αὐτοῦ, ἄνευ κοσμημάτων καὶ πολυτελῶν ἱματίων! Διότι μέλλει νὰ τῇ προσφέρῃ ἐκεῖνος δῶρα! Θὰ μετέβαλε δὲ γνώμην, ἐὰν ἐνεφανίζετο κεκοσμημένη! Καὶ τὰς μὲν ἕνδεκα ἐκ τῶν δυστήνων τούτων γυναικῶν ὡδήγησε μόνος ὁ Ταχὴρ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ν. Γ. Κατὰ δὲ τὴν ἀπαγωγὴν ἑτέρων τεσσάρων παρηκολούθει τὸν Ταχὶρ καὶ ὁ Ἀλῆς ἔφιππος μέχρι τῆς θύρας τῆς οἰκίας ἑκάστης τούτων. Εἰς δὲ τῆς Εὐφροσύνης τὸν οἶκον ἐπορεύθη πεζῇ καὶ εἰσεπήδησεν εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος οἴκου. Αἴφνης δ' ἐμφανισθεὶς εἰς τὴν τάλαιναν ταύτην γυναῖκα καὶ μηδὲν εἰπὼν ἔνευσεν εἰς τὸν Ταχίρ, ἵνα τὴν ἀπαγάγῃ, μόλις τὸ 28ον ἔτος τῆς ἡλικίας της ἄγουσαν. Πάσας δὲ ταύτας ἀπέστειλεν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Ν. Γ. μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς Κοπάνους. Ἡ ἐκτέλεσις ὅμως τῆς καταδίκης ἀνεβλήθη διὰ τὴν αὔριον οὐ μόνον διότι ἡ νὺξ εἶχεν ἤδη παρέλθει, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν εὑρέθησαν λέμβοι, τῶν λεμβούχων γραπτὴν τὴν διαταγὴν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κακουργήματος αἰτησαμένων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τουρκικὸν ἔθος ἀπαιτεῖ, ἵνα ἡ ἐκτέλεσις τοιούτου εἴδους φρικώδους ποινῆς γίγνηται ἐν σκότει, διὰ τοῦτο μόλις τὸ μεσονύκτιον τῆς ἐπιούσης νυκτὸς κακοῦργοι τοῦ Ἀλῆ ὑπηρέται Ἀλβανοὶ ἁρπάζουσιν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Νικολάου τὰ θύματα καὶ σύρουσι ταῦτα εἰς λέμβους ἐν τῷ μέσῳ τρικυμίας καὶ κεραυνῶν. Ἀντέστησαν τὰ δυστυχῆ ταῦτα ὄντα ὅσῳ ἠδυνήθησαν, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἐμβεβλημένα εἰς σάκκους, ὅπως ἐθίζεται ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τῶν δημίων, οἵτινες ἔσυρον αὐτὰ καὶ κατέταττον εἰς τὰς λέμβους. Πολλαὶ ἡμέραι παρῆλθον μέχρις οὗ εὑρεθῶσι τὰ πτώματα πασῶν τούτων. Τὸ στυγερὸν τοῦτο κακούργημα διδάσκει ἕκαστον μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀφικνεῖτο ἡ σκληρότης τοῦ τυράννου. Ἀλλὰ καὶ οἱ τύραννοι «Περίανδρος καὶ Κλεομένης» διαταξάν ποτε καὶ ἐβλήθησαν εἰς σάκκους πολλαὶ γυναῖκες καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.»

μονεύεται ὑπὸ τοῦ Λὴκ καὶ τὸ ἑξῆς. Ἐφορολόγησε Γάλλους ἐμπόρους ναυπηγησίμου ξυλείας, λαβόντας παρὰ τῆς Ὑψ. Πύλης ἄδειαν, ἵνα τοιαύτην ὕλην εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἠπείρου συναγάγωσιν· ἔλαβε δὲ παρ' αὐτῶν 70 πουγγία προφασισθεὶς ὅτι νεωτέρα τῆς Ὑψ. Πύλης διαταγὴ διέταττεν αὐτὸν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐξαγωγὴν τοιαύτης ὕλης. Ἐκ τῆς ἀκατονομάστου δ' αὐτοῦ ἰδιοτελείας προήρχετο καὶ ἡ ποταπότης, εἰς ἣν συνήθως κατήρχετο. Πρὸς ἐλάττωσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ δαπανῶν τοὺς μὲν κατοίκους τῶν ὀρέων Μιτσικὲλ καὶ Περιστέρι ὑπεχρέωσεν, ἵνα προμηθεύωσιν αὐτῷ χιόνα κατὰ τὸ θέρος, τοὺς δὲ περὶ τὰ Ἰωάννινα ποσὸν καυσίμου ὕλης πρὸς θέρμασιν τῶν παλατίων αὐτοῦ τε καὶ τῶν υἱῶν του. Ἐπειδὴ δέ τινα ἐκ τῶν χωρίων τούτων ἐστεροῦντο ξύλων, ἠγόραζον ταῦτα καὶ ἰδίαις δαπάναις μετέφερον αὐτά. Ὁ Λὴκ (τ. δ' κεφ. 37) ἤκουσε τοὺς κατοίκους Χουλιαράδων παραπονουμένους διὰ τὴν ἐτήσιον δαπάνην εἰς ἣν ὑπεβάλλοντο ν' ἀγοράσωσι ξύλα πρὸς θέρμασιν τῶν μεγάρων τοῦ Μουχτὰρ Πασᾶ. Ὁσάκις δὲ ἐπεσκέπτετο τὴν πατρίδα αὐτοῦ, προσεκάλει τοὺς κατοίκους τοῦ Ἄνω Λαμπόβου καὶ τῶν πέριξ, ἵνα τῷ προμηθεύωσιν ὠά, ὄρνιθας, ξύλα κ.τ.λ. Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν πέριξ τοῦ Τεπελενίου ὤφειλον ν' ἀναπληρῶσιν 700-800 ὄρνιθας ἐν τῷ ἐκεῖ κήπῳ του, αἵτινες συχνότατα καὶ ἄνευ λόγου ἔθνησκον· διότι ὁ ἐπιστάτης τοῦ κήπου ἐπώλει αὐτάς. Εἰς τὴν παρὰ τὰ Ἰωάννινα Μπουνίλαν συνέστησε χυτήριον σφαιρῶν τηλεβόλων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ἰταλοῦ τινός ἐκ Μεδιολάνων· ἐπρομηθεύετο δὲ τὸ ὑλικὸν ἐκ πεπαλαιωμένων καὶ ἀχρήστων ἀγγείων τῶν κατοίκων τοῦ τόπου δωρεάν, ὅπερ δὲν ἠσχύνετο νὰ ὁμολογῇ καὶ ἐνώπιον τῶν ξένων, λέγει ὁ Λήκ. Οὐδέποτε δ' ἐπέτρεπε νὰ ῥίπτωσιν ἐκ τοῦ παλατίου του πᾶν ἄχρηστον.·

Διὸ καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λὴκ εἰς τοὺς ἀντιθαλάμους τῶν ἀπειραρίθμων δωματίων του ὑπῆρχον πεπαλαιωμένα τεμάχια πιστολίων, ξίφη ἐσκωριασμένα, θῆκαι αὐτῶν ἄχρηστοι καθ' ὅλου, ἐνδύματα, ἔπιπλα καὶ οἰκιακὰ σκεύη πεπαλαιωμένα καὶ κατατεθειμένα εἰς μέρη γνωστὰ αὐτῷ. Συχνότατα δὲ καὶ ἀπροόπτως οὗτος οὐ μόνον προσήρχετο καὶ ἐδείπνει παρὰ τοῖς πιστοῖς αὐτοῦ ὑπηρέταις, ἀπονέμων τὴν πολυδάπανον ταύτην εὔνοιαν ἐκ διαλειμμάτων εἰς αὐτούς, ἀλλ' ἔπεμπε καὶ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν ὅσους ἤθελε νὰ φιλοξενήσῃ, ἵνα συντρώγῃ καὶ αὐτός. Μετακαλεσάμενος ἐκ Νεγάδων τὸν Χατζῆ-Γιαννούσην, ἵνα εὐχαριστήσῃ αὐτῷ διά τε τὰς ἁμάξας, ἃς ἐκ Βλαχίας εἶχεν αὐτῷ ἀποστείλει, καὶ διὰ τὴν φιλοξενίαν, ἣν ἀπένειμε παρὰ τὸν Δούναβιν εἰς τὸν Μουχτὰρ Πασᾶν καὶ τὸν στρατόν του, ἐφιλοξένει αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σταύρου Τσιπαπαλάμου, ἔνθα συνηθέστερον συνέτρωγε καὶ αὐτὸς μετ' ἐκείνου. Ἀπεθήκευε δ' ἴδια σιτηρά, ὑποχρεῶν ποτὲ μὲν τοὺς ἐμπόρους, ἵνα ἀγοράζωσι παρ' αὐτοῦ, ἄλλοτε δὲ τὸ ὑπήκοον νὰ λαμβάνῃ ἐκ τῶν ἀποθηκῶν του σῖτον παλαιὸν καὶ ἀνταλλάσῃ αὐτὸν κατὰ τὴν συγκομιδὴν διὰ νέου. Ἦν δὲ συγχρόνως καὶ μέγας ποιμνίων ἰδιοκτήτης παραδίδων αὐτὰ εἰς διαφόρους ποιμένας, οἵτινες ὑπεχρεοῦντο, ἵνα μετὰ παρέλευσιν ἔτους προστεθῶσιν εἰς ταῦτα 20 ἐπὶ τοῖς ⁰|₀ πλὴν ὡρισμένου τινὸς ποσοῦ τυροῦ καὶ βουτύρου!

Καὶ τοὺς γάμους αὐτοῦ τε, τῶν υἱῶν του καὶ ἐγγόνων του μετὰ τῶν πέριξ ἐπισήμων ἀρχηγῶν ἐτέλει χάριν ἰδιοτελείας. Ἐνυμφεύθη αὐτὸς χήραν ἐκ Κονίτσης συγγενῆ τοῦ Σουλεϊμὰν Μπεῦ Γιαγιὰ Μπεῦ καὶ κληρονόμον μεγάλης περιουσίας, σημειοῖ ὁ Λήκ. Περιουσίαν οὐ μικρὰν ἐσχημάτισε καὶ ἐκ τῶν γάμων αὐτοῦ μετὰ τῆς Ζιλχάκως, ἣν βραδύτερον διεζεύχθη ὁ ἄθλιος. Πανηγυρίζων δὲ τοὺς γάμους τοῦ

υἱοῦ του Σαλὴχ (1819) καὶ τοὺς τοῦ ἐγγόνου του Μωχαμέτ, υἱοῦ τοῦ Βελῆ, προσεκάλεσε πάσας τὰς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ χριστιανικὰς καὶ ὀθωμανικὰς κοινότητας, ἵνα παραστῶσιν εἰς τούτους δι' ἀντιπροσώπων ἐξ ἑκατέρου τοῦ φύλου, καὶ ταῦτα ἵνα προσκομίσωσι δῶρα· ἵνα δὲ τὸν εὔσχημον τοῦτον τρόπον τῆς φορολογίας ἐφαρμόσῃ καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἀπλήστου ἐπίσης ἀδελφῆς του, ἀπέστελλε τοὺς ἀντιπροσώπους ἑκάστης κοινότητος καὶ πρὸς αὐτὴν, δεχομένην ἐπὶ τούτῳ εὐχὰς εἰς τὸ ἐν τῷ ἀγροκηπίῳ μέγαρον τοῦ Ἀλῆ.

Μόλις ἀπέτιε τοὺς συμπεφωνημένους μισθοὺς καὶ εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτόν, οἵτινες καὶ ἀλλαχόθεν οὐδεμίαν σχεδὸν ὠφέλειαν εἶχον, διότι, καίπερ βίαιος ἅρπαξ αὐτὸς ὤν, σπανίως ἢ οὐδέποτε ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ καὶ θεράποντας τὴν πρᾶξιν ταύτην. Παρεώρα ὅμως καταχρήσεις τοῦ Μουχτάρ, ἐπειδὴ ὠρέγετο νὰ θησαυρίζῃ, τὸν δὲ Βελῆν, καίτοι νοημονέστερον, ἐπέπληττε καὶ ἐτιμώρει καταχρώμενον, διότι ἦν ἡδυπαθέστερος.

Ὁ ἐκ Κορυτσᾶς Πέτρος, ἀρχιτέκτων καὶ μηχανικὸς τοῦ Ἀλῆ, παρεπονεῖτο εἰς τὸν Λήκ, ὅτι πρὸ πενταετίας καθυστέρουν οἱ μισθοί του. Διηγεῖται ὁ Λήκ, ὅτι τὸν ἐξ Ἄρτης Π. μοχθήσαντα πρὸς τακτοποίησιν τῶν ἐν Ἄρτῃ οἰκονομικῶν του, τολμήσαντα δὲ νὰ ζητήσῃ ἀνταμοιβήν, οὐ μόνον ὑβριστικῶς ἀπέπεμψεν, εἰπὼν αὐτῷ, «Σύρε καὶ κάτσε φρόνημα, ὁ πατήρ σου ἀπέθανε πλούσιος καὶ δὲν σ' ἐπείραξα»· ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντα ἐξεδικήθη ἡ τίγρις διὰ τὴν προπετειάν του!!, ἀγοράσας παρὰ τῆς χήρας τούτου πάντα τὰ κτήματα εἰς τιμήν, ἣν αὐτὸς ὥρισε, καὶ οὕτω κατέστησε ταύτην πτωχήν. Καὶ τοὺς Φράγγους μετὰ δυσκολίας ἀντήμοιβε διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑπηρεσίας των. Ἵνα δ' ἐξασφαλίσῃ τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ του, καίτοι δυσχ-

ρεστημένων, ἐκίνει πάντα λίθον, ἵνα νυμφεύσῃ αὐτοὺς ἀγάμους ὄντας. Εἰς τὸν ἀρνησίθρησκον ἐκ Ῥώμης Μεχμὲτ ἐφένδην ἐν Ἰωαννίνοις νυμφευθέντα μόλις τὰ πρὸς τὸ ζῆν, λέγει ὁ Λήκ, παρεῖχεν. Οὐδένα οὐδέποτε ἐκ τῶν θεραπόντων του ἐφιλοδώρησεν· εἰ δέποτε εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τινός τούτων ἦν καὶ ἐν στιγμαῖς ἐλευθεριότητος τυγχάνων ἐδίδου αὐτῷ τι εἴτε εἰς χρήματα εἴτε εἰς ἄλλο τι, μετεμελεῖτο ἀκολούθως καὶ τῇ ἐπαύριον ἐλάμβανεν ὀπίσω τὴν δωρεὰν διὰ τῶν ὀργάνων του, ἢ ὑπελόγιζεν αὐτὴν εἰς τοὺς μισθοὺς τοῦ ὑπηρέτου του ἐκείνου. Ἀνετίθει πολλάκις τὴν εἴσπραξιν τῶν προσόδων τοῦ κράτους καὶ τῶν ἐκμισθώσεων διαφόρων αὐτοῦ ἰδιοκτησιῶν εἰς τοὺς ἐπισκόπους πρὸς ἀποφυγὴν μισθῶν καὶ ἵνα γίγνηται αὕτη *ὑπὲρ τὸ δέον*. «Καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ διαφόρους αὐτοῦ Σιουμπασιάδας (1) οὐδ'ὁ-

---

(1) Τὸ ὄνομα εἶνε Τουρκικὸν καὶ σύνθετον ἐκ τῆς λέξεώς σ ο υ, ὕδωρ δηλούσης, καὶ Μ π ὰ ς κεφαλὴν σημαινούσης Σημαίνει δὲ τὸν κύριον ὕδατος τόπου τινὸς καὶ μεταφορικῶς τὸν ἐπιστάτην γεωργίου. Τοιούτους ὁ Ἀλῆς συνίστα καὶ εἰς διαφόρους μητροκωμίας πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν χριστιανῶν καὶ εἴσπραξιν τῶν φόρων αὐτῶν. Ὁ Σιούμπασης μεγάλων κωμῶν, πολιχνῶν καί τινων μικρῶν πόλεων, ἔνθα πλὴν τούτου οὐδεμία ἄλλη πολιτικὴ ἀρχὴ ὑπῆρχεν, ἐθεωρεῖτο καὶ ὡς ἀρχηγὸς χωροφυλακῆς, ἔχων συνήθως ἓν ἢ δύο παληκάρια· εἰσέπραττε δὲ τὸ δημόσιον χρέος διὰ καταλόγου, διδομένου αὐτῷ ὑπὸ τῶν προεστώτων καὶ παρέδρων, ἀπολαμβάνων 2 ἐπὶ τοῖς 0]0. Ἐδίκαζε διαφορὰς περὶ μικροῦ χρέους καὶ εἰσέπραττεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ 10 ἐπὶ τοῖς 0]0, καὶ ἐτιμώρει τριχῶς φυλακίζων, ἀποστέλλων τὰ παληκάρια του, ἵνα καταλύσωσι, τρώγωσι καὶ πίνωσι παρὰ τῷ πταίσαντι καὶ ἀποβάλλων τὴν οἰκογένειαν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆς καὶ σφραγίζων αὐτήν. Καὶ τὰ τρία δὲ ταῦτα εἴδη τῆς ποινῆς διὰ χρημάτων ἠγοράζοντο! Πρὸς διατήρησιν δ' αὐτῶν ἑκάστη μητροκωμία ἐχορήγει 1000 γρ, ἑκάστη δὲ τῶν οἰκιῶν δύο σάκκους ἀχύρου, ἓν φορτίον ξύλων καὶ ζεῦγος ὀρνίθων.

βολὸν ἐχορήγει, ἐπέτρεπεν ὅμως αὐτοῖς, ἵνα τοιούτους εὑρίσκῃ εὐκόλως, νὰ πιέζωσι καὶ φορολογῶσι πολλοὺς τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων καὶ οὕτως ἐπανήρχοντο εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν ἐκεῖνοι, ἔχοντες πεπληρωμένην χρυσῶν κερματίων τὴν *ζώνην*, ἤτοι τὸ κοινῶς *Κεμέρι* λεγόμενον, τὸ γνωστὸν τοῦτο θησαυροφυλάκιον τῶν νῦν Ἀλβανῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων. Ἐν τέλει δὲ τῆς ἀπαριθμήσεως τοιούτων καὶ τοσούτων παραδειγμάτων ἀπληστίας καὶ ποταπότητος τοῦ μυσαροῦ τούτου τέρατος προστίθημι πρὸς ἐπισφράγισιν μυρίων ἄλλων, ἅπερ δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ὑπὸ τοῦ προτύπου τούτου τῆς φύσεως τέκνου διαπραχθέντα καὶ τὸ ἑξῆς. «Μεταξὺ τῶν ἀρχιποιμένων τοῦ Ἀλῆ ἦν καὶ Καρακατσιάνος τις Γιάννης Μῆτρος καλούμενος ἢ Τσιαρχόσης, ποιμαίνων καὶ τούτου 6000 περίπου προβάτων τὸ μὲν θέρος εἰς Βρόσιανην ἢ Ῥαδόβολην, ὀροπέδια τὸ μὲν πρῶτον τοῦ Πογώνη, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ Βραδέτου τοῦ Ζαγορίου, τὸν δὲ χειμῶνα παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Πρεβέζης· ἐπειδὴ δὲ τὰ πρόβατα τοῦ Ἀλῆ (1818) ἕνεκα δριμέως ψύχους ἀπωλέσθησαν, ὁ ἀρχιποιμὴν οὗτος, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ τυράννου περιυβρισθῇ καὶ τιμωρηθῇ, ἀναγγέλλων αὐτῷ τὸ λυπηρὸν τοῦτο συμβάν, προσέθηκεν, ἵνα διατάξῃ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀπολεσθέντων δι' ἀναλόγου προσφορᾶς πάντων τῶν ἀρχιποιμένων, ὅπερ καὶ ἐγένετο! Μετ' ἀνεκφράστου δ' εὐγνωμοσύνης ἤκουσέ ποτε τῶν «Κέντρου Σπύρου ἐκ Σωπικῆς καὶ Κέντρου Μίγκα ἐκ Νίβανης, προτεινάντων αὐτῷ, ἵνα ἀγοράσωσι τὸν ἥλιον τοῦ Δελβίνου ἀντὶ 4000 γρ. ὅπερ καὶ ἐγένετο· ὁποίους χαρακτῆρας αἱ διαθέσεις τοιούτων ἡγεμόνων μορφώνουσιν! ὠφελήθησαν δὲ οἱ μυσαροὶ οὗτοι ἐντὸς ἑβδομάδος 14,000 γρ., ἐμποδίζοντες τοὺς καταστηματάρχας ν' ἀνοίγωσι τὰ καταστήματα· διότι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἶχε πωληθῇ.

3.

Ἀτελῆ ἀναμφιβόλως τὰ περὶ τῆς ἰδιοτελείας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ θὰ ἦταν, ἐὰν δὲν ἠθέλαμεν περιγράψει καὶ διαφόρους αὐτοῦ τρόπους πρὸς σφετερισμὸν τῆς ἀκινήτου περιουσίας εὐγενῶν ὀθωμανῶν καὶ ἀτελῶν κοινοτήτων. Παντὸς εὐγενοῦς ὀθωμανοῦ ἐκ τῶν κατὰ τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ μάλιστα ἀντιστρατευθέντων ἥρπασεν οὗτος (1) τὰ γεώργια προσποιήσας αὐτῷ ταῦτα καὶ διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένων διατυπώσεων (2), ἵνα καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν καὶ ἰσχὺν ἐκμηδενίσῃ, ἐσεβάσθη δὲ τὰ τῶν μοχθησάντων ὑπὲρ αὐτοῦ τοιούτων Μοαμεθανῶν ἢ ἀντήλλαξε τὰ ὑπ' ἐκείνων προστατευόμενα ἁπλῶς χωρία πρὸς ἕτερα ἐκ τῶν ἑαυτοῦ, καταστήσας τοὺς κατοίκους αὐτῶν ἁπλοῦς καλλιεργητάς, ὑποτελεῖς μόνον καὶ φόρου προστασίας πρότερον ὄντας (3)! Πλείστας δὲ

(1) Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ ἀπογυμνωθέντων Μπέϋδων τῶν Ἰωαννίνων μνημονεύονται καὶ οἱ ἑξῆς, «Ἀσήμ Μπεῦς, ὃς ἐκ τῶν διαφόρων αὐτοῦ κατὰ τὴν διοίκησιν Ἰωαννίνων γεωργίων εἰσέπραττε περὶ τὰς 200,000 γρ., ἀκολούθως δ' ἐκ μόνου τοῦ ἐναπολειφθέντος αὐτῷ χωρίου Ῥαδοτόβι 9,000 γρ. μόνον, ἐξ ὧν τὰς 3000 διέθετο κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λήκ πρὸς ἀπότισιν φόρων· Μπεμπρῆ Μπεῦς Ταχὶρ Πασᾶ καὶ Ἰσμαὴλ Μπεῦς Πασὸ Μπεῦς, καρπούμενοι, ὡς εἴρηται, ἐκ διαφόρων αὐτῶν γεωργίων περὶ τὰς 100,000 γρ., ἔκτοτε δὲ μόνον 5,000 ἀπὸ τριῶν ἀμμωδῶν λόφων τοῦ Μπισδούνη, ἀφεθέντων αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἁρπακτῆρος.

(2) Ὁ Ταχὶρ Πασᾶς βιαζόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ, ἵνα σφραγίσῃ πωλητήριόν τι ἔγγραφον τῶν χωρίων Λούρου καὶ Καντζᾶ κατέπιε τὴν σφραγῖδα αὐτοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπαλλοτριώσεως αὐτῶν, ἐβιάσθη ὅμως ὑπὸ τοῦ τυράννου νὰ κατασκευάσῃ νέαν καὶ πανομοιότυπον καὶ νὰ σφραγίσῃ πρὶν ἢ ἐπισήμως τὴν ἐκποίησιν τούτων ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ μεχκεμὲ ὁμολογήσῃ!

(3) Τὸ χωρίον Προσγόλη μέχρι μὲν τοῦ 1817 μόνον φόρον προστασίας εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ ἀπέτιεν, ἀνταλλαγὲν δὲ

ἰδιοκτησίας πολλῶν ἐξ Ἀργυροκάστρου Μωαμεθανῶν, ὑπ' αὐτοῦ ἐκεῖθεν ὑπερορίων γενομένων, ὡς καὶ ἄλλων ἐξ Ἰωαννίνων (1), ἀντήλλαξε πρὸς ἑτέρας ἐκ τῶν ἑαυτοῦ, πάντοτε ὅμως κατωτέρας ἀξίας. Καὶ αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως βαθμηδόν· τὰς ἰδιοκτησίας εἰς ἑαυτὸν προσεποίησε κατ' ἐλάχιστον ἀποζημιώσας αὐτὴν λόγῳ ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ τε καὶ τῶν υἱῶν του. Ἀπανθρώπως ἐπίσης ἐπέβαλε χεῖρα ὁ παντοδύναμος οὗτος ἅρπαξ καὶ εἰς τὰς τέως ἐλευθέρας διατηρηθείσας κοινότητας καὶ διὰ διαφόρων τρόπων, οἷον *δόλου, ἀπάτης, βρόχων, δηλητηρίων, ἀπειλῶν*, ὑποσχέσεων καὶ τῶν τοιούτων ἐγένετο κύριος σχεδὸν πασῶν τούτων. Ὅ,τι δὲ ἡ ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἀλλαχοῦ ὀθωμανικὴ ἀριστοκρατία τῆς Ἠπείρου ἐν διαστήματι τοὐλάχιστον αἰῶνος δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβάλῃ, τοῦτο ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν συνεπλήρωσεν ὁ πάντων πρὸς σφετερισμὸν ἐπιτηδειότερος Ἀλῆς. Μόνον δύω γεώργια ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἄρτης ἐσεβάσθη, τὰ δὲ λοιπὰ χωρία αὐτῆς ἐλεύθερα ἢ ὑπὸ προστασίαν διατελοῦντα ἢ γεώργια ἑτέρων ὄντα κατέστησεν ἑαυτοῦ ἢ τῶν υἱῶν του ἰδιοκτησίας. Χάριν δὲ τῆς συγγραφῆς τῆς ἱστορίας τῆς ἀκινήτου περιουσίας ἐν Ἠπείρῳ ἐξιστοροῦμεν ἐνταῦθα τὸν τρόπον τῆς μεταστροπῆς μητροκωμιῶν τινῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ εἰς γεώργια, ἐπιφυλαττόμενοι ἐν τῇ περιγραφῇ ἑκάστου τμήματος νὰ συμπληρώσωμεν τὰ λοιπά.

Εἴκοσιν ἐκ τῶν προκρίτων τῆς Γότιστας, ἐν οἷς καὶ τοὺς

πρὸς τὸ Μπουρέλιση ἐγένετο ἀληθὲς γεώργιον. Τὸ χωρίον Γκοβριτσὰ μόλις γρ. 800. συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς δεκάτης, ἀπέτιεν εἰς τὸν ἔγγονον τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ Ἀσλὰν Μπεῦ, ἀνταλλαγὲν δὲ πρὸς τὸ Κοτόρτς ἐγένετο ἐπίσης ἀληθὲς γεώργιον.

(1) Τὴν Ῥαψίσταν γεώργιον τοῦ Χαλὴμ Ἐφένδη δυναστικῶς ὁ Ἀλῆς ἀντήλλαξε πρὸς τὸ ἑαυτοῦ Μπραδοβάρη.

«Χρ. Βαρέλην, Χρ. Σδρέλλην, Γ. Μπαμπανιάτσιον καὶ ἄλλους καθεῖρξεν ἐν εἱρκταῖς ἐπὶ 18 μῆνας, ἵνα ἀποσπάσῃ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν. Ἐπειδὴ δ' οὗτοι ἀνθίσταντο καὶ ὁ Γ. Μπαμπανιάτσιος ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ βασάνων ἀπαυδήσας ἐξῆλθε τῶν εἱρκτῶν, τυχὼν ἀδείας καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου περιερχόμενος, ἐῤῥίφθη εἰς τὴν λίμνην ἑκουσίως, ὁ Ἀλῆς οὐ μόνον εἰς ἐγκατάστασιν 25 Τουρκαλβανικῶν οἰκογενειῶν ἐκεῖ προέβη καὶ ἐκεῖθεν δυναστικῶς πολλὰς οἰκογενείας μετῴκισεν εἰς Μάζιαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Δ. Παλάσκα εἰς Ἰωάννινα μετακληθέντας πρὸς ἐπίσημον ὁμολογίαν τῆς ἐκποιήσεως τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ εἰς Τζουμέρκα δραπετεύσαντας συλλαβὼν μετήνεγκε εἰς Ἰωάννινα καὶ διέταξε καὶ κατέαξαν τὰ σκέλη αὐτῶν εἰς Καυλί-Τσιεσμὲ πρὸς παραδειγματισμόν.

Διὰ τοιούτων δὲ καὶ τοσούτων φρικωδῶν βασάνων καὶ δι' ἀπάτης, ἣν ὁ ἐκ Καλέντζ Δημ. Λογοθέτου ἔπραξε, πλαστογραφήσας τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀνυποτάκτου Χρ. Βαρέλη εἴς τι ἐπὶ τούτῳ συνταχθὲν πωλητήριον καὶ διὰ τῆς πλαστογραφίας ταύτης πείσας τόν τε Χρ. Σδρέλλην καὶ ἑτέρους νὰ ὑπογράψωσιν ἐν αὐτῷ κατώρθωσε καὶ τοῦ χωρίου (1818) τούτου νὰ κατασταθῇ κύριος.

Διαπραγματευόμενος ὁ ἄπιστος τὴν ἀγορὰν τοῦ χωρίου Ματσούκη συνήνεσε μὲν προκαταρκτικῶς καὶ ἐγγράφως ὑπεσχέθη, ἵνα ἀποτίσῃ τὸ δημόσιον τοῦ χωρίου χρέος εἰς τοὺς πιστωτάς του, μετρήσῃ δὲ καὶ 12 πουγγία (¹) εἰς τοὺς κατοίκους αὐτοῦ. Γενόμενος δὲ κύριος τοῦ χωρίου τούτου οὐ μόνον 2 ἀντὶ 12 πουγγίων ἐμέτρησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιστω-

(1) Περιεῖχε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἕκαστον πουγγίον 28—30 λίρ. ἀγγλ. τιμωμένης 17-18 γρ.

τὰς αὐτοῦ ἀπέστειλεν, ἵνα εἰσπράξωσι τὰ ὀφειλόμενα αὐτοῖς παρὰ τῶν ἐκπατρισθέντων Ματσουκιωτῶν εἰς Ἄγραφα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Λήκ.

Τὰ Δοβίσδανα προσεποιήσατο ὁ ἀπατεὼν ἀντὶ 20,000 ἄσπρων, ἀποποιηθέντος μόνου Ἀποστόλου τινός νὰ συναινέσῃ εἴς τε τὴν γραπτὴν καὶ τὴν διὰ ζώσης ὁμολογίαν τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς πατρίδος του, καίτοι πλεῖστα βάσανα ὑπέστη. Ἵνα δὲ ὁ ψεύστης καὶ ἀπατηλὸς Ἀλῆς κατορθώσῃ τὴν ἀπεμπώλησιν τοῦ χωρίου Πογδόριανης, ἐπισήμως καὶ ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ Μεχκεμὲ ὑπεσχέθη ἐγγράφως τοῖς κατοίκοις αὐτοῦ, ὅτι τοῦ λοιποῦ τοὺς πρὸς τὴν κυβέρνησιν φόρους αὐτῶν ὑποχρεοῦται διὰ παντὸς ν' ἀποτίῃ αὐτὸς πλὴν τοῦ κεφαλικοῦ. Οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἔδωκαν ἐπισήμως τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν, ἐκεῖνος δὲ οὐδὲ ἐπὶ ἓν ἔτος ἀπέτισε τοὺς φόρους τούτων. Μνημονεύονται δὲ καί τινες Πογδοριανῖται μὴ ὁμολογήσαντες ἐπισήμως τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν καὶ διατηρήσαντες ἑπομένως αὐτάς, οἷον ὁ Νούλης Πολυζώης ἢ Ἰωάννης Παναγιώτου, οὗ οἱ ἀπόγονοι κατέχουσιν αὐτὰς μέχρι τοῦδε, ὁ Μονοβάρδας, οὗ οἱ ἀπόγονοι καί νῦν σώζονται ἐν Μεσολογγίῳ, αἱ δὲ ἰδιοκτησίαι των εἰς Βησσιανιώτας, ἀγοράσαντας αὐτάς, περιῆλθον· ἐπειδὴ δ' ὁ εἰρημένος Νούλης ἀπήρχετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς αὐθαιρέτου ἀπαλλοτριώσεως τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ὁ παμπόνηρος Ἀλῆς ἔστειλεν ἔκτακτον ταχυδρόμον, ὅστις προέφθασεν αὐτὸν καὶ ὑπεχρέωσε νὰ ἐπανέλθῃ. Φοβούμενος δ' ὁ τύραννος μὴ ὁ ἀτρόμητος οὗτος καὶ αὖθις ἀποδράσῃ, οὐ μόνον ἐγγράφως καὶ ἐπισήμως τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ εἰς Πογδόριανην ἐλευθέραν ἐκήρυξεν, ἀλλὰ καὶ ἐθώπευσεν αὐτὸν καὶ περιεποιεῖτο τὰ μέγιστα μέχρις οὗ ἡμέραν τινά ἐξηπάτησεν αὐτὸν ὁ κακοῦργος καὶ ὑπε-

χρέωσε νὰ ξυραφισθῇ ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ κουρέως καὶ πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του (1794) ἔπεσε νεκρὸς καθ' ὁδὸν τὸ 37ον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος ἄγων, ὑπὸ σπασμῶν καταληφθείς, διότι ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τοῦ ξυραφίου καθαιμάξαντος τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Κράψ περὶ τὰ τέλη τῆς σατραπείας τοῦ Ἀλῆ δι' ἀνηκούστων ὑπ' αὐτοῦ βασάνων ἐξέδωκαν πωλητήριον οὐχὶ ὅμως καὶ ἐπίσημον προφορικὴν ὁμολογίαν τῆς ἀπεμπωλήσεως τῆς πατρίδος αὐτῶν. Διὸ ὁ μὲν Χουρσὴτ Πασᾶς ἔβαλε χεῖρα (1821) καὶ εἰσέπραξε πρῶτος γεώμορον ἐκ τοῦ χωρίου τούτου, ὁ δὲ Μεχμὲτ Ῥεσὶτ Πασᾶς, στερούμενος ἐπισήμου προφορικῆς ὁμολογίας τῶν κατοίκων περὶ ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν, ἐκήρυξεν ἐκείνους ἐλευθέρους. Τὴν γραπτὴν ὅμως ἀπόφασιν τοῦ δικαίου τούτου διοικητοῦ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἀπέῤῥιψαν. Διὸ καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ὡς ἐθνικὸν διέρχεται.

Οὕτω λοιπὸν εἰς γεώργια καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐλευθέρων χωρίων μετατρέψας, σεβασθεὶς μόνον τὰς ἰδιοκτησίας τῶν μονῶν καὶ ἐκκλησιῶν (1), προέβη εἰς διανομὴν γαιῶν ἐντὸς

---

(1) Ἡ περιοχὴ καὶ ἡ ἔκτασις τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν γαιῶν ηὐξήθη διὰ τῆς προσχωρήσεως γαιῶν ὑπὸ τὸν τύπον προηγουμένης ἀφιερώσεως. Ἡ δουλεία ὑποτρέφει τὴν δολιότητα! Μικρὰ καὶ ἀσήμαντος ἦν ἡ ἰδιοκτησία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς Βήσσιανην, ἀλλ' ἤδη διὰ τοιούτου τρόπου σύγκειται ἐκ 50 στρεμμάτων ἀμπέλων καὶ ἑτέρων 35 ἀροσίμων γαιῶν. Ἰδοὺ δὲ καὶ σωζόμενον μπουγιουρτῆ τοῦ Ἀλῆ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐν τῷ χωρίῳ Ῥουψιᾷ, ἵνα ἀπέχωσιν ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν μὴ λαμβάνοντες γεώμορον ἐξ αὐτῶν· «Τ. Σ. ὁ ὁρισμὸς τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ πολυχρονημένου Ἀλῆ Πασᾶ εἰς Σᾶς ἀγαπημένοι μου Σιουμπασιάδες τοῦ χωρίου Ῥουψιᾶ! Ἄλλο δὲν σᾶς γράφω. Τὸ χωράφι εἰς τὸν Ἅγ. Ἀθανάσιον 'ς τὸ Παληοκκλῆσι καὶ τὸ χωράφι 'ς τὸ Σιάδι 'ς τὰ Σε-

διαφόρων γεωργίων του εἰς εὐνοουμένους αὐτῷ Ἀλβανούς, ἐκήρυξεν ἐλευθέρας ἐντὸς ἑτέρων γεωργίων του τὰς ἰδιοκτησίας πολλῶν αὐτοῦ ὑπηρετῶν καὶ πρακτόρων, ὡς συνέβη εἰς πολλὰ χωρία τῆς Τσαρκοβίστας, ἔνθα καὶ νῦν οἱ πλείονες τῶν καταδοτῶν ἐκείνων ἀπόγονοι εἶνε ἐλεύθεροι· ἐδωρήσατο εἰς χήρας καὶ συζύγους φίλων αὐτοῦ γαίας ἐκτεταμένας, ὡς συνέβη εἰς τὸ χωρίον Τσιάτισταν, ἔνθα μέγα μέρος τῶν γαιῶν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1813 διέθετο ὑπὲρ τῆς χήρας τοῦ ἐκ Σωπικῆς φίλου του ἱερέως Ἰωάννου, ἥτις κατεῖχεν αὐτὰς μέχρι τῆς ἀποκρύξεώς του. καὶ ὁλόκληρα χωρία, οἷον τὸ Δολὸν ὑπὲρ τοῦ εὐνοουμένου αὐτῷ Δερβὶς Χασάν, συντελέσαντος πρὸς κατάκτησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ, τὸν Κακόλακκον ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας τοῦ Κίτσιου Βότσιαρη, τοὺς Μουζακαίους, σφετερισθεὶς αὐτούς, ὑπὲρ τοῦ συμβούλου του καὶ Διβὰν ἐφένδη Βεῒπ ἐφένδη. Πάσας ὅμως τὰς μητροκωμίας ὁ φοβερὸς οὗτος ἅρπαξ δὲν ἠδυνήθη νὰ μετατρέψῃ εἰς γεώργια αὐτοῦ ἐκ φόβου καὶ ἐπιῤῥοῆς ἰσχυρῶν τέκνων αὐτῶν, ἐξ ἀκαταδαμάστου καὶ ὑπερανθρώπου ἀντιστάσεως κατοίκων ἑτέρων, ἐκ τῆς ἀναμενομένης ἀντιστάσεως κατοίκων ἄλλων, οἷον Σαμαρίνης κτλ. καὶ ἐκ τῆς μεσολαβήσεως εὐνοουμένων αὐτῷ, οἷον Ἀλ. Νούτου, Κωνστ. Βουρπιανίτου ἢ Δημαράτου καὶ Χουσεῒν Πόδα. Ἐν τῇ περιγραφῇ ἑκάστου τμήματος ἔσεται λόγος πολὺς περὶ τῆς διασώσεως τοῦ τιμαλφεστάτου τίτλου τῆς ἰδιοκτησίας χωρίων τινῶν καὶ τοῦ τρόπου.

λιὰ νὰ μὴ τὸ ἡμοργιάσητε, ὅτι τὸ ἀφῆκα νὰ ξηπεριτεύηται ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου· ὅθεν κατὰ τὴν προσταγήν μου νὰ μὴ μπερδεύησθε εἰς αὐτὰ τὰ χωράφια, οὔτε 'ς τὸ σπυρί, οὔτε 'ς τὸ ἄχυρο· καὶ ὄχι ἄλλο.

1795 Σεπτεμβρίου 8.

ΑΛΗΣ.

Θησαυροὶ τοῦ Ἀλῆ.

Καίτοι ὁ Ἀλῆς ἀπὸ πάσης τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ εἰσέπραττεν ἔκ τε τῶν ἀπείρων αὐτοῦ κτημάτων καὶ ἐκ τῆς ἐκμισθώσεως τῶν προσόδων τῆς κυβερνήσεως, πρὸς ἣν σχετικῶς ἐλάχιστον ποσὸν ἀπέτιε (1), κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτοῦ μάλιστα ἔτη περὶ τὰς 400,000 λιρ. Ἀγγλ., ἐπορίζετο δ' ἀλλαχόθεν διὰ πλείστων ὅσων ἀτίμων ἐπιχειρήσεων ἱκανά, ἐν τούτοις θεωροῦμεν ἀδύνατον τὴν ἀποταμίευσιν ὑπ' αὐτοῦ 500,000,000 φράγκων εἰς νόμισμα, ὡς φρονοῦσιν ἕτεροι. Ἀδύνατον δ' ἐπίσης θεωροῦμεν καὶ τὴν ὕπαρξιν θησαυρῶν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν γῆν κεκρυμμένων, πιστεύοντες, ὅτι ἡ φήμη αὕτη ἐγεννήθη καὶ διεδόθη ἐξ ἀπομνημονευμάτων καὶ ἐσφαλμένης παραδόσεως πιστῶν ἐκείνου ὑπηρετῶν, μεθ' ὧν ὁ παμπόνηρος οὗτος ἔκρυπτε τῷ ὄντι θησαυροὺς πρὸς δοκιμασίαν. Ἀλλ' ὅσα ὁ φύσει ὕποπτος οὗτος ἔθαπτέ που σήμερον, αὔριον ἐξέθαπτε. Τίς δύναται νὰ φαντασθῇ, ὅτι ὁ φύσει ἄπιστος οὗτος ἀνήρ, τοῦ φρουρίου ἐξερχόμενος καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ Σουλτάνου μεταβαίνων, ἤθελεν ἐμπιστευθῇ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ εἰς κρύπτας αὐτοῦ, ἀφοῦ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπικράτειαν περιοδεύων ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ ὁμολογουμένως ὅ,τι χρηματικόν, πολύτιμον καὶ τιμαλφὲς εἶχεν; Οἱ λόγοι δέ, ἐφ' ὧν στηριζόμενοι θεωροῦμεν ἀδύνατον τὴν ἀποταμίευσιν τοσούτων θησαυρῶν εἰς νόμισμα ὑπὸ τοῦ φιλοδόξου τούτου ἀνδρός, εἶνε οἱ ἑξῆς.

Ἐδαπάνα ἐξ ἰδίων πρὸς τὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς καὶ τὰ

(1) Ὅσα ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης ὤφειλε κατ' ἔτος ν' ἀποτίῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν, ταῦτα εἰσέπραττε μόνον ἐκ τῶν τεσσάρων τελωνείων αὐτῆς, «Ἄρτης, Μύτικας, Καστροσυκιᾶς καὶ Λούρου.»

τῆς στρατιωτικῆς ἀμύνης. Μόνον κατὰ τὰ ὅρια τοῦ Μαργαριτίου καὶ τῆς Παραμυθιάς μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ Ἰσμαὴλ Πρόνιου διετήρει κατὰ τὸν Ἀλῆ 800 στρατιώτας ἀποτίνων ἑκάστῳ αὐτῶν κατὰ μῆνα γρ. 25, ἤτοι ἐν ὅλοις ἐτησίως 240,000 γρ., καὶ ταῦτα ἐν ᾧ ἐξ ὅλης τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ ἐκ τῆς δημοσιευθείσης περιουσίας τοῦ εἰρημένου εὐπατρίδου μόνον 150,000 γρ. εἰσέπραττεν. Οἱ Ἀλβανοὶ στρατιῶται τακτικῶς καὶ γενναίως μὴ ἀνταμειβόμενοι δραπετεύουσι. Κατέβαλλε δὲ καὶ οὐχὶ ὀλίγα καὶ πρὸς δελέασιν καὶ διαίρεσιν ἀγάδων τῆς Τσαμουρίας καὶ Τοσκαρίας καὶ χριστιανῶν τῆς Τσαρκοβίστης κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς σατραπείας αὐτοῦ.

Ἐπεχείρει μακροὺς καὶ συχνοὺς πολέμους καὶ τούτων ἕνεκα ἠναγκάζετο νὰ διατηρῇ καὶ πολλοὺς στρατιώτας, προμηθεύηται δὲ καὶ πολεμοφόδια ἱκανά. Ἀναρίθμητα ἀναντιρρήτως κατηνάλωσε πρὸς διεξαγωγὴν πολέμων κατὰ τοῦ Σούλη μάλιστα, Πάργης, Ἀργυροκάστρου, Πρεβέζης Παραμυθίας, Δελβίνου, Γαρδίκη, Βερατίου κτλ. κτλ. Μόνον διὰ τοὺς κατὰ τοῦ Ἰμπραΐμ Πασᾶ ἀγῶνας ἐδαπάνησε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀλὴκ 800,000 γρ. ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Οἱ Γκέγκιδες, ἄνευ τῶν ὁποίων βεβαίως θ' ἀπετύγχανε τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ὁ Ἀλῆς, ἀπήτησαν καὶ ἔλαβον μισθοὺς μεγαλειτέρους τῶν ἄλλων Ἀλβανῶν. Ἐδαπάνα πρὸς διατήρησιν, ἔστω καὶ μὴ ἀξιοπρεπῶς, τῶν τε δύο χαρεμίων, ἐκ 300 τοὐλάχιστον ἀτόμων συνισταμένων, καὶ χάριν τοῦ ἐν Πρεβέζῃ, ἔνθα οἱ ἐν τῷ παλατίῳ ἐδέοντο διατροφῆς, τὸ φρούριον ὁπλισμοῦ, ὁ στρατὸς μισθοῦ καὶ ἡ παράλιος θέσις πλοίων ἔστω καὶ μικρῶν. Ἀπέτισε τῷ 1809 καὶ ταῦτα ἐξηκοντούτης ἐφάπαξ εἰς τὴν κυβέρνησιν 400.000 γρ. πρὸς ἰσόβιον ἐκμίσθωσιν τῶν προσόδων τῆς ἐπαρχίας ταύτης (Μουλκιανὲ), μόλις δ' 100.000 γρ. ἐτησίως εἰσέπραττεν ἐξ αὐτῆς. Μὴ δὲ πρὸς εὐτρεπισμὸν τῶν ἐν Ἰωαν-

νίνοις μάλιστα παλατίων δὲν διέσπειρε χιλιάδας γροσίων; ὁ θάλαμος τῆς ὑποδοχῆς ἦτον ηὐτρεπισμένος, λέγει ὁ Λήκ, διὰ πολυτίμων ἀνακλίντρων τοῦ ἐν Παρισίοις γνωστοῦ ἐργοστασίου Gobelins, ὡρολογίων, μουσικῆς, κατόπτρων κτλ. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀγορὰν σκευῶν, ἐνδυμασιῶν καὶ μάλιστα ἀδαμάντων, ὧν βεβαίως πολλῶν ἦν κάτοχος, οὐκ ὀλίγα ἐδαπάνα. Ἐκόσμει, λέγεται, διὰ τοσούτων ἀδαμαντίνων δακτυλιδίων τὰς αἱμοφύρτους αὐτοῦ χεῖρας, ὥστε μόνον αἱ ἀρθρώσεις αὐτῶν ἦσαν ἀσκεπεῖς. Ἀντὶ 50 πουγγίων μόνον μαργαρίτας τινὰς πρὸς συναρμολόγησιν κομβολογίου ἠγόρασεν. Ἀντὶ ὑπερόγκου τιμῆς ἠγόρασεν ἐν Πρεβέζῃ παρὰ τοῦ περιπλανωμένου τότε βασιλέως τῆς Σουηδίας Γουσταύου Ἀδόλφου σπανιώτατον διὰ τὸ μέγεθος ἀδάμαντα, ὃς ἐκόσμει τὸ περίφημον *Μπελ χαντζὰρ* (ἀγχίςομον ἀκινάκην) λεγόμενον.

Τακτικῶς μὲν καὶ δὶς τοῦ ἔτους ἀπέστελλε λόγου ἄξια δῶρα πρὸς διατήρησιν καὶ ἐνίσχυσίν του εἰς τὴν βασιλομήτορα καὶ τὸν πανίσχυρον ἐκεῖνον Γιουσοὺφ Κεχαγιάν της. Ἐκτάκτως δὲ καὶ οὐχὶ σπανίως ἔπεμπε τοιαῦτα καὶ εἰς ἄλλους ἰσχυροὺς μεγιστᾶνας πρὸς καταπράϋνσιν τῆς ὀργῆς αὐτῶν ἐναντίον του, ἐπιχειροῦντος ἀγῶνας παρὰ τὴν θέλησιν καὶ πρὸς πεῖσμα μάλιστα ἐκείνων· πρὸς πρόληψιν δυσμενείας τοῦ Διβανίου διὰ μελετωμένας παρεκτροπάς, πρὸς διασκέδασιν ἀπείρων καὶ καθημερινῶν αἰτιάσεων τοῦ ὑπηκόου του καὶ πρὸς προαγωγὴν τῶν υἱῶν του κτλ. 250 πουγγία ἀπέστειλεν εἰς τὸν Χαλὲτ Ἐφένδην ὁ αἱμοβόρρος, ἵνα ἐνεργήσῃ πρὸς ἔκδοσιν φιρμανίου, δι' οὗ ὁ Ἰσμαὴλ Μπεῦς Πασό Μπεῦς εἰς Δράμαν καταφυγὼν ἀδίκως εἰς κεφαλικὴν ποινὴν κατεδικάζετο. Χρυσὸν πολὺν βεβαίως ἔλαβεν ἡ Πύλη και συγκατένευσε, οὕτως εἰπεῖν, ἵνα ὁ Βεζύρης Ἰμπραῒμ Πασᾶς δεσμώτης τοῦ Βεζύρου Ἀλῆ καταστῇ! Ὅτι δὲ ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς καὶ

οἱ περὶ αὐτὸν μέγα μέρος τῶν θησαυρῶν τοῦ Ἀλῆ ἐσφετερίσθησαν ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἐκ τῆς βεβαιώσεως τοῦ Μάνθου Λαδιᾶ (1), ἑνὸς τῶν πιστοτέρων τοῦ Ἀλῆ θεραπόντων, παρακολουθησάντων δ' αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ αὐτόπτου γενομένου τοῦ οἰκτροῦ αὐτοῦ τέλους ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντελεήμονος ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν καταθέσεων τῆς Βασιλικῆς. Προσκληθεῖσα αὕτη εἰς τὴν Ὑψ. Πύλην μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀποσκευῶν καὶ θησαυρῶν τοῦ κυρίου της, εἰς 80 φορτία ἀνερχομένων, ἵνα κατοπτεύσῃ καὶ κατασκοπήσῃ αὐτούς, ἀπεφάνθη, ὅτι οὐδὲ τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἀξίας ἐκείνων εἶχε περισωθῆ. Ἵνα δὲ τοὺς περιεστῶτας περὶ τῆς ἀληθείας τῶν καταθέσεων αὐτῆς καταπείσῃ, προσέθηκεν, ὅτι ἐλλείπει ἐκ τῶν θησαυρῶν τοῦ Ἀλῆ καὶ τὸ *Μπὲλ Χαντζάρ*, ὅπερ ἔφερε μετὰ ζεύγους πιστολίων ἀργυρῶν εἰς τὴν ζώνην του ὁ Ἀλῆς πάντοτε· ἦν δὲ δίστομον καὶ κατὰ τὴν λαβὴν αὐτοῦ εἶχε τὸν μέγιστον ἐκεῖνον ἀδάμαντα τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας. Ἐπειδὴ δ' ὕστερον ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ χαντζάριον τοῦτο ἔλαβεν ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς, ὁ Σουλτὰν Μαχμοὺτ ὠργίσθη κατ' ἐκείνου καὶ εἰς θάνατον αὐτὸν κατεδίκασεν, ὅπερ μαθὼν ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς ἐν Λαρίσσῃ ἐδηλητηριάσθη, λέγεται, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀτίμου θανάτου ἐν γνώσει τοῦ ἰατροῦ αὐτοῦ Ι. Θερειανοῦ. Ἀλλ' ὁ νεκρὸς αὐτοῦ πάλιν ἐξετάφη, ἡ κεφαλή του ἀπετμήθη καὶ ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου εἰς τὸν Σουλτάνον ἀπεκομίσθη.

---

(1) Τὸν Ζαγορίσιον τοῦτον μεταβαίνοντα εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ πρόσκλησιν τῆς κυβερνήσεως ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς συνέστησεν εἰς ἕνα τῶν ἐκεῖ τραπεζιτῶν του, ἵνα ἀφθόνως τῷ χορηγῇ τὰ πρὸς διατήρησίν του ἔξοδα. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Μάνθος ἐγίνωσκε τὸν σφετερισμὸν τοῦ μεγάλου μέρους τῆς περιουσίας τοῦ Ἀλῆ ὑπὸ τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ.

Ἀσέλγεια.

Ἔλθωμεν νῦν εἰς τὰ τῆς ἀκολασίας τοῦ γνησίου τούτου ἀπογόνου τοῦ Μικρασιανοῦ ἐκείνου Χουσεΐν, τοῦ διακορεύσαντος παρθένον εἴς τινα τεκὲ καὶ τούτου ἕνεκα ἐκεῖθεν δραπετεύσαντος. Διότι καὶ ἡ ἀκολασία τοῦ θηρίου τούτου, πάντων τῶν υἱῶν του, ὡς καὶ τῶν περὶ αὐτούς, εἶνε ἀξία στιγματισμοῦ ὑπὸ τῆς ἱστορίας.

Διακοσίας γυναῖκας, λέγει ὁ Λήκ, ἐφύλαττεν εἰς τὸν ἐν Ἰωαννίνοις γυναικωνίτην του, ἑξήκοντα δὲ εἰς τὸ ἐν Τεπελενίῳ σεράϊον, ἔνθα διεβίου καὶ ἡ ἀργυρώνητος ἐκείνη Γεωργιανή, μήτηρ τοῦ Σαλήχ· ἐκ πασῶν δὲ τούτων τινές μὲν ἦσαν ἀργυρώνητοι, ἕτεραι δὲ προσφοραὶ ἰσχυρῶν ὀθωμανῶν, αἱ δὲ πλεῖονες ἐκ τῶν περικαλλεστέρων ἑλληνίδων, βίᾳ, δυναστείᾳ καὶ δόλῳ διαρπαζομένων! Ἡ συνήθης τοῦ Ἀλῆ συνδιάλεξις μετὰ τῶν ἰατρῶν (¹) περιεστρέφετο καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ περὶ ἐρώτων καὶ δηλητηρίων ἐνώπιον καὶ αὐτῶν τῶν ὀθωμανῶν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λήκ. Τοσαύτη δ' ἦν ἡ ἀχαλίνωτος αὐτοῦ τε καὶ τῶν υἱῶν του ἀκολασία, ὥστε πλὴν τῶν γυναικῶν ἥρπαζε παντὶ δόλῳ καὶ νέους εὐειδεῖς ὅπου ἂν ἐτύγχανον οὗτοι καὶ κατηγγέλλοντο ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ προδοτῶν, μιμούμενος τὸν ΙΕ' Λουδοβῖκον, οὗ οἱ ὑπηρέται ἠγόραζον ἢ ἔκλεπτον ἀθῷα κοράσια ἢ παιδία, ἵνα κορεννύωσι τὴν μανίαν τοῦ κτηνώδους τούτου ἡγεμόνος. Καὶ ὁ μὲν Ἀλῆς

(1) Τὰ μέγιστα περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ὑγείας αὐτοῦ μεριμνῶν καὶ φειδόμενος τῆς ζωῆς του πρὸς τοῖς διακεκριμένοις Ἕλλησιν ἰατροῖς αὐτοῦ τῷ 1802 προσέλαβε καὶ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ ἰατρὸν Φράγκ ἀντὶ 10,000 ἐτ.

ἠτίμασεν ἰδίως τὰ τέκνα αὐτῶν τῶν συντελεσάντων πρὸς προαγωγήν του, ὁ δὲ Μουχτὰρ μετεχειρίζετο διαφόρους κακοηθεστάτους καὶ ὡραίους νεανίας, ἐν οἷς καί τινα Μετσοβίτην, οὗ τὸ οἴκημα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λὴκ εἰς Ἀνήλιο δαπάνῃ τοῦ Μουχτὰρ οἰκοδομηθὲν ἦν ἀξιοσημείωτον. Μεταξὺ δὲ τῶν προδοτῶν τῆς καλλονῆς διαφόρων εὐειδῶν παίδων ἐντίμων οἰκογενειῶν συγκατελέγετο κατὰ παράδοσιν καὶ ὁ ὁπλαρχηγὸς τοῦ Μετσόβου Ἰωάν. Δελιγιάννης! Κατεθλίβοντο καὶ ἐδυσανασχέτουν ἐπὶ τῶν πονηρῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀλῆ πάντες οἱ τυχόντες καλλιπαρείων συζύγων, ὡς μὴ γινώσκοντες οἱ ταλαίπωροι τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα. Τίς νὰ περιγράψῃ τὰς στιγμὰς τῶν ἀτυχῶν μητέρων ὧν τὰ τέκνα ἡρπάζοντο, ἵνα ἀτιμασθῶσι; Πολλοὶ δὲ γονεῖς κατηρῶντο τὴν ὥραν καθ' ἣν ηὔξανον καὶ ἐξωραΐζοντο τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ κατεγίνοντο, ὅπως σώσωσιν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἀτιμασμοῦ διὰ μυρίων τρόπων καὶ μάλιστα διὰ τοῦ ἐκπατρισμοῦ. Πολλάκις δὲ σύζυγοι ἢ ἀδελφοὶ μὴ δυνάμενοι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ προλάβωσι τὴν ἀτιμίαν ἔθυον αὐτοὶ οὗτοι τὰς συζύγους καὶ τὰς ἀδελφάς των μὴ ἀνεχόμενοι τὴν ἀτίμωσιν! Ἐκ τοιούτων δὲ παραδειγμάτων παρατίθεμεν ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς. Ὁ Μίνιος Χρήστου Κατσικογιάννης (1802—1803) ἐν Ἰωαννίνοις μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μπίλλιως διαμένων καὶ μαθών, ὅτι ὁ Ἀλῆς ἀπεπειρᾶτο νὰ εἰσαγάγῃ καὶ ταύτην εἰς τὸν γυναικωνίτην του, ἰδίαις χερσὶν ἐφόνευσεν αὐτήν. Οἱ γονεῖς τῆς συζύγου τοῦ ἐξ Ἄρτης Ἀντωνοπούλου καὶ ἐκ τοῦ γένους Βαρζέλη Ῥίνας, καταδοθείσης εἰς τὸν Ἀλῆν ἐπὶ ἐξαισίᾳ καλλονῇ καὶ μόλις τὸ 13ον τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔτος ἀγούσης, ἠναγκάσθησαν νὰ παραμορφώσωσι τὸ πρόσωπον αὐτῆς διὰ διαφόρων τομῶν καὶ καταστήσωσιν αὐτὸ οὕτω δυσειδές. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ἀπέφευγον τὴν ἀτίμωσιν. Νεάνις δέ τις, καθη-

γουμένη ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς ἀκούσης εἰς τὸν ἀκόλαστον τύραννον κατὰ διαταγήν του καὶ διδαχθεῖσα ὑπ' ἐκείνης καθ' ὁδὸν τί νὰ πράξῃ ἐμφανιζομένη εἰς τὸν 'Αλῆν, προσεποιήθη εἰσελθοῦσα τρόμον χειρῶν καὶ ποδῶν, ὅπερ ἰδὼν ὁ 'Αλῆς καὶ ὡς ἐπιληψίαν τὰς κινήσεις ταύτας ἐκλαβὼν αὐθωρεὶ τὴν νέαν ἀπέπεμψε. Νέος δέ τις ὡραῖος καταδοθεὶς καὶ πρὸς τὸν 'Αλῆν μεταβαίνων ἐξύρισε κατὰ συμβουλὴν τῆς μητρός του κεφαλὴν καὶ ὀφρῦς πρὶν ἢ ἐμφανισθῇ εἰς ἐκεῖνον καὶ ἄσχημος καταστὰς ἀπεπέμφθη ἐπίσης. Καὶ γηράσας ὁ κτηνώδης οὗτος τύραννος ἐξηκολούθει νὰ ἐρᾶται. Διὸ καὶ τῷ 1815 μεταξὺ τῶν πολλῶν αὐτοῦ γυναικῶν συγκατελέγετο καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ βλαχοποιμένος καὶ εἶτα ὁπλαρχηγοῦ Γρηγορίου Λιακατὰ Δέσπω, πρὸ μικροῦ καταδοθεῖσα καὶ βίᾳ εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ 'Αλῆ εἰσελθοῦσα καὶ ἐντὸς δέκα καὶ πέντε ἡμερῶν ἐκ φιλοτιμίας ἀποθανοῦσα. 'Αλλ' ἐκ τῶν τοσούτων γυναικῶν, τὰς ὁποίας εἶχε τὸ ἀνθρωπόμορφον τέρας, τρεῖς μόνον υἱοὺς ἐγέννησεν, ὧν οἱ μὲν Μουχτὰρ καὶ Βελῆς τέκνα ἦσαν τῆς 'Εμινές, ὁ δὲ Σαλὴχ τῆς Γεωργιανῆς, ἣν μετὰ τὸν τοκετὸν κατέκλεισεν εἰς τὸ ἐν Τεπελενίῳ σεράϊον. Εἰκάζεται δὲ μετὰ θετικότητος, ὅτι πάντα τὰ θήλεα τέκνα τοῦ θηρίου τούτου ἀπεπνίγοντο τικτόμενα, ἐσώθησαν ὅμως, ὡς λέγεται, καὶ δύο μόνον δυστυχῆ τοιαῦτα πλάσματα, ἅπερ κρυφίως ἀνετράφησαν καὶ ἀπεκατέστησαν.

'Εκ τῶν ἐν τῷ γυναικωνίτῃ Ἰωαννίνων διακοσίων ἐκείνων γυναικῶν τῷ 1809 μόνον μετά τινος χριστιανῆς ἐκ τῶν πέριξ Τεπελενίου χωρίων ὁρμωμένης (1) συνηυλίζετο, λέγει ὁ Λήκ, μεταφέρων αὐτὴν νύκτωρ καὶ ἐν κεκλεισμένῃ ἁμά-

(1) 'Ιδὼν τὴν νεάνιδα ταύτην τῷ 1799, λέγει ὁ Λήκ, ἐτρώθη καὶ διέταξεν ἀμέσως ν' ἀνατραφῇ ἐν τῷ χαρεμίῳ του, ἔνθα καὶ παρεκκλήσιον χάριν αὐτῆς ἠγέρθη, ἱερεὺς δὲ τακτικῶς ἐκεῖ ἐλειτούργει.

ξῃ ἀπὸ μεγάρου εἰς μέγχρον. Μετὰ δὲ τὸ 1812—1813 γυναῖκα μόνον τὴν περιώνυμον *Βασιλικὴν* ἐγίνωσκεν (¹). Πα-

(1) Ἦν θυγάτηρ Κίτσιου τινὸς Κονταξῆ ἐκ Πλησιβίτσης, καταδιωκομένου ὡς κιβδηλοποιοῦ. Ἡ βασιλικὴ δεκατετραέτις οὖσα (1812—1813) προσηνέχθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀλῆ ὑπὸ τῆς πρὸς μητρὸς θείας αὐτῆς Μαρίνας Τσάτσαινας ἄκουσα κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Κατέπεισε τὴν ἀδελφήν της ἡ κακοῦργος αὕτη γυνή, ἵνα συμπαραλάβῃ καὶ τὴν Βασιλικὴν ὄρθρου βαθέως πρὸς ξύλευσιν εἰς τὴν θέσιν Βεύβαν, ἔνθα παρέδωκεν αὐτὴν ἐκ συνεννοήσεως εἰς ἔνοπλον συνοδίαν καὶ ταχυδρομικοὺς ἵππους, ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ ἀποσταλέντας. Διὸ καὶ ἐμίσει αὐτὴν ἡ Βασιλικὴ καθ' ὅλον τὸν βίον της ὅσον καὶ τὰς ἁμαρτίας της. Ἠγαπᾶτο δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ μανιωδῶς οὐ μόνον διὰ τὸ ἔξοχον αὐτῆς κάλλος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παραδειγματικὴν σύνεσίν της. Συνεβίου δ' ἐν Ἰωαννίνοις μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Σίμωνος, ὅστις παρηκολούθησεν αὐτὴν οὐ μόνον εἰς τὴν νῆσον τῶν Ἰωαννίνων, ἐξελθοῦσαν ἐκ τοῦ φρουρίου μετὰ τοῦ Ἀλῆ, ἀλλὰ καὶ εἰς Κων]πολιν καὶ Κατοχήν. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ βίου της μετὰ τοῦ Ἀλῆ πολλῶν σώτειρα καὶ εὐεργετική, δαμάζουσα τὰ πάθη τοῦ τέρατος καὶ λυτροῦσα τόσους χριστιανοὺς ἐκ τῆς σφαγῆς. Ἐξωκονόμει τὰ ἐλαττώματα τοῦ Νέρωνος διὰ τῆς φρονήσεως αὐτῆς καὶ ἀνεχαίτιζε πᾶν κακοποιὸν τῆς τίγριδος βούλευμα διὰ τῆς γλυκύτητος, μετεχειρίζετο δὲ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίῤῥοήν της γενικῶς ἐπὶ ἀγαθοεργίαις. Τυχοῦσα δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει συγγνώμης παρὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀποποιηθεῖσα γάμους προταθέντας παρ' αὐτοῦ μετὰ μεγάλων τοῦ κράτους λειτουργῶν ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μετέβη εἰς τὸ μέγα αὐτῆς κτῆμα παρὰ τὴν Τρίκκην Βοεβόδα, μετὰ δὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν παρὰ τὸ Μεσολόγγιον κώμην Κατοχήν, ἔνθα διήνυσε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου αὐτῆς, οὐχὶ ἀμώμως φαίνεται, ἐκποιοῦσα βαθμηδὸν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ δωρηθέντα αὐτῇ πολύτιμα πράγματα, ἅπερ ἐσεβάσθη ὅ τε Χουρσὴτ Πασᾶς ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἄλλοι ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, διὰ δύο ἐν Μεσολογγίῳ ἐμπορευομένων Ἠπειρωτῶν, ἄθλιον σχόντων τέλος. Δικαίως λοιπὸν ἐπιπροσθέτουσι πολλοὶ περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης τὰ ἑξῆς. «Τὰ ἔσχατα τῆς διαγωγῆς αὐτῆς πᾶσαν ῥωμαντικὴν εἰκόνα καταστρέφουσι.»

σαι δ' αἱ λοιπαὶ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις καὶ Τεπελενίῳ γυναικωνίτου γυναῖκες παρημελοῦντο ἀθλίως ἐνδυόμεναι καὶ τρεφόμεναι. Κεκλεισμέναι δὲ πάντοτε οὖσαι καὶ περιωρισμέναι ἀπέβαλον βαθμηδὸν ἕνεκα ἐλλείψεως ἀναπνοῆς καθαροῦ ἀέρος καὶ σωματικῶν κινήσεων καὶ τὴν ὑγείαν των. Ὁ Ἀλῆς καὶ οἱ υἱοί του ἑλληνίδας ἰδίως ἠρῶντο. Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Μουχτὰρ ἐρωμένων μνημονεύεται ἡ Εὐφροσύνη ἐκείνη, ἡ Νίτσα Θεοδώρου Σιουλῆ, σύζυγος τοῦ Δερβὶς Χασὰν μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου γενομένη, τεκοῦσα δὲ καὶ υἱὸν Σιέμτσιον καλούμενον, ἀθλίως δὲ θανόντα, ἡ Λαμπρούσιω, πρὸ μικροῦ ἀποθανοῦσα, ἐκ Κριτσιανης, χριστιανὴ διατελέσασα, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ διὰ τὸ ἀνεξίθρησκον τοῦ τυράννου καὶ τῶν υἱῶν του μέχρι τέλους τοῦ βίου των. Τοσαῦτα καὶ ὀλίγιστα ἐκ πλείστων περὶ τῆς ἀκολασίας τοῦ Ἀλῆ καί τινα μόνον περὶ τοῦ υἱοῦ του Μουχτάρ, ἅπερ ἔστωσαν τεκμήρια ἱκανὰ τῆς διεφθαρμένης διαγωγῆς καὶ ἀκολασίας τῶν λοιπῶν υἱῶν του, ὡς καὶ τῶν περὶ αὐτούς.

Κότος.

Εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τοῦ πρωτοτύπου ἀλβανικοῦ κότου καὶ πείσματος τοῦ θηριώδους Ἀλῆ, ἤτοι τοῦ εἰς ἄκρον φιλεκδίκου χαρακτῆρός του. Οὐδέποτε θηρίον κατεσπάραξε περισσότερα τούτου ἀνθρώπινα σπλάγχνα ἕνεκα τῆς ἀδιαλλάκτου φυσικῆς ἐκδικήσεώς του! Οὐδέποτε ὁ κακοῦργος καὶ αἱμοχαρὴς οὗτος ἄνθρωπος, τὸ τέρας τοῦτο τῆς φαυλότητος, ἡ κλασικὴ αὕτη τίγρις, ἐλησμόνει νὰ τιμωρῇ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς! Μαθὼν τῷ 1809, καθ' ἃ γράφει ὁ Λήκ, ὅτι κάτοικός τις τοῦ Ἄνω Λαμπόβου συνεπολέμησε μετὰ τῶν Χορμοβιτῶν (1748) κατὰ τῆς μητρός του, συνέλαβεν αὐτὸν μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ ἀμφοτέρους ἐθανάτωσε.

Ἀπειράριθμοι οἱ φόνοι καὶ αἱ δολοφονίαι τοῦ Ἀλῆ. Περιγράφων δέ τις αὐτοὺς τόμους ὁλοκλήρους ἤθελε πληρώσει. Τὰ ζοφώδη τοῦ γυναικωνίτου προπύλαια νύκτωρ διερχόμενος ὁ **Pouqueville** ἔπεσεν ἐπὶ σωροῦ κεφαλῶν καὶ ἔντρομος ἐγερθεὶς ἔπαθεν, ὡς γνωστόν, νευρικὴν διαταραχήν, ἥτις ἀνησύχει αὐτὸν καθ' ὅλον τὸν βίον του. Πάντας τοὺς ἐπιφόβους αὐτοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους ὡς καὶ τοὺς ἐχθροὺς διὰ μαχαίρας ἢ τοῦ δηλητηρίου προέπεμψεν εἰς τὸν Ἅδην. Ἐν στόματι μαχαίρας διήλασε (1774) πάντας τοὺς ἄρρενας τῶν κατοίκων Χορμόβου, ὅσους δὲν ἔσωσεν ἡ φυγή, μετέβαλε δὲ τὸ χωρίον αὐτῶν ἄρδην εἰς ἐρημίαν καὶ ἐγκατέστησε τῷ 1789 ἀντὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν Τουρκαλβανοὺς Λιάπιδας, διανείμας αὐτοῖς καὶ τὴν περιουσίαν ἐκείνων, τὰς δὲ περισωθείσας ἀπὸ τῆς καταστροφῆς οἰκογενείας ἐγκατέστησε (1789) εἰς Σαλαχώραν, τόπον νοσώδη.—Καὶ ταῦτα, διότι οἱ Χορμοβῖται τῷ 1748 συλλαβόντες τὴν μητέρα αὐτοῦ παρέδωκαν εἰς τοὺς Γαρδικιώτας. Καὶ τὸν μὲν Τσικούστην Πρίφτην, ἀρχηγὸν τοῦ χωρίου Χορμόβου, ἔκαυσε ζῶντα, τὸν δὲ κατηγορούμενον αἰχμάλωτον ὡς βιάσαντα τὴν Χάμκων ἐξήπλωσεν ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἐβασάνισε διὰ πεπυρακτωμένων λαβίδων καὶ ἔψησε δι' ἠπίου πυρός! Τὸν Χαρίσην Μπερδάνην συντελέσαντα πρὸς ἀπαγχόνησιν (1770) τριῶν φίλων αὐτοῦ ἱερέων, ἀντεκδικούμενος, ἀπηγχόνισε (1795) ἀπὸ γηραιᾶς καρυᾶς σωζομένης καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰς θέσιν *Τσιροτὰ* ἐν Πογώνη, ἔνθα καὶ σταθμὸς νῦν καὶ βρύσις, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ μετὰ ἕξ μῆνας ἐδηλητηρίασε (1).

---

(1) Τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ ἐνεργείας τῶν συναδέλφων τοῦ ἱερέως Ἰωάννου Οἰκονόμου ἐκ Σωπικῆς, «Κωνστ. Μαρτίνη, Πάνου Οἰκονόμου, Ἰωάννου Κωφολάλου» καὶ πολλῶν ἑτέρων προκρίτων λαϊκῶν πληροφορηθεὶς ὁ Κοὺρτ Πασᾶς, διέταξε τὸν Μουτεσελίμην τοῦ τμήματος

Ἀνήκουστος ἡ κατὰ τῶν Γαρδικιωτῶν ἐκδίκησις (1812). Ὡς πρόβατα ἐντὸς τοῦ Χανίου Βαλιαρέ ἀνηλεῶς ἑπτακόσιοι Γαρδικιῶται ἐσφάγησαν κατὰ διαταγὴν τοῦ παρασπόνδου τούτου τυράννου, ἀμνηστείαν αὐτοῖς πρότερον ὑποσχεθέντος.

Πογώνη Ἀλῆν Τόσκαν, ἵνα πάντας αὐτοὺς προσκαλέσῃ εἰς Κακόλακκον καὶ διὰ παντὸς τρόπου ἀποσπάσῃ ἔγγραφον καὶ προφορικὴν ὁμολογίαν τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ κυρίου του. Ἐπειδὴ δὲ πάντες οὗτοι ἐπιμόνως ἀπεποιοῦντο τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν. ὁ Τόσκας τοὺς μὲν ἱερεῖς ἐξύβρισε καὶ βαναύσως προπηλακίσας ἀπηγχόνισε, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἐξεβίασε καὶ ἐξέδωκαν ὁμολογίαν εἰς διαταγήν του ἐκ 30,000 γρ. καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Ἰανουαρίου 1770, ὅπερ ἡ κοινότης τῆς Σωπικῆς ἐξηργύρωσεν ἅπαξ μὲν εἰς τὸν Ἀλῆν, εἰς ὃν περιῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κοὺρτ Πασᾶ καὶ εἰς τὴν ἐγγόνην τοῦ Ἀλῆ Τόσκα, κινηθεῖσαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἄνευ ὁμολόγου κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Σωπικῆς καὶ δικαιωθεῖσαν.

Τὸ τραγικὸν ἐν Κακολάκκῳ συμβὰν ἐν μέρει ἐξιστοροῦσι καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ χοροῦ δύο ἄσματα.

Παπάδες ἀχ τὴ Σωπική, Παπάδες παπάδες.
κι' ἀχ τὴ μεγάλη χώρα παπάδες λεβεντάδες
βαστοῦν μαχαίρια μ' ἄλυσσον . . . .
πιστόλια ἀσημένια . . . .
ὁ Ἀλῆ Τόσκας τς' ἔκραξε . . . .
φιλιὰ γιὰ νὰ τοὺς κάμῃ . . . .
ποῦ ἦταν ς'τὸν Κακόλακκο . . . .
Μουσελίμης ἀχ τὸν Κούρτη . . . .
Τὰ παληκάρια 'φώναξε, ...
νὰ δέσουν τοὺς παπάδες . . . .
Κι' ὁ παπᾶ Πάνος τράβησε . . . .
τὸ μαῦρο του μαχαῖρι . . . .
κι' ἐπλήγωσε τὸν κάφετζῆ, ...
βαργυιὰ τοῦ Μουσελίμη. . . . .
. . . .

Δολοφόνοι δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὡδήγησαν ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἑτέρους Γαρδικιώτας ἐκ τῆς ἐν τῇ Νήσῳ τῶν Ἰωαννίνων Μονῆς τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς ἀκτὴν καὶ ἀπέπνιξαν αὐτούς. Τὸν δὲ Δεμὶρ Δόστ, καίτοι τοῦ κατὰ τῶν Χορμοβιτῶν ἀγῶνος (1774) μετὰ τοῦ Ἀλῆ συμμετασχόντα, συλλαβὼν ἀκολούθως ἐθανάτωσεν ἐπίσης.

Πρῶτος ὁ Ἀλῆς, ἵνα ἡ σκιὰ τῆς Χάμκως κενώσῃ μέχρι πυθμένος τὸ φοβερὸν ποτήριον τῆς στερρᾶς ἐκδικήσεως, ἣν ἀποθνήσκουσα ἀπήτησε νὰ λάβῃ ὁ Ἀλῆς καὶ ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν ταύτην ὡς φρικαλέον κληροδότημα, ἥρπασε καραβίναν στρατιώτου καὶ ἀνέκραξε «Βράς». (φονεύσατε). Καὶ οἱ μὲν Τουρκαλβανοὶ ἀπεποιήθησαν νὰ πυροβολήσωσι μηδαμῶς ἀνεχθέντες νὰ βάψωσι τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα ἀθώων καὶ ἀμνηστευθέντων ὁμοπίστων. Τὸ πρῶτον ὅμως ὄργανον τῶν ὠμοτήτων τοῦ Ἀλῆ, ὁ Ἀθ. Βάγιας, ἔρριψε κατ' ἐκείνων μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν Σωπικιωτῶν ἰδίως καὶ οὕτως ἠγαλλιάσατο ὁ φιλέκδικος, διατάξας συγχρόνως, ἵνα καὶ αἱ ἐν τῷ Γαρδικίῳ γυναῖκες καὶ νεάνιδες τῶν ἀτίμως δολοφονηθέντων τούτων εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ βαρβάρου στρατοῦ παραδαθῶσι. Καίτοι δ' οὐδεὶς ἴσως τῶν πρὸ 74 ἐτῶν τὴν μητέρα του

Ἄνευ ἀρχῆς.

Μοῦ γράφει νὰ σᾶς 'πῶ
τὸ χωργιό σας νὰ μοργιάσω
ἢ σᾶς νὰ θυσιάσω·
τὸ ἰκράρι δὲν τὸ δίδουν
τοὺς ἐκρέμασε τοὺς μαύρους
Παπᾶ Κώνστα Παπᾶ Πάνω
τὸν μικρὸ τὸν Παπᾶ Γιάνη
ἔμεινε καὶ τὸ χωργιὸ τους
χωρὶς ἥμορο γιὰ πάντα.

ἀτιμασάντων Γαρδικιώτης ἔζη, ἐν τούτοις τὸ μῖσος ὡς κληρονομίαν ἀναφαίρετον παρ' αὐτῆς παραλαβὼν διέτρεφε κατὰ τῶν ἐχθρῶν της. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὸ στυγερὸν ἐκεῖνο κακούργημα διέταξεν ὁ μυσαρὸς καὶ ἀπέκοψαν τὴν κώμην καὶ τοὺς μύστακας τῶν θυμάτων ἐκείνων, ἐπλήρωσαν δι' αὐτῶν στρωμνὴν καὶ ἔστρωσαν ἐπὶ τῶν ἀσπαιρουσῶν εἰσέτι κεφαλῶν, ὁ δ' Ἀλῆς κατεκλίθη ἐπ' αὐτῆς ἔμπλεως ὑπερμέτρου χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως καὶ ἐρρόφα ναργιλὲν πρὸς ἀγαλλίασιν τῆς σκιᾶς τῆς Χάμκως!

Ἡ δὲ μᾶλλον φιλέκδικος καὶ μνησίκακος τοῦ Ἀλῆ ἀδελφὴ Σιαχνισά (1), ἡ τίγρις αὕτη τοῦ Γαρδικίου, περισυνάγαγοῦσα τὰς γυναῖκας τῶν Γαρδικιωτῶν καὶ τὰς νεάνιδας, μετὰ τὴν ὕβριν ἐκείνην τοῦ στρατοῦ εἰς Λιμπόχοβον, ἀπέκοψε τὰς κώμας αὐτῶν καὶ ἐπλήρωσε τὰ προσκεφάλαια τῶν ἀνακλίντρων της, διέταξε δὲ 50—60 ἐκ τούτων, καθ' ὧν ἰδιαίτερον ἔτρεφε μῖσος, ἵνα ἀλωνίσωσι γυμνόποδες ἐπὶ κεκομμένων καὶ ἐστρωμένων ἀκανθωδῶν θάμνων παλιούρου (παλιοῦρι), καὶ ἀκολούθως ἐκήρυξεν, ὅτι εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ παράσχῃ ἄσυλον καὶ ξενίαν εἰς τὰ ἄθλια ταῦτα πλάσματα.

Τί δ' ἂν εἴποι τις περὶ τῶν μαρτυρίων, ὅσα ὑπέστησαν διάφοροι ὁπλαρχηγοὶ μάλιστα Ἕλληνες, ἐν οἷς ὁ Εὐθύμιος Βλαχάβας (1809), ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φλῶρος (1814), ὁ εὐκαμπὴς ἐκεῖνος Κατσαντώνης, ὁ φονεύσας τὸν Βελῆ Γκέκαν, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι; Καί τινων μὲν ἐκ τούτων ἐσφυροκοποῦντο τὰ μακρὰ ὀστᾶ ἐντὸς φυλακῶν, ἄλλοι δὲ ἐκαρατομοῦντο ἢ

---

(1) Διαβεβαιοῦσιν ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ ἐριννὺς ἐκείνη ἀπεκάλει τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, ὡς μὴ ἐκδικηθέντα τοὺς Γαρδικιώτας, ἁπλῶς Ἀλῆν. Ἐν τοῖς περὶ Δρυϊνουπόλεως θὰ καταδειχθῇ ὅτι ὁ Ἀλῆς τῆς τοιαύτης τῶν Γαρδικιωτῶν ἀγρίας καὶ ἀπαραδειγματίστου ἐκδικήσεως ἤθελε παραιτηθῇ, ἐὰν ἡ Σιαχνισὰ εἶχε προαποθάνει

πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Μουχτὰρ Πασᾶ ἢ εἰς μέρος τι τῆς συνοικίας «Κανλὶ-Τσεσμὲ» καὶ ἕτεροι ἀπηγχονίζοντο συνήθως εἰς τὴν γνωστὴν καὶ περιώνυμον πλάτανον, τὸ μαρτύριον τῶν ἡρώων (1).

Ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν κατείχετο ὑπὸ τοῦ διαλογισμοῦ τῆς ἐκδικήσεως κατὰ τοῦ Ἰμπραΐμ Πασᾶ, οὐδόλως ἐκάμπτετο ὑπὸ τῶν παρακλήσεων τῶν δύο πρεσβυτέρων υἱῶν του, περιεφρόνει δὲ καὶ τὰς ἀπειλὰς τῆς Ὑψ. Πύλης καὶ χιλιάδας πουγγίων ἐδαπάνησε πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ του, δεσμώτην τὸν ἀντεραστὴν αὐτοῦ καὶ πενθερὸν τῶν υἱῶν του εἰς Ἰωάννινα ἀγαγών!

Τί δ' ἂν εἴποι τις περὶ τοῦ ἀδυσωπήτου μίσους τοῦ κακούργου τούτου πρὸς τὸν Ἰσμαὴλ Πασό Μπεϋν; (2).

---

(1) Γενικῶς ὁ Ἀλῆς εἰς μὲν τοὺς γενναίους καὶ περιφανεῖς ἥρωας ἐπέτασσε σφυροκοπίαν, ἀνασκολόπησιν, ἐξόρυξιν ὀφθαλμῶν, ἔγχυσιν εἰς τὰ ὦτα χυτοῦ μολύβδου κ.τ.λ. Εἰς δὲ τοὺς ὑπόπτους ἀγχόνην καὶ καρατομίαν. Ταῦτα δὲ πάντα ἐξετελοῦντο ὑπὸ ἀθέων, μηδὲν ὅσιον καὶ ἱερὸν ἐχόντων, ἀπατρίδων καὶ φερεοίκων Τουρκογύφτων, τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐχόντων εἰς τὴν συνοικίαν Τσιγκέλια, ἔνθα ἵστατο καὶ ἰκρίωμα, ἐφ' οὗ ἦσαν ἐμπεπηγμένα κατὰ ζεύγη τὰ λεγόμενα Τσιγκέλια, ἤτοι περόναι τετράπλευροι καὶ αἰχμηραὶ ἡμίσεος περίπου μέτρου μῆκος ἔχουσαι. Ἐπὶ τῶν περονῶν δὲ τούτων ἐξηπλοῦντο οἱ κατάδικοι γυμνοί, τὰ δὲ σώματα αὐτῶν πιεζόμενα ὑπὸ τῶν ποδῶν τοῦ δημίου διετρυποῦντο. Εἰς τὸν διὰ Τσιγκελίων θάνατον κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ καὶ ὕποπτός τις ἐπὶ λῃστείᾳ· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ὡμολόγει καὶ ἤγετο εἰς τὴν καταδίκην, ὁ Ἀλῆς διέταξεν, ἵνα θανατώσωσι διὰ τῶν τσιγκελίων τὸν υἱόν του, ὅτε ὁ κατάδικος πατὴρ ὡμολόγησε τὴν ἀλήθειαν. Ἐρωτώμενος δὲ περὶ τούτου ἀπεκρίθη, «τὸ μὲν κορμί μου εἶνε ξένον, τουτέστι τοῦ πατρός μου, τὸ δὲ κορμὶ τοῦ υἱοῦ μου εἶνε κρέας ἰδικόν μου καὶ πονεῖ περισσότερον.» Λέγεται δέ, ὅτι ἡ ὑψηλὴ αὕτη ἐξήγησις ηὐχαρίστησε τὸν Ἀλῆν καὶ συνεχώρησεν αὐτόν.

(2) Τὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἄσπονδον μῖσος τοῦ Ἀλῆ προῆλθε

Καινοφανῆ μαρτύρια ἐφήρμοσεν εἰς τὸν ἐκ Μανασῆ πρόκριτον Ν. Μπακόλαν καὶ τὸν πρεσβύτερον υἱόν του Ἀναστάσιον ἀντεκδικούμενος τὸν πατέρα του διὰ τοὺς κατ᾽ αὐτοῦ ἀγῶνάς του. Τὸν μὲν υἱὸν τούτου διέταξε καὶ ἔκτισαν εἰς τοῖχον δι᾽ ἀσβέστου καὶ λίθων ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, τὴν κεφαλὴν μόνον αὐτοῦ ἐλευθέραν ἀφήσας, τὸν δὲ πατέρα πολλάκις ἠνάγκαζεν, ἵνα μετὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταβαίνῃ σὺν τῇ οἰκογενείᾳ

κατὰ παράδοσιν τῶν ὀθωμανῶν ἐκ τῆς ἑξῆς αἰτίας. Ἀκούσας ὁ ἀμαθὴς καὶ δεισιδαίμων Ἀλῆς Δερβίση τινός εἰπόντος, ὅτι πρόκειται νὰ πάθῃ καὶ ἐξοντωθῇ ὑπό τινος Ἰσμαὴλ Μπεϋ καὶ πεισθεὶς ἐνδομύχως ὅτι ὁ Δερβίσης ὑπαινίττεται τὸν Ἰσμαὴλ Μπεϋν Πασό Μπεϋν προγράφει αὐτὸν καὶ διὰ παντὸς τρόπου τὴν ἐξόντωσίν του ἐπιδιώκει. Καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν διατάσσει τὸν ἐν Λαρίσσῃ υἱὸν αὐτοῦ Βελῆν, ἵνα δολοφονήσῃ τοῦτον, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του διατελοῦντα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἰσηκούσθη παρὰ τοῦ υἱοῦ του, ἀπέστειλεν ἐκεῖνος ἐπὶ τούτῳ ἑτέρους δολοφόνους. Ἀποτυχὼν δὲ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου, τοῦ δὲ Ἰσμαὴλ Μπεϋ καταφυγόντος εἰς Μαχμούτ Μπεϋν Δράμαλην, προέβη εἰς πυρπόλησιν διὰ πρακτόρων αὐτοῦ τοῦ γυναικωνίτου τοῦ Μπεϋ τούτου, πιστεύων, ὅτι θὰ συγκατεστρέφετο καὶ ὁ ἀποτρόπαιος οὗτος ἐχθρός του ἢ ὅτι θὰ ἠναγκάζετο ὁ φιλοξενῶν αὐτὸν νὰ τὸν ἀποδιώξῃ. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ὡμολογήθη ἐπισήμως ὑπό τινος τῶν συλληφθέντων πρακτόρων τοῦ Ἀλῆ. Ἀποτυχὼν δὲ οὕτω καὶ αὖθις τοῦ σκοποῦ του καταφεύγει εἰς τὸν παντοδύναμον καὶ θαυματουργὸν χρυσόν, δωροδοκεῖ τὸν Χαλὲτ Ἐφένδην καὶ κατορθοῖ ἵνα ἐξέλθῃ φιρμάνιον, δι᾽ οὗ ὁ Ἰσμαὴλ Μπεϋς κατεδικάζετο νὰ ὑποστῇ κεφαλικὴν ποινὴν ὑπὸ ἐπίτηδες ἀποσταλέντος δημίου. Ἀλλὰ κατὰ σύμπτωσιν θαυμαστήν, καθ᾽ ὃν χρόνον ἔφθασεν ὁ δήμιος εἰς Δράμαν, ὁ μὲν Μαχμούτ Μπεϋς ἀπῆν εἰς θήραν, ὁ δὲ Ἰσμαὴλ Μπεϋς ἐν τῷ διοικητηρίῳ διαμένων ἐξελήφθη ὑπὸ τοῦ δημίου ἀντὶ τοῦ Μαχμούτ Μπεϋ. Ὅθεν καὶ αἱ ἔγγραφοι διαταγαὶ τῆς Ὑψ. Πύλης εἰς αὐτὸν ἐδόθησαν. Ταύτας δ᾽ ἀναγνοὺς ὁ Ἰσμαὴλ Μπεϋς καὶ ἰδὼν τὴν καταδίκην αὐτοῦ ἔμεινεν ἀτάραχος, προειπὼν εἰς τὸν δήμιον,

αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν Λυκοτριχίου καὶ διέρχηται ἐκεῖ πάσας τὰς χαρμοσύνους ταύτας ἡμέρας μεμονωμένος. Ἠγανάκτει ὁ ταλαίπωρος, κατετρύχετο καὶ ἐφρόντιζεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ διὰ δωροδοκιῶν νὰ ἐξευμενίσῃ τὸν ἀλιτήριον καὶ ἐπέτυχεν ἀκολούθως, ὑποχρεωθεὶς νὰ νυμφεύσῃ τὸν δευτερότοκον υἱόν του Κωνσταντῖνον μετὰ τῆς θυγατρὸς ἑνὸς περιτρίμματος τῆς ἀγορᾶς καὶ προδότου Ζούκη καλουμένου ἐκ Καλαρύτης. Μὴ δὲ τὸν ἐκ Μονοδενδρίου Ἰωάν. Κόντζαρην δὲν ἐξεπάτρισε καὶ κατέστρεψεν ὡς ἐναντίον του; Πολλὰ παραδείγματα τοῦ φιλεκδίκου χαρακτῆρος τοῦ Ἀλῆ εὑρίσκει τις, τὴν ἱστορίαν τῆς Λάκκας ἐρευνῶν καὶ μανθάνων.

Τοσοῦτον δὲ φόβον καὶ τρόμον τὸ θηρίον τοῦτο διὰ τὰς θηριώδεις αὐτοῦ ταύτας πράξεις εἰς τὸ ὑπήκοον αὐτοῦ εἶχεν ἐμβάλει, ὥστε τινές μὲν μόλις ειδοποιούμενοι, καίτοι ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζοντες τὴν καταδίκην αὐτῶν, αὐθωρεὶ προςήρχοντο εἰς αὐτόν· ἄλλοι δέ, ἐμφανιζόμενοι ἐνώπιόν του καὶ προπηλακιζόμενοι, ἀπέθνησκον· καὶ ἄλλοι, ὑποπτευόμενοι, ὅτι ἔπεσαν εἰς τὴν δυσμένειάν του, σπουδαίως ἔπαθον ἢ προώρως

ὅτι ἡ διαταγὴ ἐκτελεσθήσεται εὐθὺς ὡς ἐπανέλθῃ ὁ Ἰσμαὴλ Μπεῢς ἐκ τῆς θήρας, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐδραπέτευσεν. Ἐπανελθόντος ὅμως μετ' οὐ πολὺ ἐκ τῆς θήρας τοῦ Μαχμοὺτ Μπεῢ ἀνεγνωρίσθη ὁ δόλος καὶ ἐδόθησαν πανταχοῦ διαταγαὶ πρὸς σύλληψιν τοῦ καταδίκου, ἀπόσπασμα δὲ πρὸς καταδίωξιν καὶ σύλληψιν δῆθεν αὐτοῦ ἔστειλεν ὁ Δράμαλης, κυρίως ὅμως, ἀντὶ νὰ καταδιώξῃ αὐτόν, ἐφωδίασε διὰ 40,000 γρ., ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Φθάνει λοιπὸν ὁ Ἰσμαὴλ Μπεῢς εἰς τὴν βασιλεύουσαν, παρέστη παρὰ τῷ Σουλτάνῳ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὰς ἀπαιτουμένας ἐξηγήσεις. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἑτέρα ἀπόπειρα δολοφονίας τοῦ Ἰσμαὴλ Μπεῢ ἐγένετο ὑπὸ πρακτόρων τοῦ Ἀλῆ φωραθέντων, ὁ Σουλτάνος μανθάνει ταῦτα πάντα καὶ ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ Ἀλῆ ἀπεκήρυξεν αὐτὸν καὶ ἀντικατέστησεν διὰ τοῦ Ἰσμαὴλ Μπεῢ.

ἐλευκάνθησεν. Διηγεῖται δ. Λήκ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἐκ τοῦ Ἄνω Λαμπόβου τοῦ μετὰ τῶν Χορμοβιτῶν κατὰ τῆς μητρὸς τοῦ Ἀλῆ πολεμήσαντος διαταχθεὶς νὰ ἔλθῃ εἰς Ἰωάννινα μετὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ πατρός του καὶ γινώσκων, ὅτι ὁ Βεζύρης ἐπρόκειτο νὰ τὸν φονεύσῃ, ὑπήκουσε καὶ ὑπέστη τὴν ποινὴν τοῦ πατρός του. Τιτουλάριος δέ τις ἐπίσκοπος Βονδίτζης (Βονίτσης) ἐν τῇ μητροπόλει Ἰωαννίνων παραγενόμενος καὶ μετὰ τῆς Βασιλικῆς τοῦ Ἀλῆ συνεννοούμενος περὶ ἀποδράσεως ἑλληνίδος τινός ἐκ τοῦ χαρεμίου αὐτοῦ ἤκουσε τὴν θύραν τῆς μητροπόλεως ἐν μέσαις νύκταις κρουομένην. Νομίζων δέ, ὅτι ὄργανα τοῦ Ἀλῆ ἔσπευδον, ἵνα τὸν συλλάβωσι, προδοθέντος τοῦ σχεδίου ἐκείνου, ἀγρυπνεῖ, καταλαμβάνεται ὑπὸ πανοικοῦ καὶ τῇ ἐπαύριον ἐγείρεται πρὸς κατάπληξιν πάντων κατάλευκος, καίτοι μόλις 34 ἐτῶν ἦν. Προτιθέμενος νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ Γρεβενὰ διέταξε τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἵνα προετοιμάσῃ τὰ πρὸς ὑποδοχήν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐπειδὴ δ' ὁ τύραννος κατέλυσεν ἀλλαχοῦ, ὁ ἀρχιερεὺς ἤπιος φύσει καὶ δειλὸς ὢν ἤρξατο νὰ φοβῆται ὑποπτευόμενος καὶ ὑπὸ φοβερῶν καταλαμβάνεται παλμῶν, ὥστε ἐκινδύνευσε ν' ἀποθάνῃ, ὡς σημειοῖ ὁ Λήκ, ὅπερ μαθὼν ὁ Ἀλῆς ἀπέστειλε δορυφόρον του, ἵνα τὸν βεβαιώσῃ, ὅτι εὔνους αὐτῷ καὶ φίλος εἶνε ὁ Ἀλῆς.

Ἀπειράριθμα ἦσαν τὰ θύματα τοῦ Ἀλῆ ἀρχιώσαντα λοιμοῦ δίκην τὴν Ἤπειρον. Καὶ χιλίων τοὐλάχιστον εἰσέτι οἰκογενειῶν θὰ ἐστερεῖτο νῦν αὕτη, ἐὰν τὰ ὄργανα τοῦ κακούργου τούτου ἐξεπλήρουν ἀκριβῶς τὰς διαταγάς του καὶ ἐὰν οἱ ὑπ' αὐτοῦ εὐνοούμενοι δὲν ἐμεσολάβουν. πρὸς σωτηρίαν πολλῶν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ αἱμοχαροῦς τούτου θηρίου προγραφομένων, ὡς τοῦτο καὶ παρεπιδημοῦντες εὐρωπαῖοι καὶ μάλιστα ὁ **Pouqueville** μνημονεύουσι. Διὰ τῆς μεσιτείας

καὶ ἐπεμβάσεως τοῦ Ἀθαν. Βάγια ἐξ ἑκατὸν ἀρειμανίων τὴν τοῦ θανάτου ποινὴν ἀναμενόντων μόνον δύο ταύτην ὑπέστησαν. Ὁ ἐκ Σωπικῆς ἱερεὺς καὶ φίλος τοῦ Ἀλῆ τοὐλάχιστον τεσσαράκοντα ἀπὸ τῆς ἀγχόνης ἔσωσεν, ἐν οἷς καὶ Ἰσμαὴλ Μπεῦν τινά ἐκ Βελίστης, θησαυροφύλακα ἀκολούθως γενόμενον καὶ τὴν οἰκογένειαν τούτου εὐεργετήσαντα (1). Τίς ἀγνοεῖ, ὅτι ὁ Ἀλ. Νοῦτσος διέσωσεν ἀπὸ τῆς ἀγχόνης τὸν ἀγνώμονα Ὀδυσσέα, ὃς βραδύτερον ἀντήμειψε τὸν σωτῆρά του, ὡς ὁ Ἰούδας, φονεύσας αὐτόν; Μὴ ὁ πιστότατος δορυφόρος τοῦ Ἀλῆ Νάσιος (Ἀθανάσιος), υἱὸς τοῦ περιωνύμου ἐκ Σωπικῆς ἱερέως ἐκείνου, δὲν ἀπεποιήθη νὰ δολοφονήση τὸν ἐν Ἄρτη ἄσπονδον ἐχθρὸν τοῦ Ἀλῆ Ἀναγνώστην Κομπότην (2); Ὀλίγους ἀπὸ τῆς ἀγχόνης καὶ καρατομίας

(1) Ὁ Ἀλῆς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων Ἀλβανικῶν οἰκογενειῶν κατέστρεψε καί τινας ἐκ τοῦ Βελίστι. Τῆς πανολεθρίας δὲ ταύτης διεσώθη εἷς καὶ μόνος ἐκ τῶν ἀῤῥένων γόνων ὁ Ἰσμαὴλ Μπεῦς, δν ὡς ἀνήλικα καὶ μηδένα ἐμποιοῦντα φόβον παρέλαβεν ὁ Ἀλῆς καὶ ἀνέτρεφεν. Ὅσον ὅμως ἠλικιοῦτο ὁ παῖς, τοσοῦτον ηὔξανε καὶ ὁ φόβος καὶ τὸ μῖσος τοῦ Ἀλῆ. Διὸ καὶ διέταξε ν' ἀπαγχονίσωσιν αὐτόν. Ἐν ᾧ δὲ τὸ θῦμα ἀπήγετο εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, διέβαινε τυχαίως ὁ ἐκ Σωπικῆς ἱερεύς, ὅστις σπεύσας ἱκέτευσε τὸν Ἀλῆν, ὅπως σωθῇ καὶ ὁ φίλος οὗτος καὶ εἰσηκούσθη.

(2) Παρακοιμώμενον εἶχε πάντοτε καὶ περὶ πολλοῦ τὸν Ἀθαν. Παπᾶ Ἰωάννου Οἰκονόμου ὁ Ἀλῆς, ἀποποιηθέντα ὅμως νὰ δολοφονήση τὸν Καμπότην ἀπέπεμψεν ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ ὑπὸ περιορισμὸν ἐν Ἰωαννίνοις ἔθηκεν αὐτὸν ἐπὶ δύο ἔτη, μεθ' ἃ ζητήσας ἐξηγήσεις ὁ Ἀλῆς περὶ τῆς αἰτίας τῆς ἀποποιήσεως ταύτης παρ' ἐκείνου καὶ ἀκούσας, ὅτι δὲν ἠνείχετο νὰ δολοφονήση φίλους του, οὐδαμῶς ἐξιλεώθη καὶ Τρίκκης Βοεβόδαν διώρισε μὲ πλήρη καὶ ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα νὰ διοικήση τὸν τόπον ὡς ἐνέκρινε. Τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ τιμίου τούτου ἀνδρὸς ἐν Θεσσαλίᾳ ἐν τοῖς Κουρεντιακοῖς θὰ περιγράψωμεν.

ἔσωσεν ἡ Βασιλική; Ὀλίγους ἐξ ἑκατέρου τοῦ φύλου ἐφυγάδευσεν αὕτη;

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΑΛΗ

Προγραφεὶς διὰ τὰ ἄπειρα αὐτοῦ κακουργήματα τὸ τέρας τοῦτο τῆς φαυλότητος, ἀπετάθη πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἀποτυχών, ἐμνήσθη τῆς Ῥωσσίας, ἣν ἐνδομύχως ἐμίσει. Οὐχ ἧττον καὶ μετὰ τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ ἐπὶ τέλους καὶ ἐν τῇ ἀπελπιστίᾳ του ἐπεχείρισε νὰ συνεννοηθῇ, ἀποστείλας εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν σύμβουλον αὐτοῦ καὶ φίλον Χατζῆ Σιλχερῆν καὶ τὸν Χριστ. Τατάνην ἐξ Ἄνω Σουλενῶν, ἱκετηρίους πρὸς τὸν Σουλτάνον καὶ τοὺς μεγιστάνας αὐτοῦ ἐπιστολὰς κομίζοντας, εἶτα δὲ καὶ ἄλλους, εἰς 40 ἀνελθόντας ἐκ διαφόρων τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ μερῶν καὶ ἰδίως Ζαγορισίους διὰ διαφόρων ὁδῶν. Μαθὼν δέ, ὅτι ἐξεδόθη φιρμάνιον, δι' οὗ πᾶσα ὑπὲρ αὐτοῦ μεσιτεία καὶ παράκλησις ἐπὶ κεφαλικῇ ἀπηγορεύετο ποινῇ καὶ ὅτι οἱ πρεσβευταί του διὰ τοῦτο ἄφαντοι γεγόνασιν, εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, Βλαχίαν καὶ Ἰταλίαν διασπαρέντες, ἤρξατο πρὸς ἄμυναν νὰ παρασκευάζηται. Ἐὰν δ' οἱ κράτιστοι τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ δὲν ηὐτομόλουν πρὸς τοὺς ἐχθρούς του, τὰ δὲ τέκνα τού εἶχον τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὸν πατέρα σέβας καὶ τὸ φίλτρον, ἴσως καὶ συγγνώμης θὰ ἐτύγχανεν, ἀφ' οὗ ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα μεγάλας τῆς Αὐτοκρατορίας δυνάμεις ἀπησχόλει, διεξήγετο δὲ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς ἀγών. Ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις, μετὰ τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ ἀποστάτου τούτου, διὰ δώρων καὶ παντοειδῶν ὑποσχέσεων νὰ δελεάσῃ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα του κατεγίνετο. Ὁ Βελῆ Πασᾶς καὶ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ Μωχαμὲτ Μουχτὰρ

Πασᾶ, μετὰ τοῦ ἀρχιπροδότου Ὀμὲρ Μπεῦ Βριώνη καὶ τοῦ Δερβὶς Χασὰν συνεννοηθέντες ἀπεπειράθησαν περὶ τὰ τέλη Μαρτίου τοῦ 1820 νὰ παραδώσωσι τὸν εὐεργέτην αὐτῶν τοῦτον εἰς Ἀλβανοὺς στρατιώτας διὰ τὰ παραιτέρω. Ἀποφασίζεται, ἵνα οἱ περὶ αὐτὸν συνέλθωσιν εἰς τὸν ἐν τῇ ὑποσυνοικίᾳ «Ἀηδόνι» τεκὲν πρὸς σύσκεψιν περὶ τῶν ληπτέων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μέτρων. Ὁ Ἀλῆς εἰσελθὼν εἰς τὴν ἅμαξαν αὐτοῦ κατέφθασε πρῶτος εἰς τὸν τεκὲν τοῦτον, ἐν ᾧ δ' ἐξήρχετο τῆς ἁμάξης πλησιάζει αὐτὸν ἄνθρωπός τις καὶ τονθορύζει εἰς τὸ οὖς του τὸ κατ' αὐτοῦ μελετώμενον καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ σωθῇ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀλῆς ἀναβαίνει ἐπὶ ἵππου καὶ διὰ τῆς ταχύτητος αὐτοῦ διαφεύγει τὴν σύλληψιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ πύλη τοῦ φρουρίου ἐκ συνεννοήσεως τοῦ πυλωροῦ τοῦ ἐκ τῶν πέριξ Τεπελενίου Χάτε Σοκόλε μετὰ τῶν εἰρημένων ὁπλαρχηγῶν εὑρέθη κεκλεισμένη, ἔκρουσε δ' αὐτὴν εἰς μάτην πολλάκις, ἐπαναστρέφει οὗτος, ἵσταται εἰς παρακείμενον καφενεῖον, ῥίπτει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἰδὼν τὸν πιστὸν αὐτοῦ ἐκ Κρόϊας Μαχμοὺτ Μπεῦν περιφερόμενον ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, καλεῖ αὐτόν, ἵνα τῷ ἀνοίξῃ τὴν πύλην, ὅπερ καὶ αὐθωρεὶ ἐγένετο. Λυτρωθεὶς λοιπὸν οὗτος ἐκ τοῦ προφανοῦς τούτου κινδύνου, διέταξε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἵνα ἀπέλθωσιν ὁ μὲν εἰς Βεράτιον, ὁ δὲ εἰς Πρέβεζαν καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ, ἐπιφυλαττόμενος ἐν εὐθέτῳ καιρῷ νὰ τιμωρήσῃ αὐτούς.

Ὁ Ἀλῆς προέβη εἰς περιτάφρωσιν τῆς πόλεως Ἰωαννίνων καὶ εἰς ὀχύρωσιν διὰ τοῦ Μέτσιο Μπόνιου τῶν ὀρέων «Ζυγοῦ καὶ Δοκίμη», ἀπέστειλε δὲ τὸν Ὀμὲρ Μπεῦν Βριώνην (¹) καὶ

---

(1) Ὀκτὼ μέχρι δέκα ἐτῶν ἐμάχετο καὶ οὗτος, λέγει ὁ Λήκ, ἐν Αἰγύπτῳ λεηλατῶν τὴν χώραν ταύτην καὶ πλουτίζων. Ἐπανακάμ-

τὸν Σούλτσια Κόρτσιαν κατὰ τοῦ κινουμένου αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, διορίσας γραμματέα τοῦ τάγματος τὸν Μάνθον Οἰκονόμου. Καὶ οἱ μὲν ἀρχηγοὶ οὗτοι ἔσπευσαν εἰς τὸ χωρίον Μηλιάν, ὅπερ κατὰ τὴν γενομένην αὐτόθι πρώτην συμπλοκὴν τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων ἐπυρπολήθη, ὁ δὲ Μάνθος νοσήσας ἐνοσηλεύετο εἰς Μέτσοβον. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Μαχμοὺτ τοῦ Β′ (20 Μαΐου) ἔκδοσιν τοῦ Χάτι Σιερίφη, δι' οὗ ὁ Ἀλῆς ἀπεκηρύττετο ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας, ἐὰν δὲν ἐνεφανίζετο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐντὸς 40 ἡμερῶν, ὁ πεμφθείς, ἵνα πολεμήσῃ καὶ διαδεχθῇ τὸν Ἀλῆν Ἰσμαὴλ Πασᾶς, διετάχθη νὰ συνεννοηθῇ καὶ συμπράξῃ μετὰ πάντων τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀλῆ καὶ ἰδίᾳ τῶν Σουλιωτῶν. Ὁ Μάρκος ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ στρατάρχου τούτου εἰς τὰ μεθόρια Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας ἔσπευσεν εἰς Κακόλακκον καὶ προσήνεγκεν εἰς αὐτὸν ἑαυτὸν ὁλοκαύτωμα ὑπὲρ ἀποδόσεως τοῦ Σούλη. Καὶ ἡ μὲν ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ προήλασε διὰ τῆς *Εὔμορφης ῥάχεως* τοῦ Μετσόβου, ἡ δὲ ὀπισθοφυλακὴ ὑπὸ τὸν Ἰσμαὴλ Πασᾶν εἰσῆλθεν εἰς Μέ-

---

πτων δ' ἐκεῖθεν εἰσῆλθεν εἰς Ἰωάννινα τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1809, φέρων εἰς τὸν Ἀλῆν ἵππους, πολύτιμον δαμασκηνὴν λεπίδα, ξίφος πολυτελῶς κατειργασμένον, ἡμίονον ἀξίας 8,000 γρ. καὶ μίαν κάμηλον. Κατήγετο δὲ ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Βεράτιον χωρίου Β ε ρ γ ι ο ν τ ῆ, νῦν Περχοντῆ καλούμενον. Ἡ δὲ ἀναγομένη αὐτοῦ καταγωγὴ εἰς ἀρχαίαν Γραικορωμαϊκὴν οἰκογένειαν τῶν Βρυώνων προῆλθε κατὰ τὸν κ. Ἀντ. Ψυχάρην ἐκ σχολαστικοῦ λογιωτάτου καὶ κόλακος αὐτοῦ. Ἐν τοῖς περὶ Βερατίου πλείονα. Πρῶτος οὗτος αὐτομολήσας ἀπὸ τοῦ Ἀλῆ πρὸς τὸν Χουρσὴτ Πασᾶν ἀντημείφθη διὰ τοῦ χωρίου Περάματος. Ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς πάντα Ἀλβανὸν πρὸς αὐτὸν αὐτομολοῦντα ἀντήμειβεν ἀναλόγως, χορηγῶν εἰς μὲν τὸν ἁπλοῦν στρατιώτην γρ. 500, εἰς τὸν ἀξιωματικὸν 1000 καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους πλείονα. Διὸ καὶ αἱ τάξεις τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλῆ ἠραιοῦντο, χρόνου προϊόντος.

τσοβον διὰ τοῦ Ζυγοῦ τῇ 20 Ἰουλίου. Μόλις ὅμως τῇ 1ῃ Αὐγούστου ἐκινήθη ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατὸς ἐκ τοῦ Μετσόβου, παρακολουθούμενος καὶ ὑπὸ τῶν ἀτρομήτων Μάρκου καὶ Μπαρμπάτση μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν. Ἠρέμα δὲ καὶ κατὰ μικρὸν ὁ στρατάρχης βαδίζων καὶ ἐπιτηδείως τὰ νῶτα αὐτοῦ προφυλάττων, τῇ 14 Αὐγούστου ἡμέρᾳ Σαββάτῳ ἀποστέλλει τὸν Μάρκον κατὰ τοῦ εἰς Δρύσκον ἐστρατοπεδευμένου στρατοῦ τοῦ Ἀλῆ ὑπὸ τὸν Ὀμὲρ Μπεῦν. Ὁ Μάρκος ἐπιπεσὼν καὶ γενναίως πολεμήσας ἠνάγκασεν οὐ μόνον αὐτὸν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀλῆν νὰ ἐγκλεισθῇ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὸν προμαχῶνα *Λιθαρίτσια*. Ἡ ἀπροσδόκητος ὅμως αὕτη τοῦ Μάρκου ἐπιτυχία φαίνεται, ὅτι τὸν φθόνον τοῦ Ἰσμαὴλ Πασᾶ ἐξήγειρε καὶ τὴν σύμπραξιν τούτου ἀπέφυγε τοῦ λοιποῦ.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ τέλους τοῦ Ἀλῆ ἐκ σημειώσεων καθ' ὑπαγόρευσιν, ὡς λέγεται, τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Βασιλικῆς Σίμωνος γεγραμμένων.

Οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀλῆ πρὸς τὸν Χουρσὴτ Πασᾶν αὐτομολήσαντες «Ταχὶρ Ἀμπάζης, Ἄγο Βασιάρης, Ἄγο Μουχουρντάρης, Σούλτσιε Κόρτσιας καὶ ἄλλοι συνέστησαν αὐτῷ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Ἀλῆν τὴν μετάβασιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Πείσαντες δὲ τὸν στρατάρχην τοῦτον, ἔπεισαν καὶ τὴν Βασιλικήν, ἥτις κατώρθωσε νὰ πείσῃ καὶ τὸν Ἀλῆν, ὅστις, λέγεται, ὅτι οὐδέποτε διενοεῖτο νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φρουρίου. Διὸ καὶ θαλαμίσκον εἶχε κατασκευάσει εἰς πλευρὰν φρέατος δι' ὥραν ἀνάγκης καὶ διὰ τρεῖς μόλις ἀνθρώπους, ἑαυτόν, τὴν Βασιλικὴν καὶ τὸν Ἀθαν. Βάγιαν ἴσως· ἵνα δ' ὁ θάλαμος οὗτος μένῃ ἄγνωστος διέταξε καὶ ἐφόνευσαν τοὺς κατασκευάσαντας αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἀλῆ εἰς τὴν Νῆσον οἱ εἰρημένοι τουρκαλβανοὶ φοβηθέντες μὴ οὗτος τυ-

χὼν ἀμνηστείας καὶ ἐπανελθὼν ἐκδικηθῇ αὐτοὺς διὰ τὴν προδοτικὴν αὐτῶν διαγωγὴν μετεμελήθησαν καὶ ἔπεισαν τὸν Χουρσήτ, ὅτι πρέπει νὰ φονευθῇ ὅπως δήποτε ὁ Ἀλῆς, διϊσχυριζόμενοι καὶ διαβεβαιοῦντες αὐτόν, ὅτι ὁ ἀποστάτης φοβερώτερος θὰ καθίστατο, διότι θὰ προσήρχοντο εἰς αὐτόν, καὶ μέχρι τοῦ Δρόσκου μόνον ἂν ἀφίνετο ἐλεύθερος, χιλιάδες, ὁ Χουρσὴτ καὶ ἄκων παρεπείσθη νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἀλῆν, προσδοκῶν συγχρόνως καὶ μεγάλας χρηματικὰς ὠφελείας ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε διαβεβαιώσει προηγουμένως τὸν Ἀλῆν περὶ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῦ δι' ὅρκου μεγάλου, ἵνα μὴ φανῇ ἐπίορκος, ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν Μουφτῆ τινός, ὅστις ἐξέδωκε *φετφὰν* λέγοντα, ὅτι «ὁ ἐκτελῶν διαταγὴν Σουλτάνου οὐδόλως ἁμαρτάνει καὶ ἂν ἀθετήσῃ τὸν ὅρκον.» Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς ἀναμενομένης συμφορᾶς ἐκ τῆς ἐκρήξεως τῆς πυριταποθήκης κατέπεισε τὴν Βασιλικήν, ἵνα ἀποκαλύψῃ τὸ σύνθημα τοῦ Ἀλῆ καί τινος πιστοῦ αὐτῷ Φεχὶμ Τσιάμη, φύλακος τῆς ἀποθήκης ταύτης. Μόνη ἡ Βασιλικὴ ἐγίνωσκε τὸ σύνθημα τοῦτο τοῦ Ἀλῆ, ὅπερ κομβολόγιον ἐκ μαργαριτῶν ἦν. (1) Τὸ κομβολόγιον τοῦτο

(1) Τὸ κομβολόγιον τοῦτο δὲν συνίστατο ἐκ κοραλίων, ὡς σημειοῦσι πολλοί, ἀλλ' ἐκ μαργαριτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς ἐξάγεται ἔκ τινων σημειώσεων τοῦ Λήκ. Ὁ Ἄγγλος οὗτος λέγει, ὅτι ὁ Ἀλῆς κατεῖχε μέχρι τοῦ 1809 πρὸ πολλοῦ ἑπτὰ μεγάλους μαργαρίτας καὶ ὅτι ἐνώπιόν του ἠγόρασεν ἀκολούθως παρά τινος Ἕλληνος ἀδαμαντοπώλου ἀντὶ πεντήκοντα πουγγίων ἑτέρους 24, οἵτινες ἦσαν ἄνισοι καὶ οὐχὶ στρογγύλοι, προσέθεσε δὲ εἰς πάντας τούτους καὶ δύο σμαράγδους καὶ οὕτω ἀπετελέσθη κομβολόγιον ἐκ 33 μερῶν, ἀριθμοῦ καθιερωμένου διά τινα κομβολόγια συνήθη. Τὸ κομβολόγιον τοῦτο ἔφερεν ὁ Ἀλῆς σχεδὸν πάντοτε ὡς καὶ τὸ Μπὲλ χαντζὰρ καὶ τὸ ζεῦγος τῶν ἀργυρῶν πιστολίων του εἰς τὴν ζώνην. Ὁ δ' ἀριθμὸς 33 τῶν διὰ τὴν προσευχὴν κομβολο-

ἐὰν ἐλάμβανεν ὁ Φεχὶμ ὤφειλε νὰ μὴ ἀνάψῃ τὴν πυριταποθήκην, ἀλλὰ νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον σῶον καὶ ἀπέλθῃ σβεννύων τὸν ἀκοίμητον λύχνον. Ἡ Βασιλικὴ ὑπεξῄρησε (24 Ἰανουαρίου 1822) καὶ παρέδωκε τὸ κομβολόγιον μίαν ὡς ἔγγιστα ὥραν πρὸ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀλῆ, πεισθεῖσα ἴσως δὲ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου μᾶλλον τὴν ζωὴν αὐτῆς ἐξησφαλισμένην θεωρήσασα. Μικρὸν δὲ μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν τοῦ κομβολογίου ἐπεσκέφθη τὸν Ἀλῆν ὁ δορυφόρος τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ Κιοσὲ Μεχμὲτ Πασᾶς καὶ ἀποχαιρετῶν αὐτὸν μετὰ πεντηκοντάλεπτον τοὐλάχιστον συνδιάλεξιν, ἔσυρε τὸ χαντζάριον καὶ ἐνέπηξεν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἀποστάτου. Ἀμέσως δὲ τότε ὁ Ἀλῆς ἐπειράθη νὰ πράξῃ τὸ αὐτό, ἀλλὰ τὸ Μπὲλ Χαντζὰρ ὑψωθὲν κατὰ τοῦ δολοφόνου καὶ προσκροῦσαν εἰς τὴν χαμηλὴν ὀροφὴν τοῦ δωματίου ἀπέτυχεν. Ὁ δὲ Μεχμὲτ Πασᾶς τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἐπωφεληθεὶς διέφυγε καὶ ἐσώθη. Ὁ Ἀλῆς ὅμως παρηκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας τοῦ θαλάμου. Ἰδὼν δὲ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοκρατορικοὺς καὶ τὸν Φεχὶμ μετ' αὐτῶν, ἐκραύγασε καὶ διέταξε νὰ φονεύσωσιν αὐθωρεὶ τὴν Βασιλικήν, ἥτις προλαβοῦσα εἶχε κρυβῆ εἰς τὸ παρακείμενον σπήλαιον τοῦ θαλάμου ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος. Αὐτὸς δὲ πυροβοληθεὶς ἐκ τοῦ ὑπὸ τὸν θάλαμον κατωγείου ὑπὸ αὐτοκρατορικῶν καὶ ἐκεῖ ὑπεισελθόντων ἔπεσε νεκρός. Ἡ δὲ γενομένη στάσις μετὰ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ἀλῆ καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ κατεστάλη ἀμέσως, ἐπαγγελθείσης τοῖς Ἀλβανοῖς, ὡς σημειοῖ ὁ Μένδελσων, ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατορικῶν αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ. Καὶ

γίων εἶνε παρὰ τοῖς χριστιανοῖς ἴσος τῷ τῶν συλλαβῶν ἀριθμῷ τῆς μικρᾶς προσευχῆς «Ἡ ἐλπίς μου ὁ πατήρ, καταφυγή μου ὁ υἱὸς καὶ σκέπη μου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, Τριὰς ἁγία δόξα σοι.»

ταῦτα μὲν τὰ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Σίμωνος, ὡς λέγεται, ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη παράδοσις, καθ' ἣν πιστεύεται, ὅτι ὁ Ἀλῆς ἐκ τῶν ὅρκων τοῦ Χουρσὴτ καὶ τῆς ἐλπίδος μετήλλαξε τὴν ἀπόφασίν του καὶ μόνος ἀπέστειλε τὸ κομβολόγιον εἰς τὸν Φεχίμ, ἐκ τῆς ζηλοτυπίας δ' ἐπέταξε τὸν φόνον τῆς Βασιλικῆς. Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι ἅπαξ ἐξαπατηθεὶς ὁ φύσει ὕποπτος οὗτος τύραννος δυσκόλως ἴσως θὰ ἐπείθετο νὰ προδώσῃ καὶ ἀποτείλῃ τὸ σύνθημα εἰς τὸν παραδόξως πιστὸν ἐκεῖνον Τσιάμην. Ἐὰν δ' ἐκ ζηλοτυπίας δὲν ἔστεργε νὰ ἐπιζήσῃ ἡ Βασιλική, ἠδύνατο ν' ἀναγκάσῃ αὐτὴν νὰ μένῃ παρ' αὐτῷ μέχρις οὗ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ συνθήματος ἴδῃ! Μὴ ἄραγε ἀπεσύρθη, ὅτε εἰσῆλθε παρὰ τῷ Ἀλῇ ὁ Κιοσὲ Μεχμὲτ Πασᾶς;

Ἀλλὰ καὶ τὸ κομβολόγιον, τὸν σύντροφον τοῦτον τῶν διαλογισμῶν ἡμῶν καὶ ῥεμβασμῶν, ὅπως σήμερον τὸ τσιγάρον, τὸ κομβολόγιον ἐκεῖνο, ὅπερ πάντοτε σχεδὸν ἔφερεν εἰς χεῖράς του νὰ ἐγκαταλίπῃ κατὰ τὰς κρισίμους ἐκείνας στιγμὰς τῶν ἐπιβολῶν καὶ ἐξαπατήσεων φαίνεται δύσκολον. Μήπως πάλιν κύψας καὶ μικρὸν ὑπνώσας ἀφῆκε τὸ κομβολόγιον ἐκ τῆς χειρός, ἐγερθεὶς δ' αἴφνης, ὅτε εἰσῆλθε παρ' αὐτῷ ὁ δορυφόρος τοῦ Χουρσήτ, ἐπελάθετο αὐτοῦ κατὰ τὴν μοιραίαν ἐκείνην μετὰ τοῦ Κιοσὲ Μεχμὲτ Πασᾶ συνέντευξιν; Ἀλλ' ἐὰν ταῦτα συνέβησαν, καθ' ἃ λέγει ὁ Σίμων, ἡ Βασιλικὴ δὲν θὰ διηγεῖτο εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν πολλάκις τὰς ἀγωνιώδεις ἐκείνας καὶ φοβερὰς στιγμάς, ἃς διῆλθεν ἀπὸ τῆς ὑπεξαιρέσεως τοῦ κομβολογίου μέχρι τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀλῆ; Ἠσχύνετο νὰ ὁμολογήσῃ τὴν κατάδοσιν καὶ ἀπιστίαν αὐτῆς; Διατί νὰ κρύψῃ τὸ ἔγκλημα, ἀφοῦ διὰ τῆς τόλμης προσελήφθη τοσαύτη καὶ ἄφευκτος ἐπικειμένη ἐκ τῆς ἐκρήξεως τῆς πυρίτιδος συμφορά;

ΤΕΛΟΣ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

Ἐν Ἰωαννίνοις.

† Σωφρόνιος Μητροπολίτης σώμ. 5. αἱ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ Μοναὶ 15. Ζωσιμαία Σχολὴ 20. Πασχάλειος Σχολή, Ἀργυροκάστρου, Σομποτσελίου, Ζάππειος καὶ Ἡλίας Χαρίτων ὑπὲρ τῶν σχολείων Ζαγορίας ἀνὰ 10. Ὁ ἐκ Παπίγκου Πρωτοσύγγελος Ματθαῖος 5. Κων. Παράσχης, Ἰω. Π. Σακελλαρίου καὶ Μιχαὴλ Παπᾶ Ἀθανασίου ἀνὰ 4. Σχολὴ Ἄνω Σουδενῶν, Καλλιόπη Μ. Γκινοπούλου, Ἀριστούλα Χρ. Σακελλαρίου, Φωτεινὴ Ἰω. Σακελλαρίου, Σ. Στύλος, Γ. Ν. Παπᾶ, Γ. Γκάλγκος καὶ Κ. Δόνου ἀνὰ 2. Ν. Τσιακάκας, Γρ. Κόκκορος, Ἀν. Τζιντζόπουλος, Ἐλευθέριος Θεοχάρους, Μιλτιάδης Ζαζῆς, Μιχ. Καφτανζόγλους, Χ. Ἡγουμενίδης, Γ. Ζωΐδης, Γ. Τατάνης, Μ. Λαμπρινός, Σπυρίδων Γ. Γκάνιος, Ἐμ. Ζαλακώνστας, Ζώης Παπᾶ Νικολάου, Γ. Δ. Σακκᾶς, Ἀ. Λούμας, Κ. Γεωργούλης Κ. Γκόμπλιας, Κ. Ἁλιεύς, Δ. Μερτσάρης, Χ. Καλλιάδης, Δ. Ρέτος, Εἰρήνη Ρουσᾶ, Κ. Κοκότης, Κ. Μπήτσιος, Ν. Καζαντζῆς, Ἀδαμάντιος Ψάλτης, Σ. Γκιάτης, Δ. Μαντέλης, Μ. Τσιάτσος, Δ. Λίτης, Δ. Τσιουκανέλης, Θ. Κιούρης, Εὐθύμιος Ἰ. Παπᾶ, Ἰ. Μπήτσιος, Π. Στούπης, Κ. Κούρεντας, Ν. Κίγκος, Δ. Κούτζικος, Μ. Μαλαμίδας, Μ. Κατσαρός, Κ. Πουλίδης, Ἀγ. Παπᾶ Κωστῆς, Θ. Παραμυθιώτης, Ἰ. Πέτσας, Ἰ. Κουκουμπάνης, Δ. Τσόγιας, Ἰ. Βαρδάκας Ἐ. Τσάκος, Ἰ. Γρόνδ, Σ. Μπογᾶς, Μ. Δημάρατος, Σ. Γερομίχας, Χ. Ἀ. Τσάτσος, Δ.

Δουβανός, Β. Μακαριάδης, Ξ. Καπρίτσιος, Ἰ. Δ. Χαρισιάδης, Λ. Γεωργίτσης Δ. Φωλίδης, Εὐάγ. Ἀλεξίου, Ἀλῆ Ριζᾶ Τσιέλιο Πιτσάρης, Μουσταφᾶ Ν. Καπλάν, Χαϊρῆ Τζιάνος, Ἐμ. Γεωργιάδης, Γ. Καρούλης, Κ. Ν. Τσαβαλόπουλος, Δ. Χότζιας, Χ. Παπᾶ Γεωργίου, Σ. Πεκλάρης, Ρασὴμ ἐφένδης, Γ. Σπυρόπουλος, Δ. Σιῶμος, Ἐ. Τσιουρίδης, Χ. Μπότζης, Ε. Οἰκονομίδης, Ν. Οἰκονομίδης, Κ. Ξυνίδης, Γ. Ἰωσήφ, Χ. Παναγιωτίδης, Π. Στατηρᾶς, Γ. Μπίλας, Ἀχ. Νησιώτης, Κ. Τατζηράμος, Σ. Κυπριώτης, Σαμουὴλ Λέβης, Μ. Σεμόπουλος, Κ. Βεσδούνης, Γ. Ξ. Κονδούρης Μ. Ἠλ. Κοφίνα, Δ. Σιακαμπένης, Ἀ. Τσοφόπουλος, Β. Γεωκωστόπουλος, Ν. Βραδῆς, Γ. Πραμαντιώτης, Ἰ. Βερτόδουλος, Σ. Ντῖνος, Κ. Μπούκας, Γ. Δ. Βακόλας, Σ. Μέξης, Ἀ. Καζαντζῆς, Σ. Ἀλεξίου, Χ. Χρηστιάδης, Δ. Σάρρος, Ἰ. Κυρκόπουλος, Χ. Ρῆγος, Χ. Βερτόδουλος, Ἰ. Μπατᾶς, Κ Βέργος, Δ. Καλλιάδης, Ἀ. Χατζῆ Ἀλέξης, Θ. Βλάχος, Ἰ. Παπᾶ Θεοδώρου, Σ. Κομπατῆς, Χ. Παπᾶ Στεργίου, Σ. Τσάντης. Π. Βαρδάκας, Πυλάδης Ἰωαννίδης, Μ. Κυρκόπουλος, Ἀλκιβιάδης, Θ. Μίσσιος, Ἀρ. Ἀνανίνας, Ν. Καντάρας, Γ. Ζαφειρίδης. Κ. Σέτζης, Σ. Παπᾶ Ἀναστασίου, Χ. Λούλης, Ν. Κυργιαζῆς, Κ. Καραμπέτζης, Ἀλέξανδρος Μ. Γκινόπουλος, Σοφοκλῆς Μ. Γκινόπουλος, Ἀν. Ἰ. Ἀντωνιάδης, Κωνστ. Χρήστου Κραψίτης, Σταῦρος Λογοθέτου, Μουσταφᾶ Μπεϋς ζαδές, Ν. Γκουλεμᾶς, Ν. Μακρῆς, Ν. Κουσίδης, Ἀ. Χρ. Τατσόπουλος ἀνὰ ἕν.

Ἐν Μετσόβῳ.

Ἰ. Τσιπούρης, Γ. Μασῖκος, Β. Ταλαμπάκος, Σ. Τζωαννόπουλος, Θ. Ἰατρόπουλος, Ἐ. Ντάλλας, Β. Μπίρας, Στ. Δημητρίτσης, Α. Γκαρλάνης, Β. Καλόγηρος, Δ. Μ. Ἀκρίβου, Χρ. Ἀναγνωστόπουλος καὶ Ἀπόστολος ἱερεὺς Πολίση.

Ἐν Σομποτσελίῳ

Ἰ. Νουτσόπουλος, Θ. Ἰωαννίδης, Ἰ. Οἰκονόμου, Κ. Γκαστέλος, Δ. Ἰωανούτζου; Κ. Πασχάλης, Δ. Παπᾶ Οἰκονόμου, Ν Νίνος, Ἀ. Δαρδανίδης, Ἐδανθία Κ. Λούλη, Εὐστ. Κ. Τζάτζου, Παπᾶ Μιλτιάδης, Μ. Ζωΐδης ἐκ Βεΐτσης καὶ Παπᾶ Θεόδωρος, ἐφημέριος ἐν Ἄνω Σουδενοῖς.

Ἐν Μονοδενδρίῳ.

Στ. Βάλλας, Λ. Γ. Παντάζης, Κ. Τσάντης Κ. Κοντογιάννης Ματ. Κοντοδῆμος, Ἰω. Πανταζῆ, Γ. Κόνιαρης, Ἀπ. Τσάντης, Γ. Καραβέλης, Ἀν. Οἰκονομίδης Γ. Νησιώτης καὶ Ἰω. Κοτλῆς.

Ἐν Παπίγκῳ.

Ἰωάννης Ἰωαννόπουλος 3. Δ. Τσέλος καὶ Ἀριστ. Γερολάζον ἀνὰ 2. Γ. Σ. Εὐαγγέλης, Θωμ. Γ. Μουζᾶς, Μάνθ. Ἰωαννόπουλος, Δημ. Ἰ. Λάππα, Ἀ. Χ. Δημητρίου καὶ Γ. Τσιωτίδης.

Ἐν Ἀρτσίστῃ.

Φώτιος Ἀ. Κωνσταντινίδης 2. Κ. Οἰκονόμου, Β. Νικολάου, Α. Ν. Οἰκονομίδης, Β. Σωτηρίου, Ν. Κ. Σουρᾶς, Δ. Διαμαντῆς, Ν. Σιάπγιαννη, Χρ. Μανέκας καὶ Δημ. Γ. Ζουρδουμόπουλος.

Ἐν Ἄνω Σουδενοῖς.

Μ. Ἀναγνωστάκης 2. Μ. Δ. Παπᾶς. Π. Πριμηκύρης, Π. Δόνος, Π. Πόντικας, Ἰ. Σιόμος, Ἀν. Γκολέτσης, Ν. Δούβλη, Φ. Δαουτῆς, Π. Βούδας, Χ. Σακελλαρίου, Σπ. Γ. Δόνος, Λ. Λαζόπουλος, Λάζ. Σιόμος, Κ. Μ. Μίσιος, Ἀ. Κ. Κανίκης, Λ. Δούβλης, Θεοχ. Λαζάρου καὶ Γεώργιος Θ. Γκωλέτζης μαθητής.

Ἐν *Πολιτσιάνῃ, Κάτω Λαμπόβῳ, Λέκλῃ* κτλ. τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Ἀθαν. Οἰκονομίδου σωμ 60.

Εν Ἄρτῃ

Ἰωάννης Καραπάνος, Ν. Α. Οἰκονόμου, Σ. Βαρζέλης, Ἰωάννης Ζάρας, Γ. Κυργιαζῆς, Κλεομένης Λαδόπουλος, Ν. Εὐθυμίου, Ἀναγνώστης Συμπέθερος, Δημ. Μήλεν, Μιχαὴλ Πατζαλῆς, Γεωρ. Θεοχάρης, Ἀναγνώστης Παπαδημητρίου, Κωνστ. Τσαλίκης, Σπυρίδων Σπίνιας, Μιχαὴλ Δεφίς, Δ. Λαμπρίδης καὶ Α. Παπᾶς.

Ἐν Καλάμαις.

Ἀνδρέας, Δημήτριος καὶ Γρηγόριος Μάστρακα 3. Ν. Ἠλία καὶ Σταμάτιας, Ἐφέσιοι, 2. Κ. Ἰ. Χρυσοσπάθης, Ἰω. Γεωργίου, Ἰω. Μαρκόπουλος, Π. Μιρμίρας, Θ. Παπαδόπουλος, Γ. Ἰωαννίδης, Ἀνδρ. Σκοπέτος, Πιρπιρῆς καὶ Πολιτάκης, Π. Πούλεας, Γ. Κοταρόπουλος, Ἰω. Στεφανάκης, Σ. Καρέλιας, Δ. Ἀποστολάκης, Π. Χουλουδέας, Ξα.θὸς Πιτσιλῆς, Κ. Θεοφανόπουλος, Κ. Μηλιός, Π. Φουναράκης, Γ. Σφακιανάκης, Ν. Θεοδωρόπουλος, Κωντ. Βρατζίνης, Π. Στριμένιας ἱερεύς, Κυριακὴς Κοντέας, Ν. Πάστρας, Β. Μιχαλακέας, Γ. Παπᾶ Ἀντωνόπουλος, Π. Κατσαφαρόπουλος, Γ. Παπαδόπουλος, Π. Κατσαφαρόπουλος, Γ. Παπαδόπουλος, Χρ. Ν. Χρηστέας, Δημ. Γαζούλης καὶ Ἰω. Γ. Γερομιχάλης.

Ἐν Ἁλμυρῷ Θεσσαλίας.

Σωφρόνιος ἡγούμενος Λιγγιάδων, Ἀλέξιος Στεργίου, Ἀθανάσιος Χ. Ζκέμπας, Χριστόδ. Ἀναγνώστου, Πλάκας ἐκ Μακρύνου τοῦ Ζαγορίου, Νικόλαος Χρ. Ἰωαννίδης, Γεώργιος Κ. Ἀστεριάδης, Ν. Γιαννόπουλος, Δημήτριος Τουκόπουλος, Ἰωάννης Χατσῆ Ἀναστασίου Ἠπειρώτης, Γ. Α. Πλακόπουλος, Κεν. Τριανταφ Μπαστούνας, Νικόλαος Ἀ. Χατζῆ, Ἀθ. Κατσικόπουλος, Χριστόδ. Κύτσικας, Δημήτριος Ἀ. Πλάκας ἀνὰ σῶμα ἕν. Ἀθανάσιος Ἰ. Σπυριδάκης σωμ. 2.

Ἐν Πειραιεῖ.

Ἰ. Λεβαδεύς, Χ. Κασιμάτης, Ι. Θ. Κατράκης, Π. Θ. Κυπριάδης, Ν. Μπίτζιος, Θ. Χρυσοχοΐδης, Ἀ. Σ. Λάππας, Γ. Κανελλόπουλος.

Ἐν Ἀθήναις

Παρθένιος Ζήσης, Σπυρίδων Τσέλιος, Μιλτιάδης Σόμπολας, Βασίλειος Ῥάπτης, Κυργιάκος Γιαννόρος, Ἀλέξιος Σίμου, Δημήτριος Καλύβας, Γεώργιος Κέκος, Νικόλαος Παπανικολάου, Φίλιππος Φίλιος, Ἀθ. Τσοῦτσος. Τῇ ἐπιμελείᾳ δὲ τῶν κκ. Λέβη, Βασιλειάδου καὶ Ἀραβαντινοῦ σωμ. 50.

Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Ξενοφῶντος Κότση σωμ. 30.

Ἐν Καΐρῳ.

Κ. Μητσονίδης, Γ. Κίμκλης, Δ. Τσάβαλος, Ἰ. Γερούκας, Γ. Δ. Καρέτσος ἀνὰ δύο. Σ. Ματσίκας, Λ. Βουρζάνης, Γ. Π. Γερούκας, Ἀ. Ξιάντος, Α. Γκίτζης, Ἐ. Τζάρτζης, Χ. Δ. Ζωΐδης, Γ. Βαρνάβας, Κ. Γκόγκος, Σ. Δημητρίου, Δ. Δαλάκης, Ἰ. Ξυνδόπουλος, Ἀ. Μαζαδέλος, Κ. Μπαλῆς, Θ. Πασχάλης, Ἐ. Σταλάκης, Τρ. Τριανταφύλλου, Ἐ. Βιλαντζάκης, Π. Α. Γερούκας, Λ. Καλλόγερος, Χ. Μανθεύς, Ἀ. Δραπανιώτης, Ἀ. Νικολόπουλος, Π. Σγουρίδης, Χ. Δημητριάδης, Ῥ. Φίλιος, Κ. Φίλιος, Β. Μακρῆς, Ν. Κολοκοτρώνης, Ἀ. Παντελάκης, Ἰ. Ῥοδίνης, Στ. Μακράκης, Ἀλ. Ξανθός, Ἀ. Καραγιαννίδης, Γ. Σεραφείμ, Π. Σαχμαλῆς, Λ. Ῥούσης, Ἰ. Γκογιάννης, Χ. Τσάβαλος, Σ. Ἰωάννου, Ἐ. Τζιμπόπουλος, Β. Γκάνος, Ἰ. Παπαγιαννόπουλος, Ν. Σταθόπουλος, Κ. Κωτάκης, Σ. Σπυριανίδης, Κ. Θεμελῆς, Π. Παπᾶ, Π. Χριστοδουλίδης, Γ. Φωτιάδης, Κ. Λιαπόπουλος Ἰ. Σαλαμσᾶς, Ν. Βοϊοῦσος, Γ. Λούκουρης, Κ. Χατζηλούκας, Ἰ. Τριανταφύλλου, Δ. Χατζῆ, Ν. Κωνσταντίνου, Ἀ. Κολοκυ-

θόπουλος, Χ. Σάκας, Γ. Δημητρίου, Χρ. Ἰωάννου, Φώτιος Βετλάς, Ἀν. Νικολαΐδης, Ἡλ. Μάντζαρος, Ν. Θωμαΐδης, Ἰ. Σωτηρόπουλος, Μ. Σαμβακινόπουλος, Ἀν. Βασιλείου, Σ. Νικολάου, Δ. Καζακέρης, Μ. Χέλης, Α. Μιχαήλ, Μ. Τσέλιος, Ἡρακλῆς Ἰωάννου, Γ. Ἰ. Ἀναστασιάδης, Χ. Ἀποστολίδης, Π. Παναγῆς, Α. Φονέας, Κ. Ῥέκατας, Ἀ. Χέλης, Δ. Θεοδόση, Ἀ. Πρόνη. Κ. Χατζῆ Δήμου, Τ. Μιχαηλίδης, Χ. Οἰκονομίδης, Λ. Σπυριανίδης, Εὐθ. Ἀντωνιάδης. Κ. Γεματόπουλος καὶ Κ. Χριστοδουλίδης ἀνὰ ἓν (100).

Αἰτοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κυρίων συνδρομητῶν τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν κατεχωρίσθησαν, διότι δὲν ἔφθασαν ἐγκαίρως αἱ ἀγγελίαι.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
3	11	Βλαδάτα	Βλαθάτᾳ·
8	6	διὰ ποικίλας	διὰ τὰς ποικ.
10	29	Λιασκοβίκου	Λιασκοβίκον
18	21	Δούβρᾶς	Δοβρᾶς
19	9	παρακολουθούμενος	παρακολουθούμενος δὲ
19	9	πολλάκις ὑπὸ	πολλάκις καὶ ὑπὸ
26	18	ἐκείνης	ἐκείνην
31	7	ὅτι	ὅ,τι
32	28	ben	bene
33	24	Μωσσῆς	Μπασης
38	4	ἀξίαν	τὴν ἀξίαν
39	18	ἀκούσας δ', ὅτι	ἀκούσας δ' ὅτι
40	14	ἑτέραις	ἑταίραις
54	6	δημοσιευθείσης	δημευθείσης
60	6	Τσάτσαινας	Τάτσαινας
65	6	ἔστρωσαν	ἔστρωσαν αὐτήν.
66	3	μαρτύριον	μαρτύριον τοῦτο
»	30	πονεῖ	μὲ πονεῖ
70	28	φίλους του, ὀυδαμῶς	φίλους του οὐδαμῶς,
73	14	εἰς Κακόλακκον	ἐκ Κακολάκκου

Τιμᾶται δρ. 1,50

Εὑρίσκεται παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ κ. Κ. Μπέκ.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΔΕΙΑΝ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΑΝΑΣΚ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΡΑ

...σαν ὅτι ἡ περιουσία του ...εντακόσια ἑκατομμύρια γρό... ...ηλαδὴ χρυσὲς δραχμές.

...ὸ διάστημα τῆς κυβερνήσεώς ...δαπανήθησαν σημαντικὰ ποσὰ ...στὴν κατασκευὴ παλατιῶν, κά...ν, πύργων, ὀχυρωμάτων καὶ ...σίων ἔργων, ἀλλὰ γι' αὐτὰ πο...ίγα δαπάνησε ἀπὸ δικά του, ...ὶ ὑποχρέωνε τοὺς δύστυχους ...όους του νὰ προσφέρουν γιὰ ...κατασκευή των τὴν προσωπι...νων ἐργασία καὶ χρηματικὰ πο... ἀναλόγως τῆς περιουσίας τοῦ ...νός.

...αὶ ὅμως, ὅταν ἐσκοτώθη ὁ 'Α... ...οἱ Τοῦρκοι ποὺ ἔκαμαν τὴν ...να στὸ παλάτι καὶ στὸ κάστρο ... βρῆκαν παρὰ μόνο 45 ἑκατομ...ια χρυσὲς δραχμές. Ἡ Πύλη ...στευεν ὅτι τόσοι θὰ ἦσαν οἱ ...υροὶ τοῦ Ἀλῆ ὥστε θὰ ...χρε...το τὸ τουρκικὸ κράτος μ... αὐ... καὶ τόσος ἦτο ὁ θυμὸς τοῦ ...λτάνου Μαχμούτ μόλις ἔμαθε ...κεῖ μόνο τόσο μικρὸ ποσὸν εὑρέ...τὥστε διάταξε κι' ἀποκεφάλισαν ... ἀρχιστράτηγο Χουρσίτ, ποὺ ...ὰ νικήσει καὶ συλλάβει τὸν Ἀ..., καθὼς καὶ τὸ Μεγάλο Βεζύρη ...λὲτ ἐφέντη, γιατὶ ὑποπτεύθη ὅτι ...ύο αὐτοὶ ἔκλεψαν καὶ μοίρασαν ... μεγαλύτερο μέρος τοῦ θησαυ... παρουσιάζοντας μόνο τὰ ψί...ά του.

Ὁ Ἀραβαντινὸς ... ἐξηγῶντας πῶς βρέ...γα λεφτά:

«Τὸ μέγιστον τῆ... περιουσίας του διε... τὸν μακρὸν τῆς πο... χρόνον καὶ τὰς πρὸ...νους παρασκευάς. ... ὅτι ἡ κυρίως πολιο... ἐπὶ δέκα ἑπτὰ ὅλο... ὅλον δὲ τὸν μακρὸν ...νον εἶχαν στειρεύσει ... λυπληθεῖς πηγαὶ δ... εἰσήρχετο εἰς τὸ τ... πλοῦτος καὶ ἑπομέν... νὰ δαπανᾷ ἐκ τῶν ... του. Διότι ὁ φειδωλ... χρότητος τύραννος ... ἀφειδῶς τὸ χρυσίον ... καὶ μόνου ἐμπνεόμεν... — τοῦ τῆς αὐτοσω... σωτηρίας του. Ὁ ... ξώπλισεν ὁ Ἀλῆς ... σιν τῶν ἐπερχομένων ... πολυάριθμος, ἀνερχό... ἄκοντα δύο περίπου ... δρῶν. Ὅπως δὲ ... ζῆλον τῶν ἀρχηγῶν ... τούτου καὶ προσελκ... σίωσιν τῶν ὁπλιτῶν, ... ὑπεχώρησε θυσίας.

«Ἐὰν εἰς ταῦτα ... τὰς τακτικὰς καὶ ἐκτ... νας εἰς ἃς κατὰ τὸ ...

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
...ΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗ...
...ΑΡΑΒΙΚΩΝ...
...ΛΟΑΜΕΡΙΚΑΝ...

... 25 Μαΐου. (Ἴδιαι ...) — Μετὰ τὴν πα... ...οῦ Συμβουλίου Ἀ... ...τῆς 6 μ. μ. αὔριον ... διὰ τὴν κατάπαυ... ...ἰς τὴν Παλαιστίνην, ...ζονται, ἰδίᾳ εἰς τὴν ...ωρὶς καμμίαν οὐσι... τῆς καταστάσεως. ... μόνον οἱ Ἑβραῖοι ...φρῶς τὰς θέσεις ...τερος ἀγὼν διεξήγε... κατάληψιν τοῦ με... ...οῦ γαλλικοῦ νοσο... ...αναγία» εἰς τὸ κέν... ...υσαλήμ, τὸ ὁποῖον ...λοδιαδόχως εἰς χεῖ... ...άλων. Αἱ ἀπώλειαι ... αὐτὴν ὑπῆρξαν βα... ...ν. Γενικῶς, ὅμως, ...ἰς τὴν Παλαιστίνην ...στερος παρὰ κατὰ ...ας ἡμέρας. Εἰς τὴν ...ίνην δὲν ἐσημειώθη ... ἐπιχειρήσεις.

...διαιτέρω... σωπος ... Συμβου... ραβικὰ ... τὴν 6η... τὴν ἀτ... τοῦ πυ... σχετικ... τὴν σύ... ἡ ὁποί... μάν.

NEA ... ἀνταπο... ἐνταῦθ... συνομι... ἐξάγου... ὅτι ἡ ... ρέχοντ... ἢ αἱ ... ρουν ... ὅπλων ... κὴ ἀπ... ὑπάρχ... προέδ... δοθοῦν ... πραγμ... ἄρσιν ... ἢ τὸ ... τὴν ἐ... τὸν π... ραὴλ ... δόκτω... ἐκ Ν... ὡς ἐ...

...ΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

... 25 Μαΐου. (Ἰδι...α). — Τηλεγραφι... ...ἐκ Τὲλ Ἀβὶβ ἀ... ...αἱ ἑβραϊκαὶ δυνάμεις ... ἑβραϊκὸν συνοικι... ...ροντεχάϊ, νοτίως τῆς ... ...κισμὸς εἶχε τελείως ... αἰγυπτιακῶν δυνάμε...